

Europeiska unionens officiella tidning

C 133

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

femtiosjätte årgången

9 maj 2013

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

I Resolutioner, rekommendationer och yttranden

YTTRANDEN

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

487:e plenarsessionen den 13 och 14 februari 2013

2013/C 133/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Båtbranschen: en omvandling som påskyndats av krisen" (yttrande på eget initiativ)	1
2013/C 133/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Affärsmodeller för hållbar tillväxt, låga koldioxidutsläpp och industriell omvandling" (yttrande på eget initiativ)	8
2013/C 133/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Handelsförbindelser mellan storskalig detaljhandel och livsmedelsleverantörer – en lägesrapport" (yttrande på eget initiativ)	16

SV

Pris:
4 EUR

(forts. på nästa sida)

III Förberedande akter

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

487:e plenarsessionen den 13 och 14 februari 2013

2013/C 133/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Att främja delad användning av radiospektrumresurser på den inre marknaden" – COM(2012) 478 final	22
2013/C 133/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: För en välfungerande inre marknad för energi" – COM(2012) 663 final	27
2013/C 133/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om tillfälliga undantag från Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen" – COM(2012) 697 final – 2012/328 COD	30
2013/C 133/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt" – COM(2012) 628 final – 2012/0297 (NLE)	33
2013/C 133/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av särskilda villkor för fiske efter djuphavsbestånd i Nordostatlanten och bestämmelser för fiske i Nordostatlantens internationella vatten samt om upphävande av förordning (EG) nr 2347/2002" – COM(2012) 371 final – 2012/0179 COD	41
2013/C 133/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Rådets rekommendation om genomförande av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken för de medlemsstater som har euron som valuta" – COM(2012) 301 final	44
2013/C 133/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om medicintekniska produkter och om ändring av direktiv 2001/83/EG, förordning (EG) nr 178/2002 och förordning (EG) nr 1223/2009" – COM(2012) 542 final – 2012/0266 (COD), "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om medicintekniska produkter för <i>in vitro</i> -diagnostik" – COM(2012) 541 final – 2012/0267 (COD) och "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Säkra, effektiva och innovativa medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för <i>in vitro</i> -diagnostik till förmån för patienter, konsumenter och hälso- och sjukvårdspersonal" – COM(2012) 540 final	52
2013/C 133/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av radioutrustning" – COM(2012) 584 final – 2012/0283 (COD)	58

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

487:E PLENARSESSIONEN DEN 13 OCH 14 FEBRUARI 2013

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Båtbranschen: en omvandling som påskyndats av krisen" (yttrande på eget initiativ)

(2013/C 133/01)

Föredragande: **Edgardo Maria IOZIA**

Medföredragande: **Patrizio PESCI**

Den 12 juli 2012 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Båtbranschen: en omvandling som påskyndats av krisen".

Rådgivande utskottet för industriell omvandling, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 22 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 70 röster för, 0 röster emot och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Olika vattenaktiviteter, dvs. att vistas på vatten på sin fritid antingen i båt (segel- eller motorbåt, kanot, kajak eller liknande) eller för att utöva någon av de otaliga vattensporter som erbjuds (vind- och kitesurfing, dykning, fritidsfiske osv.), är något som har utövats i Europa av alla samhällsklasser sedan länge. Därför betraktas vattenaktiviteter i Europa inte bara som ett sommartidsfördriv, utan som något som bidrar till att utveckla och sprida värderingar som rör sport, kultur, miljö och samhälle. I denna mening spelar de folkliga vattenaktiviteterna en viktig social roll och stöder Europeiska unionens värden.

1.2 Genom vattenaktiviteter kan speciellt de yngre generationerna lära sig respekt för naturen och värdet av samarbete och ansvar. De kan umgås med varandra, utöva en rolig sport till ett rimligt pris, bekanta sig med nya områden genom maritim

turism och få tillgång till särskilt värdefulla havsområden. Vattenaktiviteter har under senare tid börjat användas i terapeutiskt syfte för personer med funktionsnedsättning och människor som har förlorat sitt självförtroende, eftersom sådana aktiviteter bidrar till deras återintegrering och till att de återfår självförtroendet.

1.3 Bakgrunden till detta yttrande är att Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) har konstaterat att den europeiska inre marknaden fortfarande är bristfällig när det gäller båtbranschen. Den offentliga hearing som hölls i oktober 2012 under den internationella båtmässan i Genua (Italien), där företrädare för kommissionen och Europaparlamentet, näringslivet, arbetstagare, användare och konsument, universitet och miljöföreningar deltog, lyfte fram många av de svårigheter som denna sektor fortfarande har på den europeiska marknaden. EESK uppmanar därför kommissionen att överväga de åtgärder

som föreslås i detta yttrande och som behövs för att fullborda den inre marknaden och undanröja de hinder och andra restriktioner som fortfarande finns på nationell och internationell nivå.

1.4 Produktionen i den europeiska båtbranschen har under de senaste åren av kris sjunkit kraftigt, enligt uppgifter från olika länder med omkring 40–60 %, med en förlust av 46 000 arbetsplatser och en minskad omsättning inom tillverkningen med ca 3–4,5 miljarder euro. Europa har dock fortfarande den största båtbranschen i världen. USA:s konkurrensposition har försvagats och nya tillväxtländer som Brasilien, Kina och Turkiet har stärkt sin ställning.

1.5 EESK anser att det är viktigt att inte förlora denna rikedom av kunskap och kompetens inom innovation, som har gjort det möjligt för företag att klara sig och samtidigt öka sin exportandel, dock nästan helt uteslutande för produkter i den högre prisklassen.

1.6 Över 70 % av den maritima turismen i världen koncentreras till Medelhavet, vilket ger betydande fördelar för kustländerna. Denna turism hämmas av nationella lagar som skiljer sig från varandra, till exempel när det gäller registrering av fritidsbåtar, förarbevis, säkerhetsåtgärder och beskattning, för att nämna de viktigaste.

1.7 Kommittén är medveten om att de traditionella sjöfartsländerna har olika intressen. Vi rekommenderar dock kommissionen att finna gemensamma lösningar och anser att det är av särskilt intresse för sektorn att börja tillämpa principen om att det inte får finnas direkta eller indirekta hinder på den inre marknaden för den fria rörligheten för tjänster och personer.

1.8 Säkerhets- och miljökraven för konstruktionen av fritidsbåtar är harmoniserade på EU-nivå, men den rättsliga ramen för sådana båtar varierar mycket från land till land vad gäller användningsvillkoren (förarbevis, registreringar, säkerhetsbestämmelser och säkerhetsutrustning, beskattning osv.). Dessa nationella skillnader fragmenterar den europeiska inre marknaden och skapar förvirring för ekonomiska aktörer och användare, men också en viss form av illojal konkurrens. Det mest tydliga exemplet är naturligtvis Medelhavet, där vattenaktiviteter regleras på olika sätt i varje land, från Spanien till Grekland, via Frankrike, Italien, Slovenien och Kroatien. Sådana skillnader i behandling finns inte för andra transportmedel såsom bil, tåg eller flyg.

1.9 Under den intressanta hearing som hölls under den internationella båtmässan i Genua uppmanade företrädare för olika delar av sektorn, företrädare för de anställda inom sektorn och miljöorganisationerna enhälligt och kraftfullt EU att genomföra lämpliga initiativ för att stödja verksamheten inom båtbranschen.

1.10 Båtbranschen är en sektor där innovation, forskning och utveckling är avgörande för dess överlevnad, men i motsats till många andra sektorer kräver den inga särskilda åtgärder eller ekonomiskt stöd, utan bara initiativ och åtgärder som kan säkra att den inre marknaden på detta område blir verklighet.

1.11 Kommittén delar båtbranschens oro och uppmanar kommissionen att följa upp antagandet av det reviderade direktivet 94/25/EG om fritidsbåtar på upp till 24 meter med ytterligare initiativ som ska ingå i en särskild handlingsplan. Det skulle vara till stor nytta att utarbeta en grönbok om åtgärder som ska vidtas för båtbranschen, och som involverar alla berörda parter, och att sedan utarbeta en handlingsplan som är förenlig med de allmänna principerna för en ny europeisk industripolitik⁽¹⁾ och en europeisk politik för hållbar turism⁽²⁾.

1.12 EESK betonar särskilt följande teman som bör behandlas och lösas:

- Man bör förhandla med tredjeländer, särskilt USA, Kina och Brasilien, om nya **ömsesidiga** regler för EU-produkters tillgång till deras marknader.
- Man bör öka marknadsövervakningen för att undvika import från tredjeländer av fritidsbåtar som inte uppfyller europeiska standarder för buller och utsläpp och på så sätt orsakar illojal konkurrens.
- Man bör främja en enhetlig och kontinuerlig utbildning som gör det möjligt att erkänna yrkeskvalifikationer som erhållits, vilket underlättar arbetskraftens rörlighet. Arbetsmarknadens parter vill ha ett europeiskt utbildningspass för sektorn.

⁽¹⁾ Meddelande från kommissionen: "En starkare europeisk industri för tillväxt och ekonomisk återhämtning" COM(2012) 582 final.

⁽²⁾ Meddelande från kommissionen: "Europa, världens främsta resmål – en ny politisk ram för europeisk turism", COM(2010) 352 final.

- Man bör upprätta en europeisk databas om olyckor förknippade med fritidsbåtar och vattenaktiviteter, så att man kan förstå riskerna med dessa aktiviteter och anta mer lämpliga säkerhetsbestämmelser och standarder.
- Man bör anta enhetliga säkerhetsföreskrifter i hela EU, särskilt i havsområden såsom Medelhavet, Östersjön och andra europeiska hav.
- Man bör beställa en teknisk undersökning för att granska det nuvarande systemet för båt kategorier, som också begärts av Europaparlamentet i samband med översynen av direktiv 94/25/EG.
- Man bör göra det lättare för båtbranschen att få tillgång till EU-medel för forskning, utveckling och innovation, såsom är fallet för andra transportmedel.
- Man bör främja antagandet och användningen av internationella standarder, som respekteras i praktiken. USA deltar t.ex. i utvecklingen av ISO-standarder, men varken erkänner eller använder dem på nationell nivå, utan föredrar amerikanska standarder.
- Man bör harmonisera skattebehandlingen för den maritima turismen på den inre marknaden. En del medlemsstater tillämpar samma reducerade momssats för hamnkostnader och båtuthyrning som för hotellindustrin, medan andra tillämpar normal momssats, vilket uppenbart innebär en omotiverad nackdel för nationella operatörer.
- Man bör öka intresset för båtbranschen bland de yngre generationerna, både som yrkesverksamhet och som fritidsintresse och sport.

2. Den europeiska båtbranschen

2.1 Båtbranschen i Europa består nu av mer än 37 000 företag, som direkt sysselsätter 234 000 personer och som 2011 genererade en årlig omsättning på 20 miljarder euro. 97 % av företagen är små och medelstora företag. Det finns omkring tio stora, mer strukturerade, koncerner. Den ekonomiska och finansiella krisen 2008–2009 resulterade i en genomsnittlig minskning av försäljningen och industriproduktionen på ca 40–60 %, och alla produktsegment påverkades. Från och med 2009 har den ekonomiska krisen lett till en förlust av mer än 46 000 arbetstillfällen och till en minskning på 3–4,5

miljarder euro av den totala omsättningen inom sektorn med avseende på tillverkningen. Procentuellt sett har förlusten av arbetstillfällen legat på samma nivå i stora företag och små och medelstora företag. Förlusten av arbetstillfällen och minskningen av omsättningen har framför allt skett inom sektorns industrisegment (dvs. varvsindustrin och tillverkningen av tillbehör och komponenter). Tjänsterna (uthyrning/chartring av fritidsbåtar, reparation och underhåll, marinor och småbåtshamnar), som hittills i stort sett har klarat sig, började känna av krisen detta år. Trots att krisen har förändrat den internationella situationen i grunden är Europa fortfarande världsledande, medan USA:s konkurrenskraft har försvagats och nya tillväxtländer som Brasilien, Kina och Turkiet har stärkt sin ställning⁽³⁾.

2.2 Sektorns industriverksamhet täcker hela registret av varvsindustriproduktion, allt från små båtar till lyxjakter på över 100 meter. Båtindustrin fokuserar dock normalt mer på produktion av fartyg på upp till 24 meter i längd (vars konstruktion regleras av direktiv 94/25/EG). Dessa fartyg används för varierande ändamål, bland annat som nöjesbåtar, små yrkesfartyg för kustbevakningen, sjöpolis och tull, små passagerarfartyg som används i turistområden och ömråden samt specialfartyg. Industrin framställer utrustning och komponenter (motorer och framdrivningssystem, däcksutrustning, elektronik och navigationssystem, segel, färg, möbler och inredning), tillbehör (säkerhetsutrustning, textilprodukter osv.) och vattensportutrustning (för dykning, vindsurfing, kitesurfing, kanot- och kajakpaddling osv.).

2.3 Tjänsteutbudet inom sektorn är mycket varierande, eftersom den omfattar förvaltning och utveckling av 4 500 småbåtshamnar och marinor i Europa (1,75 miljoner kajplatser för en europeisk flotta på 6,3 miljoner båtar), men också handel med och underhåll av båtar, uthyrning och chartring av båtar för hav och inlandsvatten (med eller utan besättning), seglingsskolor, maritima experter, finansiella tjänster och försäkringstjänster inriktade på båtbranschen osv.

2.4 I dag utövar 48 miljoner européer någon vattenaktivitet, varav 36 miljoner använder båt (motorbåt eller segelbåt)⁽⁴⁾. Fritidsbåtsägarnas profil återspeglar de olika samhällsklasserna i varje land. Trots att medierna ofta orättvist förmedlar en bild av vattenaktiviteter som förknippade med lyx, är de inte förbehållna en social elit. Man kan med god anledning särskilt prata om "folkliga vattenaktiviteter".

⁽³⁾ Statistiken bygger på statistik från den årliga statistikpublikationen ICOMIA Boating Industry Statistics Book (2007–2012).

⁽⁴⁾ Källa: European Boating Industry, European Boating Association, den årliga statistikpublikationen ICOMIA Boating Industry Statistics Book.

2.5 Under det senaste årtiondet har man dessutom kunnat observera en ökning av medelåldern hos båtförare i linje med den demografiska utvecklingen i Europa, och detta är oroande för båtbranschens framtid.

2.6 Under flera år har företagen inom sektorn och idrottsförbunden i olika europeiska länder genom sina organisationer utvecklat initiativ för att erbjuda maritima upplevelser till yngre generationer. Dessa olika initiativ har som mål att göra vattenaktiviteter kända som sport och turistnöje samt som en yrkessektor, och erbjuder praktikanter och studenter arbetslivserfarenhet och praktikplatser i företag. Dessa nationella initiativ skulle kunna genomföras också på europeisk nivå genom att man organiserar gemensamma initiativ för att främja vattenaktiviteter i samband med evenemang som t.ex. Havets dag i Europa den 20 maj ⁽⁵⁾.

2.7 Med en kustlinje på 66 000 kilometer är Europa världens främsta resmål för fritidsbåtar. Vattenaktiviteter, som oftast utövas på havet, förekommer också på kontinenten, och är starkt utvecklade i vissa länder, både på de inre vattenvägarna (med en längd av 27 000 km) och på sjöar (i Europa finns 128 sjöar med en yta över 100 km²). Medelhavet står själv för hela 70 % av världens maritima charterverksamhet vad gäller alla fartygslängder.

2.8 Den europeiska båtbranschen är öppen och konkurrenskraftig. Ungefär två tredjedelar av sektorns produktion går till den inre marknaden och exporten till traditionella marknader som USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland. Efter att efterfrågan i dessa länder kollapsat har den europeiska båtbranschen ökat sin export till tillväxtmarknader i Asien (främst Kina) och Latinamerika (främst Brasilien), där efterfrågan är stark men där de lokala myndigheterna vill skydda och utveckla den inhemska industrin. I Asien avskräcker de administrativa svårigheterna och importformalitetserna i synnerhet de europeiska små och medels-tora företagen. CE-märkningen på europeiska produkter erkänns inte allmänt, och varven måste lägga fram egen teknisk dokumentation för att få lokala tillstånd, vilket medför allvarliga

problem för båtbranschen i EU när det gäller skydd av immateriella rättigheter, skapar enorma kostnader för små och medels-tora företag samt driver storföretagen att utlokalisera sin verksamhet.

3. EU-lagstiftningens effekter på båtbranschen

3.1 År 1994 antogs EU-direktivet om fritidsbåtar (direktiv 94/25/EG), som möjliggjorde harmonisering på EU-nivå av säkerhetskrav för fritidsbåtar med en storlek mellan 2,5 och 24 meter. Direktivet ändrades 2003 (direktiv 2003/44/EG) genom att nya miljökrav infördes (t.ex. minskade utsläpps- och bullernivåer för båtmotorer) och vattenskotrar inkluderades i direktivets tillämpningsområde.

3.2 Under en period på 15 år har tillämpningen av detta direktiv om fritidsbåtar främjat utvecklingen av över 60 harmoniserade EN/ISO-standarder på internationell nivå, som tillämpas på båtar och vattenskotrar. Dessa standarder av europeiskt ursprung används i dag som teknisk referenspunkt på internationell nivå. Direktiv 94/25/EG har också gjort det möjligt att skapa en europeisk inre marknad för fritidsbåtar, vilket har underlättat villkoren för handel, konkurrens och utbyte inom Europa. EESK uppmanar kommissionen att lägga fram konsekventa förslag som gör det möjligt att skapa en europeisk inre marknad för maritima tjänster, så att man kan förenhetliga användningsvillkoren och de allmänna sjöfartsvillkoren i Europa.

3.3 Direktiv 94/25/EG är för närvarande föremål för översyn och diskussion mellan Europaparlamentet och rådet (förslag till direktiv COM(2011) 456 final). De viktigaste ändringarna rör en ytterligare sänkning av utsläppsnivåerna för båtmotorer, skyldigheten att installera spillvattentankar eller reningssystem ombord för avloppsvatten och anpassning till kraven i EU:s nya rättsliga ram som harmoniserar marknadsföringen av produkter (beslut nr. 768/2008 och förordning 765/2008/EG). Kommittén har avgett ett positivt yttrande om den föreslagna ändringen ⁽⁶⁾.

⁽⁵⁾ Havets dag i Europa 2013 fokuserar på temat kustutveckling och hållbar maritim turism och hålls i Malta den 21–22 maj. Evenemanget stöds av Europeiska kommissionen (GD Havsfrågor och fiske).

⁽⁶⁾ Yttrande från EESK om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fritidsbåtar och vattenskotrar" – COM(2011) 456 final – 2011/0197 (COD), EUT C 43, 15.2.2012, s. 30.

3.4 Enligt EESK utgör det nya direktivet en möjlighet att ompröva det nuvarande systemet för kategorisering av fritidsbåtar. I direktivet fastställs fyra båtkategorier, beroende på båtarnas förmåga att hantera vissa väderförhållanden (vindstyrka och våghöjd). Europaparlamentet har uppmanat kommissionen att genomföra en teknisk studie om ändamålsenligheten i det nuvarande systemet för båtkategorier och möjligheten att se över det, så att det återspeglar det ytterst varierade utbudet av fritidsbåtar på marknaden i dag och ger exakt information till användaren om båtens egenskaper. Både den europeiska båtbranschen och det europeiska användarförbundet har understött Europaparlamentets initiativ (7). EESK uppmanar kommissionen att se till att studien genomförs.

3.5 Vad gäller sjötransporter har kommissionen åtagit sig att revidera direktiv 2009/45/EG om säkerhetsbestämmelser och säkerhetsnormer för passagerarfartyg med en längd på över 24 m, som är tillverkade av metall och som används på inrikes resor. I dag byggs dock de flesta av dessa fartyg i andra material än stål (främst glasfiber och kompositmaterial) och är därför föremål för nationell lagstiftning. EESK anser att den föreslagna förenklingen av direktivet, som för närvarande är under arbete vid kommissionen, kunde utvidga direktivets tillämpningsområde så att det även omfattar passagerarfartyg som är mindre än 24 m och/eller tillverkade av andra material än metall. Det är viktigt att se till att utvidgningen av tillämpningsområdet inte skadar europeiska varv som bygger små passagerarfartyg.

4. Efterfrågeproblemet för den europeiska båtbranschen

4.1 I en tid av djup finansiell kris med dramatiska ekonomiska konsekvenser reagerade den europeiska båtbranschen snabbt genom att vidta nödvändiga åtgärder för att finna nya marknader utanför de traditionella (Europa, Nordamerika, Australien/Nya Zeeland), investera i nya modeller och ny teknik för att erbjuda innovativa produkter, minska produktionskostnaderna och därmed försvara sin världsledande position. Dessutom är priserna på nya båtar i dag mer konkurrenskraftiga än tidigare för konsumenterna.

4.2 Vi måste ta itu med problemet att finansiera både industriell produktion och inköp av fartyg, med hänsyn till de svårigheter

som det europeiska banksystemet orsakar. En av den finansiella krisens följder för båtbranschen är minskad efterfrågan, vilket är normalt för produkter som inte är absolut nödvändiga. Dessutom godkänner banksystemet inte längre fritidsbåtens värde som garanti för finansiering, av rädsla för en bestående nedgång i värdet. En annan följd av den finansiella krisen är att andrahandsmarknaden har stagnerat, då fritidsbåtar som innehålls av banker säljs till mycket låga priser. Leasing, som är populärt i båtbranschen, är också i kris. Vi står inför en situation som liknar den som observerats i andra sektorer, till exempel fastighetssektorn i Spanien.

4.3 Före krisen stod de traditionella marknaderna för cirka 80 % av den europeiska båtbranschens försäljning, och återstående 20 % fördelades på tillväxtmarknaderna. Nedgången på 40–60 % i försäljningen på de traditionella marknaderna, som förvärras av deras nuvarande stagnation, har inte uppvägs i tillräcklig grad av den ökande marknadsandelen på tillväxtmarknaderna. Dessutom har ett stort antal varv som erbjuder "nybörjARBÅTAR" (t.ex. jollar och gummibåtar) misslyckats med att hitta nya avsaltningsmöjligheter på tillväxtmarknader, där denna typ av produkter inte efterfrågas (dels på grund av priset och dels för att det saknas en fritidsbåtkultur bland arbetar- och medelklassen i dessa länder). På dessa marknader står alltså båtbranschen i EU snarare inför ett problem med efterfrågan än ett konkurrensproblem.

4.4 I Europa regleras den rättsliga ramen för fritidsbåtar i stor utsträckning på nationell nivå. Konstruktionen av fritidsbåtar är harmoniserad på EU-nivå, men däremot varierar användningsvillkoren (t.ex. förarbevis, registreringar, säkerhetsutrustning, beskattning av sektorn osv.) i mycket hög grad från land till land. EESK anser att subsidiaritetsprincipen i detta fall hämmar utvecklingen av en europeisk inre marknad.

4.5 Marknadsövervakningen förefaller i dag mycket otillfredsställande på europeisk nivå. Ett stort antal fritidsbåtar som inte uppfyller europeiska standarder för buller och utsläpp importeras och säljs i Europa utan att importörerna kontrolleras av marknadsövervakningsmyndigheterna, vilket skapar illojal konkurrens.

(7) Europaparlamentet, GD för EU-intern politik, Utredningsavdelning A – Ekonomisk politik och vetenskapspolitik: "Design categories of Watercrafts", informationsdokument, IP/A/IMCO/NT2012-07, PE 475.122 (juni 2012) <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/imco/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=74331>.

4.6 I sitt arbete bör kommissionen framför allt vara uppmärksam på att sektorn för vattenbaserade fritidsaktiviteter och tjänster med anknytning till denna utvecklas i enlighet med principerna om miljö- och landskapsskydd, framför allt för att bevara naturresurser och naturliga ekosystem, bekämpa buller på inre vattenvägar och förhindra att vattendrag drabbas av föroreningar i form av kommunalt avfall och industriavfall samt värna om säkerheten hos de personer som deltar i olika former av vattenbaserade fritidsaktiviteter m.m.

5. Vad kan Europa göra?

5.1 EESK anordnade en offentlig hearing under den internationella båtmässan i Genua (i oktober 2012), under vilken man tack vare det breda och kvalificerade deltagandet kunde samla in synpunkter, problem och önskemål av olika europeiska aktörer i båtbranschen.

5.2 Den europeiska båtbranschen har i dag trots den nuvarande ekonomiska krisen en världsledande ställning tack vare de innovationer som företagen alltid har utvecklat. De aktuella svårigheterna i fråga om tillgång till finansiering genom bank-systemet äventyrar de europeiska företagens möjligheter att investera i forskning, utveckling och innovation. Innovation är fortfarande det viktigaste redskapet för att bibehålla den europeiska båtbranschen ledande ställning. Det är nödvändigt att underlätta tillgången för företag i båtbranschen till EU-medel för forskning, utveckling och innovation, som i dag finns tillgängliga för andra transportmedel men som sjöfarten har begränsad åtkomst till. Ett annat verktyg som bör främjas på nationell nivå är skattebefrielse för investeringar i forskning, utveckling och innovation. I båtbranschen rör innovation inte bara teknisk innovation, utan även användning, underhåll och tjänster såsom uthyrning eller finansiering av sjöfarten.

5.3 Situationen i Europa är mycket oenhetlig vad gäller de statliga koncessionerna till företag i båtbranschen. I vissa länder begränsas investeringarna i småbåtshamnar av koncessionsvillkoren (antingen för kort varaktighet eller osäkerhet kring förnyelsen av koncessionen). EESK rekommenderar att EU utvecklar riktlinjer för att underlätta europeiska företags investeringar i denna sektor.

5.4 Genom Lissabonfördraget faller turismen nu inom EU:s behörighetsområde, och EU kan därför föreslå initiativ. Europeiska kommissionen har meddelat att den 2013 kommer att offentliggöra sin strategi för kust- och havsturism. Denna strategi bör göra det möjligt att ytterligare sprida båtporten i

Europa och ta itu med ett antal problem som kommer att belysas i det framtida dokumentet, såsom lagstiftningsmässiga skillnader vad gäller förarbevis, registreringar och säkerhetskrav, så att man kan införa åtgärder för att säkerställa en tillnärmning av bestämmelserna om fritidsbåtar i Europa.

5.5 EESK välkomnar utvecklingen av skyddade havsområden, som ökar i antal i Europa och framför allt i Medelhavsområdet, men noterar att det orsakar osäkerhet om sjöfartsreglerna. Kommittén rekommenderar en harmonisering på EU-nivå av reglerna för fritidsbåtars tillträde till skyddade havsområden, så att båtföraren ända från början vet om båten är utrustad för användning i dessa områden eller inte.

5.6 För att förbättra säkerheten skulle det vara lämpligt att samla in olycksstatistik på europeisk nivå i en gemensam databas, vilket skulle möjliggöra en samlad och jämförbar studie och en bättre förståelse för de risker som är förknippade med vattenaktiviteter, så att man kan anta bestämmelser som är bäst lämpade för de risker som identifierats. EESK uppmanar kommissionen att utarbeta en modell för insamling av uppgifter, som överenskommit med medlemsstaterna, i syfte att få konsekventa och jämförbara uppgifter.

5.7 Frågan om yrkesutbildning och erkännande av relevanta kvalifikationer på europeisk nivå är också väsentlig. Yrkesutbildning inom sjöfartsyrken (särskilt för lärlingar inom tillverkningssektorn samt när det gäller tjänster med anknytning till reparationer och underhåll) finns inte överallt i Europa. Man bör fundera över hur man kan utveckla utbildningsplaner som erkänns på EU-nivå, och som möjliggör utbildning av hög kvalitet och främjar en ökad rörlighet för arbetstagare i Europa samt lockar ungdomar till sjöfartsyrkena. Man bör utarbeta ett europeiskt "utbildningspass" i stil med det som införts för gruvingenjörer. Arbetsmarknadens parter bör bidra till utvecklingen av ett system för erkännande av kvalifikationer på EU-nivå och kan till exempel föreslå ett pilotprojekt inom ramen för det europeiska systemet för meritöverföring inom yrkesutbildningen (Ecvet) ⁽⁸⁾. Även utbildningen av besättning och maritima experter är två områden som också skulle dra nytta av ett europeiskt tillvägagångssätt, eftersom det skulle göra det möjligt att öppna arbetsmarknaden inom EU. Tidigare har båtbranschen lidit av bristande synlighet och kunskaper med avseende på sjöfartsyrkena vid skolor och universitet, vilket även begränsat kunskapen om karriärmöjligheterna inom sjöfartsyrkena. I många europeiska länder finns det heller inga särskilda sociala avtal för sjöfarten, vilket också bromsar intresset för sektorn.

⁽⁸⁾ Det europeiska systemet för meritöverföring inom yrkesutbildningen (Ecvet) är det nya europeiska instrumentet för att främja ömsesidigt förtroende och rörlighet inom yrkesutbildningen.

5.8 Den europeiska båtbranschen har i 15 år använt internationella ISO-standarder som harmoniserats genom direktiv 94/25/EG. Det är viktigt att användningen av internationella standarder såsom ISO främjas som den enda tekniska referensen för fritidsbåtar på internationell nivå, för att förhindra spridning av nationella standarder (brasilianska, kinesiska osv.) som skulle leda till ytterligare fragmentering av de tekniska kraven och utgöra reella hinder.

5.9 EU kan och bör försvara sin båtbransch och förbättra och effektivisera sina direkta och indirekta marknadskontroll- och marknadsövervakningsåtgärder samt stödja tillgången till utländska marknader för sin export. Till exempel bör handelsförhandlingarna mellan EU och Mercosurländerna utnyttjas till att bekämpa protektionistiska åtgärder och orimliga tullavgifter som vissa sydamerikanska länder tar ut för att begränsa tillträdet till sina marknader.

Bryssel den 13 februari 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Affärsmodeller för hållbar tillväxt, låga koldioxidutsläpp och industriell omvandling" (yttrande på eget initiativ)

(2013/C 133/02)

Föredragande: **Joost van IERSEL**

Medföredragande: **Enrico GIBELLIERI**

Den 12 juli 2012 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Affärsmodeller för hållbar tillväxt, låga koldioxidutsläpp och industriell omvandling"

(yttrande på eget initiativ).

Rådgivande utskottet för industriell omvandling (CCMI), som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 22 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari 2013) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 57 röster för, 4 röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Stora delar av Europas näringsliv går igenom en svår tid. Ändå ägnar sig allt fler företag i Europa och andra delar av världen åt att förbereda sig för att möta de många utmaningar som världen står inför, bland annat konsekvenserna av befolkningsutvecklingen, klimatförändringarna och inte minst målen om hållbara, låga koldioxidutsläpp.

1.2 EESK vill erinra om de nya tänkesätt som håller på att bana väg för nya eller anpassade affärsmodeller. Hållbarhet är en strategisk fråga för WBCSD (*World Business Council for Sustainable Development*), i initiativ bland företag på nationell nivå och vid utarbetandet av sektorsspecifika färdplaner för låga koldioxidutsläpp på EU-nivå. Företagen och de internationella värdekedjorna går igenom förändringar som påverkar deras inriktning och struktur, vilket ger upphov till nya affärsmodeller.

1.3 En viktig aspekt är att företagsledare ofta gör proaktiva åtaganden, vilket också påverkar relationerna uppåt och nedåt i produktionskedjan. Ett liknande engagemang och en liknande innovationsförmåga återfinns på alla nivåer, understödda av en interaktiv dialog med företagsråd och särskilda program inom företagen, samt av en sektorsspecifik dialog mellan arbetsmarknadens parter på nationell nivå och EU-nivå.

1.4 Under övergången till en utsläppssnål ekonomi måste man säkra aktuell kompetens och tillgången till högkvalificerade arbeten för att så långt det är möjligt undvika bristande kontinuitet och tillfällig arbetslöshet. Man bör inrätta program på EU-nivå, nationell nivå och regional nivå, liksom skräddarsydda åtgärder på företagsnivå.

1.5 Nya perspektiv och ny dynamik stärker återhämtningsförmågan hos företag och värdekedjor och tryggar därigenom investeringar och sysselsättning. För att uppnå en utsläppssnål ekonomi krävs det en kontinuerlig och noggrant avpassad samordning mellan offentliga och privata aktörer, vilket även omfattar finansiella överenskommelser. Inom den offentliga politiken bör man dra nytta av den privata sektorns synsätt och metoder, och man bör tillämpa målinriktade företagsstyrda strategier, som ofta ligger steget före myndigheternas arbetsmetoder.

1.6 För att stödja tillväxtinitiativet uppmanar EESK EU och medlemsstaterna att överväga att använda medel som för närvarande är outnyttjade, eller rent av helt nya medel, som en källa till finansiering av brådskande åtgärder. Kommissionen bör stimulera forskning, utveckling och innovation genom att prioritera initiativ för låga koldioxidutsläpp i det kommande Horisont 2020-programmet, som absolut inte får skäras ned. Dessutom bör kommissionen uppmanas operativa offentlig-privata partnerskap i nära samarbete med europeiska teknikplattformar och industrisektorer som omfattar hela innovationskedjan.

1.7 Det är mycket viktigt att man är konsekvent i sitt arbete. EESK betonar behovet av en väldefinierad, sammanhängande och långsiktig EU-ram som diskuteras med alla berörda parter. Dessutom krävs det en strategi för att undvika en alltför långt driven reglering, en stark koppling mellan forskning, utveckling och innovation å ena sidan och energi- och klimatpolitiken å andra sidan samt effektiv energinfrastruktur och lagringskapacitet. God praxis och effektiva, gemensamma modeller måste diskuteras. En sådan EU-ram skulle även leda till ökad acceptans hos allmänheten och bland de direkt berörda.

1.8 EU står för runt 10 % av de globala utsläppen av växthusgaser. Denna procentuella andel kommer att minska till ungefär 5 % under perioden 2040–2050. Det råder inga tvivel om att EU är ledande i de globala förhandlingarna om en bindande global överenskommelse om klimatförändringarna, men EESK betonar att snedvridningar måste undvikas. Så länge det inte råder lika villkor i fråga om koldioxidkostnaderna och minskningen av växthusgasutsläpp måste obalanser mellan EU och resten av världen hanteras med hjälp av EU-insatser för globala sektorer.

1.9 De senaste utvecklingstendenserna måste beaktas. EESK förespråkar en uppdaterad utvärdering av målen om låga koldioxidutsläpp mot bakgrund av den oroväckande förskjutningen av industriverksamhet mot tredjeländer, särskilt USA, på grundval av deras pragmatiska och framåtblickande energipolitik, som visar sig inverka negativt på investeringar och arbetstillfällen i Europa.

1.10 För ett öppet och lärande samhälle krävs det flexibla delaktighetsformer, bestämmelser och ansvarsområden. Man måste utveckla en ny innovationskultur som bygger på de berörda gruppernas medverkan. Syftet måste vara att uppnå ett grundläggande samförstånd i samhället. Det är viktigt att ha en grundläggande förståelse av utmaningarna och att erkänna att de komplexa problem som världen står inför bara kan lösas genom samverkan mellan näringslivet, det vetenskapliga samfundet, samhället och politiken. Alla berörda parter – företagen och deras anställda, icke-statliga organisationer, arbetsmarknadens parter, leverantörer och kunder – bör vara delaktiga. Öppenhet och insyn måste säkras.

1.11 EESK insisterar på att förslagen i det här yttrandet införlivas i den framtida näringslivspolitik och i andra relevanta politikområden. När det gäller klimatpolitik och konkurrenskraft bör EU samarbeta nära med industrin för att finna lösningar där politikens tekniska bärkraft och ekonomiska genomförbarhet beaktas.

2. Inledning

2.1 Avgörande element i dagens ekonomi är teknik och innovation, finansmarknadernas och handelns globalisering, specialtillverkade produkter, dynamiska värdekedjor samt återvinning.

2.2 Samtidigt har fler utmaningar kopplade till världens växande befolkning, inkomstskillnader och problem kring råvaror, vatten och livsmedel uppstått. Högt uppe på den internationella dagordningen står klimatförändringar, hållbar utveckling och

energi – med avseende på effektivitet, krav på lägre koldioxidutsläpp, förnybar energi och tillgång till resurser. De nya målen måste ställas upp under osäkra förutsättningar, med låg tillväxt i Europa.

2.3 Multinationella företag och deras personal samt företagen uppåt och nedåt i värdekedjan drabbas i allt större utsträckning av den komplexa situation som nu råder. Europeiska värdekedjor tillhör fortfarande de ledande i världen och deras ställning måste säkras.

2.4 I det här yttrandet diskuteras några aktuella tänkesätt och attityder inom branscher och företag som håller på att bana väg för nya affärsmodeller. Det enda sättet att lyckas ta itu med de enorma utmaningar som vi står inför är genom offentliga och privata satsningar som omfattar gemensamma analyser, avpassad samordning och initiativ som syftar till att skapa tillväxt och hållbara jobb. Offentliga och privata aktörer måste samarbeta med varandra.

2.5 Det råder en bred samsyn om att de påtagliga växthuseffekterna, bland annat i form av högre genomsnittstemperaturer, märkbara förändringar i vädermönster och andra oförutsägbara effekter, såsom högre havsnivåer och förändringar i ekologi och ekosystem som har en (negativ) påverkan på jordbruket, har orsakats av flera decenniers ökade koldioxidutsläpp. Detta har i sin tur lett till oproportionerligt höga matpriser och en utbredning av hungern och fattigdomen.

2.6 Problemen med klimatförändringarna blir allt större⁽¹⁾. Hur komplicerat det än må vara vet vi att det är högst angeläget att politiska åtgärder och handlingsplaner för lägre koldioxidutsläpp är inriktade på världen som helhet.

2.7 Trots avsaknaden av ett stabilt långsiktigt ramverk arbetar många företag med att utveckla hållbara affärsstrategier uppåt och nedåt i produktionsledet och producerar mer hållbara, utsläppssnåla produkter och tjänster. Det pågår också stora förändringar på grund av omstrukturering, optimering och omformning. Ett fokus på utsläppssnål teknik och innovation är avgörande för att kunna hitta världsomfattande lösningar.

⁽¹⁾ Se rapporterna från FN:s mellanstatliga panel för klimatförändringar (IPCC). http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data_reports.shtml

2.8 Värdekedjorna är fortfarande en stor socioekonomisk tillgång för Europa. För hållbar produktion krävs det konkurrenskraft, innovation, nya färdigheter och sysselsättning av hög kvalitet. Viktig möjliggörande teknik, såsom bioteknik, nanoteknik och nya material, blir alltmer nödvändig eftersom snabbt sjunkande kommunikations- och samordningskostnader underlättar den geografiska spridningen av olika verksamheter inom värdekedjorna. Även om detta inte är en linjär process innebär den ofta omlokalisering av arbetskraftsintensiva och digitalt baserade verksamheter.

2.9 Allt fler företag börjar nu tänka tanken att de bör låta sig vägledas av devisen "People, Planet, Profit", ett välkänt uttryck från 1990-talet som nu har kommit tillbaka, trots att vi står inför många gånger komplicerade dilemman och motstridiga val. Det bör leda till en företagsstyrd ekonomisk, social och miljöorienterad reaktion på samtida synsätt, trender och indikatorer runt om i världen.

2.10 En målinriktad företagsstyrd strategi är nu på gång i många länder, och den kommer att stärka de Europabaserade företagens ställning. Man kan se den som ett strategiskt sätt att förhålla sig till framtiden för företagsledare och styrelser, personal, leverantörer och kunder, fackliga organisationer och andra arbetsmarknadsparter samt andra intressenter.

3. Analys

3.1 Västvärldens tidigare dominans har ersatts av en polycentrisk värld med många tyngdpunkter. Länken mellan olika centrum utgörs ofta av multinationella företag. Världsekonomin utsätts ständigt för påfrestningar i form av varierande (obalanserade) politiska och ekonomiska faktorer.

3.2 Situationen påverkas även av målen på området klimatförändringar och energi. FN, OECD och EU, och även den privata sektorn, gör analyser och fastställer önskvärda åtgärder för att möta de nya utmaningarna. Det är kommissionens och rådets uppgift att ta taten och fastställa dagordningen genom att ange spelregler och skapa förutsättningar för investeringar och innovation.

3.3 Dow Jones hållbarhetsindex från 1999 och hållbarhetsredovisningen GRI (Global Reporting Initiative) är exempel på insatser som – i likhet med en rad olika aktörer såsom ledande företag och deras personal, arbetsmarknadsparter och icke-stat-

liga organisationer av alla slag – främjar en medvetenhet om hållbarhet. WBCSD (World Business Council on Sustainable Development) i Genève är ett aktivt affärsnätverk som sammanställer näringslivets ståndpunkter i samband med de världsomspännande förhandlingarna om klimatförändringar. Detta affärsnätverk är också ledande när det gäller att utveckla nya affärsstrategier och föra samman företag i mångsidiga projekt. Bland dess viktigaste initiativ återfinns "Vision 2050" från 2010, vilket år 2012 följdes av "Changing Pace" som handlar om betydelsen av lagar och regler för att främja god praxis i affärlivet ⁽²⁾.

3.4 Enligt "Changing Pace" måste regeringar tydligt välja mellan prioriteringar, slå fast regler som definierar dessa prioriteringar i förhållande till målen om tillväxt och köpkraft samt bestämma sig för hur bästa möjliga resultat ska uppnås. Näringslivets grundläggande syfte är "att tillhandahålla ständigt bättre varor och tjänster för allt fler människor till överkomliga priser, utan skadlig inverkan på hållbarheten, och på ett sätt som skapar arbetstillfällen och ekonomiskt värde" ⁽³⁾.

3.5 "Changing Pace" innehåller en beskrivning av globala megatrender på medellång och lång sikt samt offentliga strategier och mål, och därefter framförs näringslivssynpunkter på politiska alternativ. I kapitlet "People's values" diskuteras också medborgarnas och konsumenternas ansvar.

3.6 Det finns en tydlig klyfta mellan de allmänt accepterade analyserna och de mål som regeringarna verkligen uppnår. Den pågående krisen tycks bli en alltför stor börda för den europeiska ekonomin: Många företag måste anpassa sin produktionskapacitet efter den krympande efterfrågan i västvärlden och uppenbarligen även i Kina och Indien.

3.7 EU är ledande när det gäller att ta itu med klimatförändringarna och öka energieffektiviteten genom att ställa sig bakom Kyotoprotokollet och anta lagar och regler, samtidigt som andra stora aktörer i världen ännu inte har infört jämförbara principer, än mindre bindande lagstiftning. Det innebär att förhållandet mellan olika aktörer fortfarande är obalanserat och otillfredsställande, trots FN:s senaste konferenser. För EU:s industri är bristen på klarhet en källa till osäkerhet och oro bland de berörda företagens anställda. Det krävs en välorganiserad och balanserad strategi som inbegriper samordning mellan offentliga och privata aktörer.

⁽²⁾ *Changing Pace*, Public policy options to scale and accelerate business action towards Vision 2050, 2012, <http://www.wbcd.org/changingpace.aspx>

⁽³⁾ Ibid. fotnot 2.

3.8 Företagen arbetar nu med att rationalisera. Samtidigt som teknik, innovation och starka värdekedjor ger goda resultat påverkas företagen och sysselsättningen negativt. Arbetslösheten är rekordhög i länder i hela Europa, och nästan överallt är ungdomsarbetslösheten ett problem. Det finns ett akut behov av nya perspektiv.

3.9 Krisen på den europeiska arbetsmarknaden påverkar möjligheterna att genomdriva en ambitiös klimatpolitik. Omfattande friställningar inom industrin, i kombination med att det är svårt eller omöjligt för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden, försvårar överföringen av färdigheter och kunskaper som är nödvändiga för övergången till en utsläppssnål ekonomi.

3.10 Å andra sidan uppstår nya möjligheter till följd av den utbredda medvetenheten om klimatförändringarna och andra utmaningar. Europeiska företag tar allt oftare hänsyn till den här frågan i sina strategier och försöker uppnå konkurrensfördelar. En liknande utveckling märks också bland ledande företag i USA och Japan och även i tillväxtländer som Kina. I många europeiska företag – från högsta ledningen till fabriksgolvet – finns det en tro på att anpassningarna kommer att ge resultat som alla vinner på. De mest intressanta resultaten har nåtts genom "vagga till vagga"-konceptet och genom utvecklingen av en cirkulär ekonomi där knappa resurser och material tas till vara.

3.11 EESK uppmanar offentliga och privata aktörer att samordna analyser, ståndpunkter och dagordningar på ett effektivt sätt. Detta är helt avgörande på många olika nivåer – den globala, europeiska, nationella och regionala nivån – för att den europeiska ekonomin ska behålla sin konkurrenskraft samtidigt som hållbarhet och social innovation garanteras. Teknik och innovationsfrämjande samt färdigheter, kompetens och ledarskap som ständigt aktualiseras är nyckelfaktorer.

4. Initiativ och praxis i näringslivet

4.1 Hållbarhetsmål integreras allt oftare av och inom företag som en del i företagskulturen, företagets sociala ansvar och riskhanteringsprocesserna. På samma sätt ställer sig ett antal ledande företag på global nivå bakom principerna i "Changing Pace" ⁽⁴⁾, och liknande initiativ tas i Europa på sektors- och företagsnivå.

4.2 Denna utveckling går olika snabbt beroende på sektor och företag. Det krävs tid och ansträngningar för att införa ett

nytt tänkesätt som främjar nya mål, särskilt i en tid som präglas av långsam tillväxt. Bredare samhällstrender – som icke-statliga organisationer och kritiska konsumenter ger uttryck för – uppmuntrar också nya attityder och tillvägagångssätt.

4.3 Denna utveckling är påtaglig i flera studier som genomförts av kommissionen och olika experter. I en rapport från förra året drogs följande slutsats: "Den allmänna bilden av den europeiska industrins miljöprestanda är att det under de 20 senaste åren har gjorts stora framsteg för att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring. Ökad hållbarhet och större resurseffektivitet inom industrin spelar en viktig roll i den utvecklingen." ⁽⁵⁾

4.4 För att bygga upp företagets framtida återhämtningsförmåga tar företagschefer och styrelser ofta tag i processen genom att själva åta sig ett direkt ansvar, vilket utgör en garanti för mer strukturerade och fokuserade företag. I WBCSD-nätverket är det vanligt med ett personligt engagemang. Det exemplet följs av företag i olika länder. Kopplingen mellan näringsliv och hållbarhet har blivit synligare och mer påtaglig.

4.5 Europeiska företag tar många initiativ för att koppla samman miljömål och ekonomisk återhämtningsförmåga. Processen, som startade i norra Europa, har nu trappats upp och sprider sig successivt över hela kontinenten. De enskilda företagens mål uttrycks i form av verksamhetsmål, projekt och samarbeten med akademiker, icke-statliga organisationer, arbetsmarknadens parter och andra. Här följer några exempel på nationella organisationer:

— *Unternehmensnetzwerk: der Ulmer Initiativkreis Nachhaltige Wirtschaftsentwicklung* i Tyskland, etablerat 1992.

— *Entreprises pour l'Environnement* i Frankrike, WBCSD:s franska partner som består av 40 större företag. Ett annat initiativ, inom ramen för *Mouvement des Entreprises de France* (MEDEF), berör 250 företag som gör åtaganden beträffande Rio+20.

— En grupp brittiska företag arbetar i samma anda som ett led i prinsen av Wales projekt "*Accounting for Sustainability*".

⁽⁴⁾ Se fotnoterna 1, 2 och 3. WBCSD har 200 medlemmar, varav ungefär 100 är europeiska företag.

⁽⁵⁾ Se kommissionens broschyr "*Sustainable Industry: Going for Growth & Resource Efficiency*", juli 2011. Se även "*Study on the Competitiveness of European Companies and Resource Efficiency*", juli 2011, och "*Study on the Competitiveness of the EU eco-industry*", september 2009.

- *Dutch Sustainable Growth Coalition*, etablerat 2012, omfattar sju ledande företag från olika sektorer inom ramen för arbetsgivarförbundet VNO-NCW. Koalitionen utvecklar mål, praxis och metoder för långsiktig hållbar tillväxt som även inriktar sig på företag uppåt och nedåt i produktionsledet.
- Brittiska *UK Sustainable Investment and Finance Association* lanserade nyligen ett initiativ som uppmanar till långsiktiga investeringar från företagens och ägarnas sida. *Banking Environment Initiative Forum 2012*, den första årliga konferensen för globala banker och företag som arbetar med hållbara investeringar, hölls i London i november 2012.

4.6 Det finns fortfarande stora skillnader i tänkesätt som är kopplade till ländernas ekonomiska utveckling och till i hur hög grad ländernas ekonomi, forskning och utveckling är kopplade till utvecklingen utanför den nationella och europeiska spelplanen. Inom överskådlig framtid kommer dock företagen runtom i Europa att verka inom samma världsomfattande ramar, vilket innebär att det krävs att de tillämpar liknande attityder och lösningar. Såväl företagens ledningar som utbildningssfären måste förbereda sig inför den verkligheten.

4.7 Vi kan slå fast ett antal gemensamma faktorer:

- De påtagliga resultaten inom internationella politiska förhandlingar är fortfarande få, vilket beror på skillnader i politiska ståndpunkter, praxis och socioekonomiska påfrestningar. Nya attityder är däremot på väg att få fäste i företagskretsar, särskilt i västvärlden.
- Det finns en ny trend i fråga om engagemang i företagets högsta ledningar och ett motiverat ledarskap, med större ledarskapsfokus som följd. Hållbara lösningar prioriteras allt högre i interna diskussioner och företagens processer. Det markerar en ny fas som innebär att affärsmodeller, utbildnings- och karriärplanering och arbetstagarnas tänkesätt genomgår en anpassning.
- Det pågår ett skifte mot mer långsiktiga strategier, dock utan att den effektiva kortsiktiga planeringen försvinner ur sikte.
- Leverantörer och kunder ingår ofta i processerna.
- Det blir allt vanligare att diskussioner inte bara förs med traditionella intressenter såsom personal och arbetsmarknadens parter utan även med icke-statliga organisationer. Kunderna har också blivit en alltmer avgörande faktor.

- Man fäster allt större vikt vid yrkesutbildning och livslångt lärande, och även vid utbildning vid universitet och handels-högskolor. Unga arbetstagare lockas av dessa nya möjligheter, som också gör det lättare för dem att komma in på arbetsmarknaden.
- De här trenderna bör betraktas mot bakgrund av samhällets uppsatta mål om hållbarhet och EU:s konkurrenskraft.

5. Strategier för hållbara låga koldioxidutsläpp

5.1 Strategier för låga koldioxidutsläpp kommer att ha en central roll i arbetet för att främja hållbar tillväxt. De hänger samman med EU:s industripolitik.

5.2 Europas industri måste i dag förhålla sig till en bred och sammansatt mix av politiska mål och instrument på EU-nivå samt nationell och även lokal nivå som handlar om lägre koldioxidutsläpp, förnybar energi och energieffektivitet. Målen och instrumenten är ibland tvetydiga, överlappande och inte tillräckligt integrerade. För att nå resultat och kostnadseffektivitet behöver industrin enklare, förutsägbara och integrerade politiska åtgärder.

5.3 Övergången till en hållbar utsläppssnål ekonomi har framför allt drivits framåt av den strävan efter lägre kostnader som uppstod när olje- och energipriserna sköt i höjden innan miljöskyddstänkandet började slå igenom för att förebygga (de faktiska eller förväntade) konsekvenserna av de klimatförändringar som beror på utsläppen av växthusgaser.

5.4 EESK:s ståndpunkt är att en enhetlig och konsekvent EU-ram för en utsläppssnål, tryggare och mer konkurrenskraftig energiförsörjning bör tillämpas på ett konsekvent sätt i medlemsstaterna, och att den bör bygga på fyra hörnstenar:

- En sammanhängande energi- och klimatpolitik för sektorer som omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter (ETS), en politik som bör baseras på vetenskapligt bevisade resultat.
- Utnyttjande av det potentiella bidraget från sektorer som inte omfattas av ETS.
- En starkare länk mellan å ena sidan forskning, utveckling och innovation och å andra sidan energi- och klimatpolitiken.

- Energiinfrastrukturer och regleringar som möjliggör effektiva energitransporter och vettig användning av energinäten, i kombination med modern lagringskapacitet och flexibel efterfrågestyrning.

5.5 ETS kommer att vara EU:s viktigaste politiska instrument för att nå målen om minskade utsläpp av växthusgaser på ett enhetligt och kostnadseffektivt sätt. Det bör genomföras på ett marknadsbaserat sätt. EESK noterar att det finns tre avgörande frågor som man måste ta itu med:

- ETS bör ge företagen den stabilitet som krävs för långsiktiga investeringar, vilket för närvarande inte är fallet.
- Kostsam och skadlig överreglering i Europa måste undvikas för att främja en välfungerande samordning mellan offentliga och privata aktörer.
- Att olika företag och sektorer står sig olika väl i marknadskonkurrensen bör vägas in i ETS. Den frågan kommer att bli ännu mer kritisk när mer utmanande mål ställs upp, och om andra internationella aktörer visar sig ovilliga eller oförmögna att utveckla eller genomföra hållbara mål för låga koldioxidutsläpp. Isolerade europeiska strategier som är kontraproduktiva för investeringar och sysselsättning inom globala sektorer måste undvikas.

5.6 Det råder dessutom en bred samsyn om att det krävs betydande grundinvesteringar i offentlig infrastruktur, det vill säga det europeiska energinätet. Det är mycket viktigt att offentliga aktörer gör de första investeringarna och stärker privata investerarens tilltro. Detta bör diskuteras i rådet och ingå i EU:s initiativ för tillväxt.

5.7 Detta bör också motverka den tydliga trend som innebär att vissa europeiska industriverksamheter omlokaliseras till andra delar av världen, även om risken för koldioxidläckage vägs in i Europa 2020-strategin och genomförandet av den.

5.8 I alla förslag om en strukturell förbättring av ETS måste man beakta de frågor som nämns i punkterna 5.4 och 5.5. Den pågående debatten om en anpassning av ETS är inte tillräckligt

inriktad på att lösa dessa frågor eller på att förändra utformningen av ETS. Från 2020 och framåt bör de nya riktlinjerna resultera i ett stabilt koldioxidpris som marknadsaktörerna bör kunna utgå ifrån för att planera långsiktiga investeringsbeslut för utsläppssnåla lösningar. Om ETS blir bättre utformat minskar behovet av kortsiktiga politiska ingripanden.

5.9 Utformningen av ETS måste också förbättras för att systemet ska bli mer accepterat av medborgare och arbetstagare. Samtidigt som en del "traditionella" arbetsplatser väntas försvinna inom kort har nya "gröna" arbetsplatser med låga utsläpp ännu inte etablerats. Alltför plötsliga förändringar leder till att övergången till en utsläppssnål ekonomi ofta upplevs som ett hot inom traditionella produktionsområden. Arbetsmarknadens parter måste föra en dialog på olika nivåer för att värna om öppenheten och de berörda människornas acceptans, och för att starta utbildnings- och omskolningsprogram för alla arbetstagare, så att de kan skaffa sig sådan kompetens som ligger i linje med förändringarna i efterfrågan på arbetsmarknaden.

5.10 Det allra viktigaste behovet är en ny politik för forskning, utveckling och innovation där fokus ligger på att skapa värde i komplexa (internationella) värdekedjor med siktet inställt på en utsläppssnål ekonomi. Den nuvarande tekniska orienteringen måste breddas. Klimatförändringar, ständigt större brist på strategiska resurser och därmed prisökningar tvingar fram nya tänkesätt inom energi- och råvarusektorn. Det faktum att tillväxt- och utvecklingsländer arbetar för att hinna ikapp utvecklingsmässigt, vilket bland annat innefattar tekniköverföring, måste också vägas in. Efterfrågan på resurser ökar samtidigt som det är riskfyllt och mycket kostsamt att omstrukturera energisystemen och öka resurseffektiviteten. Framgången är också beroende av olika, tätt sammankopplade industrier och kompetensområden. För samtliga dessa faktorer krävs det en konsekvent teknisk planering inom EU ⁽⁶⁾ som stöds av samstämmiga politiska beslut.

5.11 Integrerade strategier omfattar mer än produktionsfasen och syftar till att förbättra miljöprestandan i varje etapp av livscykeln, det vill säga design, råmaterial, montering, distribution och bortskaflande. Offentliga och privata aktörer måste diskutera integrerade produktstrategier. Strategierna måste definieras noggrant så att man undviker överreglering. Bland de instrument som finns tillgängliga, i tillämpliga fall, återfinns överenskommelser mellan producenter och regeringar eller EU om miljömärkning, energimärkning, ekodesign, förbud mot vissa ämnen och märkning som speglar det ekologiska fotavtrycket. För att dessa märkningar ska fungera effektivt bör de innehålla lämplig och tillförlitlig konsumentinformation i enlighet med direktivet om otillbörliga affärsmetoder, som bör genomföras fullt ut.

⁽⁶⁾ Framför allt åttonde ramprogrammet.

5.12 Stora satsningar på grundläggande och tillämpad forskning och utveckling är dessutom en nödvändig förutsättning för att nå målet om en trygg, globalt konkurrenskraftig, rimligt prissatt och effektiv energiförsörjning för Europa, något som garanteras med en effektiv energinfrastruktur och motsvarande regleringar ⁽⁷⁾.

5.13 Systeminnovationer som omfattar flera sektorer och integrerade värdeskapande kedjor påverkar företagen, eftersom de fossilbaserade energisystemen i världen på lång sikt måste utfasa de fossila bränslena och eftersom bristen på råvaror kommer att kräva en resurssnål ekonomi. Hållbarhet blir steg för steg allt viktigare på alla marknader, vilket leder till att traditionella gränser mellan sektorer suddas ut och nya värdeskapande kedjor uppstår.

5.14 Den pågående debatten är också ett incitament för de ständigt fler initiativ som tas nedifrån och upp inom företagen. Både större företag och små och medelstora företag utvecklar utsläppssnåla affärsstrategier och modeller för hela värdekedjan. Att föregripa framtida energikrav ger också konkurrensfördelar. Detta medför ett krav på lämplig lagstiftning. Framväxten av interna innovativa idéer och innovationsprocesser för produktion och organisation, från ledningen till fabriksgolvet, är på väg att bli en del av rutinerna inom många företag.

5.15 Nedan följer ett antal exempel:

5.15.1 Eftersom den byggda miljön står för en betydande andel av den slutgiltiga efterfrågan på energi kan den fossila energiförbrukningen minskas avsevärt och på ett kostnadseffektivt sätt genom att befintliga och nya byggnaders energiprestanda förbättras, bland annat med hjälp av isolering och bättre uppvärmningsteknik. Andra exempel är projekt som drivs av företag och kommuner för att utveckla transportinfrastruktur och transport av lokalt producerad hållbar energi. Dessa aspekter och deras specifika kontext kommer att behandlas i ett särskilt EESK-yttrande ⁽⁸⁾.

5.15.2 Branschorganisationen Euracoal föreslår en trestegsstrategi för ren kolteknik som avspeglar resultaten i energifärdplanen för 2050. Den omfattar införandet av modern teknik för koldriven energiproduktion som leder till minskade utsläpp, utveckling av nästa generation av högeffektiv och flexibel teknik samt demonstration och utnyttjande av metoder för avskiljning, lagring (CCS-teknik) och transport av koldioxid, i kombination

med CCS-tekniken för andra typer av bränslen och sektorer. Det finns utrymme att förbättra möjligheterna att exportera ren kolteknik från EU.

5.15.3 De skogsbaserade industrierna, som är beroende av förnybara råmaterial och använder sig av naturligt förnybar energi, är mycket proaktiva. För att lyckas föra ut banbrytande teknik och nya produkter på marknaden krävs branschspecifika åtgärder som även riktar in sig på forskning och utveckling. Målet måste vara en bra balans mellan råmaterial och energianvändning av råmaterial. De politiska åtgärderna måste också vara förenliga med den globala utvecklingen, andra politikområden och industrins investeringscykler.

5.15.4 Övergripande initiativ håller på att utarbetas. Offentlig-privata partnerskap, till exempel med inriktning på hållbara industriprocesser genom resurs- och energieffektivitet (SPIRE) och initiativet för forskning inom energimaterialindustrin (EMI-RI), för att endast nämna två, bör ges hög prioritet och tillräcklig finansiering inom ramen för Horisont 2020.

5.16 Just nu arbetar ett antal andra sektorer på EU-nivå med att utveckla långsiktiga handlingsplaner för minskade koldioxidutsläpp.

5.17 Att Europa går över till en bioekonomi är också en del av lösningen och kommer att utgöra ett viktigt steg i utvecklingen och uppbyggnaden av ett utsläppssnålt samhälle. Företagen presenterar nya biobaserade produkter och lösningar som tillgodoser stigande förväntningar och specifikationer.

6. EU, regeringar, intressenter

6.1 Processer såsom de som beskrivs ovan måste på ett effektivt sätt kombineras med och införlivas i tekniska, ekonomiska och sociala ramar och villkor. Dessa omfattar riktade forsknings- och investeringsprogram i företagen och en välavvägd dialog på både bransch- och företagsnivå, med offentliga myndigheter – på EU-nivå och nationell nivå – och andra intressenter.

6.2 För att stödja tillväxtinitiativet bör EU och medlemsstaterna överväga att använda medel som för närvarande är outnyttjade, eller rent av helt nya medel, som en källa till finansiering av brådskande åtgärder. De sjunde och åttonde ramprogrammen bör främja banbrytande teknik och innovativa projekt. Europeiska investeringsbanken (EIB) bör också ha en stötande roll. Dessutom rekommenderar EESK att man diskuterar om skattelättnader kan utgöra ett användbart instrument i detta hänseende.

⁽⁷⁾ Se punkt 5.4 fjärde strecksatsen ovan.

⁽⁸⁾ CCMI/106 om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet: Strategi för hållbar konkurrenskraft inom byggsektorn".

6.3 Teknikplattformarna inom EU, som i de flesta fall är industridrivna, för samman företag, forskningsinstitut och universitet liksom offentliga ståndpunkter i fråga om framtida utveckling⁽⁹⁾. Dessa plattformar har en central roll när det gäller att analysera världstrender och förväntningar samt att gemensamt fastställa målsättningar och tidsplaner.

6.4 Arbetet med att ställa upp marknadsmål innefattar diskussioner och tester med leverantörer och kunder samt intressenter såsom arbetsmarknadens parter, icke-statliga organisationer, regionala myndigheter och konsumenter. EU och regeringarna ansvarar för lagar och regler, men denna process får aldrig vara enkelriktad. I stället bör den kopplas till genomförbara handlingsplaner och fortlöpande processer och planer i ledande företag⁽¹⁰⁾. Detta innebär att det krävs ett kontinuerligt utbyte av analyser och synpunkter mellan den offentliga och den privata sektorn.

6.5 Den politiska diskussionen inriktas ofta i första hand på "uppiifrån och ned"-initiativ som tas av EU (eller regeringarna) på områden som klimatförändringar, befolkningsutveckling, hälsa, livsmedel, vatten osv., utan hänsyn till situationen i näringslivet. EESK efterlyser ett större intresse för de privata företagens analyser och lösningar, eftersom de har samma problem. Det är i synnerhet privata investeringar, med stöd av en kvalificerad arbetskraft, som kommer att visa sig nödvändiga för att ta itu med de främsta problemen.

6.6 Företagens sociala mål och behovet av att upprätthålla arbetstagarnas engagemang måste ingå i moderniseringsprocesserna. EU och medlemsstaterna bör, genom såväl sektorsvisa som branschövergripande sociala dialogkommittéer, främja och vidta åtgärder för att stödja en socialt godtagbar hantering av övergången till en utsläppssnål ekonomi. Bortsett från tonvikten på den kompetens som krävs av arbetstagarna⁽¹¹⁾, måste även kvantitativa aspekter och tidsplaneringen vägas in.

6.7 Uppdaterade läroplaner, utbildnings- och vidareutbildningsprogram samt lärlingsutbildningar kan avspegla det faktum att regeringar och förvaltningar, företag, personal och arbetstagarrepresentanter har ett gemensamt åtagande att komma till rätta med de rekordhög arbetslöshetssiffrorna.

6.8 En viktig om än inte avgörande aspekt är lika och rättvisa villkor i hela världen. Detta kan till exempel uppnås med hjälp av globala standarder och certifieringar, överskådlig lagstiftning, symmetriskt marknadstillträde, skydd av immateriella rättigheter och liknande konsumentskydd. Dessutom måste grundläggande arbetstagar rättigheter respekteras. Dessa aspekter bör vara en väsentlig del av EU:s handelspolitik⁽¹²⁾.

6.9 EESK anser att alla aktörer bör uppmärksamma den process som innebär att företag och grupper av företag själva inför olika krav och metoder, eftersom arbetet för att uppnå de eftersträfvade målen inom de uppsatta tidsramarna kan bli en mycket tung börda.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Se bland annat EESK:s yttrande om "Europeiska teknikplattformar och industriell omvandling", EUT C 299, 4.10.2012, s. 12.

⁽¹⁰⁾ Se bland annat EESK:s yttrande om "Industriell omvandling för att utveckla hållbara energiintensiva industrier i enlighet med målet om effektiv resursanvändning som fastställts i Europa 2020-strategin", EUT C 43, 15.2.2012, s. 1, EESK:s yttrande om att främja gröna och hållbara arbetstillfällen för EU:s energi- och klimatpaket, EUT C 44, 11.2.2011, s. 110, samt EESK:s yttrande om "Handlingsplanen för energieffektivitet 2011", EUT C 318, 29.10.2011, s. 155.

⁽¹¹⁾ EESK:s yttrande om kommissionens flaggskeppsinitiativ "En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen: EU:s bidrag till full sysselsättning", COM(2010) 682 final, EUT C 318, 29.10.2011, s. 142.

⁽¹²⁾ EESK:s yttrande om "Den europeiska industripolitikens externa dimension – Tar EU:s handelspolitik verkligen hänsyn till den europeiska industrins intressen?", EUT C 218, 23.7.2011, s. 25.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Handelsförbindelser mellan storskalig detaljhandel och livsmedelsleverantörer – en lägesrapport" (yttrande på eget initiativ)

(2013/C 133/03)

Rapporteur: **M. Igor ŠARMÍR**

Den 12 juli 2012 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén enligt artikel 29 A i tillämpningsföreskrifterna för arbetsordningen att utarbeta ett initiativyttrande om

"Handelsförbindelser mellan storskalig detaljhandel och livsmedelsleverantörer – en lägesrapport".

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 9 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) antog Europeiska ekonomiska och kommittén följande yttrande med 79 röster för, 6 röster emot och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK konstaterar att de storskaliga detaljhandelsföretagen bildar oligopol i alla länder. Enligt statistiken över marknadsandelar kontrollerar en handfull detaljhandelsföretag större delen av marknaden överallt. EESK anser att denna oligopolställning ger de företag som ingår i oligopolet en enormt stark förhandlingsposition gentemot leverantörerna. Det betyder att de kan påtvinga sina leverantörer kommersiella villkor som är långt ifrån balanserade.

1.2 Kommittén konstaterar att de företag som ingår i detta oligopol enbart konkurrerar med varandra när det gäller konsumenterna. De tävlar med varandra för att vinna konsumenterna, men när det gäller leverantörerna förekommer det knappt någon konkurrens alls. Konkurrensen om konsumenterna bedrivs emellertid främst genom försäljningspriset och tar inte tillräckligt stor hänsyn till de olika sociala och miljömässiga aspekter som ingår i det övergripande kvalitetsbegreppet⁽¹⁾.

1.3 EESK konstaterar att insynen i de olika aktörernas pris-sättning och marginaler är mycket liten. På grund av de storskaliga detaljhandelsföretagens "leverantörsrabatter" avspeglar det inköpspris som betalas till leverantören inte alls dennas verkliga intäkter för produkten.

1.4 Kommittén är övertygad om att principen om avtalsfrihet är satt ur spel när en avtalslutande part kan påtvinga sina handelspartner vissa villkor. De storskaliga detaljhandelsföretagens otillbörliga och konkurrensbegränsande metoder gentemot livsmedelsleverantörerna visar att det inte råder verklig avtalsfrihet. De otillbörliga metoderna skadar inte bara producenterna

utan även konsumenterna (särskilt på lång sikt), och på grund av dessa metoders utbredning skadas inte bara allmänhetens utan även staternas ekonomiska intressen.

1.5 De mest oroväckande otillbörliga metoderna används endast i förbindelserna mellan de storskaliga detaljhandelsföretagen och livsmedelsleverantörerna. De tillämpas varken av livsmedelsindustrin gentemot jordbrukarna eller av de storskaliga detaljhandelsföretagen gentemot leverantörer av andra varor än livsmedel.

1.6 I vissa medlemsstater har jordbrukares och förädlares försök att bilda producentgrupper straffats av de nationella konkurrensmyndigheterna som enbart har bedömt dessa gruppers inverkan med hänsyn till den nationella produktionen.

1.7 EESK konstaterar att marknaden har misslyckats, eftersom läget fortsätter att försämrats i ett system som inte är tillräckligt reglerat.

1.8 Enligt EESK räcker självreglering inte för att avhjälpa de konstaterade snedvridningarna. Dessa handelsmässiga förbindelser kommer inte att kunna balanseras med hjälp av "etiska koder". De otillbörliga metoderna i sig kräver och motiverar ett förbud i lag.

1.9 EESK uppmanar kommissionen att ta itu med oligopo-len, undersöka deras verkliga storlek och inflytande, avgöra i vilken omfattning deras inverkan kan jämföras med monopols och ändra konkurrenslagstiftningen på lämpligt sätt.

⁽¹⁾ EESK:s yttrande "EU:s jordbruksmodell: produktkvalitet och konsumentupplysning som konkurrensmedel", EUT C 18, 19.1.2011, s. 5–10.

1.10 Vi uppmanar även kommissionen att erkänna att det saknas avtalsfrihet i förbindelserna mellan de storskaliga detaljhandelsföretagen och livsmedelsleverantörerna.

1.11 Kommissionen uppmanas att föreslå lösningar för att öka insynen i systemet. Det bästa vore om de storskaliga detaljhandelsföretagens "leverantörsrabatter" togs ut "uppströms", dvs. att företagen åläggs att ta med priserna på de olika tjänster som faktureras leverantörerna i produktens inköpspris. På så sätt skulle det gå att se hur mycket leverantören verkligen har fått betalt för sin produkt.

1.12 Kommittén uppmanar kommissionen att ge de nationella konkurrensmyndigheterna tydliga instruktioner om att ta hänsyn till den berörda marknaden när de bedömer producentgruppernas förhandlingsstyrka, dvs. beakta samtliga livsmedelsprodukter inom en kategori som erbjuds på den berörda statens marknad och inte bara dem som produceras inom landet.

1.13 Vi uppmanar kommissionen att omedelbart överge tanken på självreglering och att lägga fram ett bindande lagförslag för att förbättra livsmedelskedjans situation och främja en rättvis konkurrens. Regleringen bör inte grundas på skydd av konkurrensen, utan göra det möjligt för den medlemsstat som ser sina ekonomiska intressen hotas att uppträda som målsägande i samband med administrativa och rättsliga förfaranden.

1.14 Slutligen menar EESK att lagstiftningen bör inriktas på ett samhällsval som inte enbart tar hänsyn till affärslogiken, för att dämpa utvecklingen mot en allt starkare koncentration på storskaliga detaljhandelsföretag och främja andra former av handel, såsom små oberoende detaljhandlare, kvartersbutiker eller direktförsäljning från producent till konsument. I detta sammanhang uppmanar EESK kommissionen att fästa särskild uppmärksamhet vid kortare distributionskedjor i de dokument som håller på att utarbetas om kampen mot livsmedelsslöseri.

2. Motivering

2.1 Förändrad syn på storskaliga detaljhandelsföretag

Frågan om handelsförbindelserna mellan de storskaliga detaljhandelsföretagen och livsmedelsleverantörerna väcker allt större intresse och även oro. Ändå var detta ämne tabubelagt ännu för tio år sedan, inte bara för myndigheterna och institutionerna i EU, utan även för de flesta journalister⁽²⁾. I Frankrike gjordes vissa försök till lagstiftning 1992 och i Storbritannien gjorde

den brittiska konkurrensmyndigheten 1999 och 2000 en utredning av de storskaliga detaljhandelsföretagens otillbörliga metoder gentemot livsmedelsleverantörerna, där det konstaterades att stormarknadsföretagen missbrukade sin köpkraft (med detta begrepp avses i framför allt köparens förmåga att få mer gynnsamma villkor än den skulle ha fått på en fullständigt konkurrensutsatt marknad⁽³⁾). De storskaliga detaljhandelsföretagen har överlag betraktats som allmännyttiga. Man har ansett att alla tjänar på dem och att deras utveckling till och med är ett tecken på landets ekonomiska hälsa. Myndigheter och medier har främst uppmärksammat de otvetydiga fördelarna med den storskaliga detaljhandeln, särskilt att konsumenterna ges möjlighet att köpa så gott som allt på ett och samma ställe till ett bra pris och de bekvämligheter och den service som erbjuds (gott om parkeringsplatser, t.ex.). Men sedan knappt fem år tillbaka har läget förändrats dramatiskt och EU-institutionerna har of-fentliggjort flera dokument där situationen kritiseras.

2.2 De storskaliga detaljhandelsföretagens oligopolställning

2.2.1 De storskaliga detaljhandelsföretagen började växa snabbt för ungefär 30 år sedan och deras utveckling har varit intimt förknippad med globaliseringen. Merparten av de stora kommersiella företag som i dag kontrollerar detaljhandelsmarknaden är multinationella företag. Dessa företag har mycket större möjlighet att dra nytta av de nya förutsättningar som globaliseringen för med sig än små och medelstora företag.

2.2.2 De multinationella företagens (däribland de storskaliga detaljhandelsföretagens) tillväxt sker ofta på de små och medelstora företagens bekostnad. Inom många områden kontrollerar en handfull stora transnationella företag lejonparten av den berörda marknaden. Utöver detaljhandelsföretag kan det t.ex. handla om läkemedels- och livsmedelsindustrin, utsädesföretag⁽⁴⁾, oljeförädlingsföretag, banksektorn och så vidare. Dessa multinationella företag är inte monopol. För det mesta måste de konkurrera med andra multinationella företag eller rentav med små och medelstora företag på samma marknad och kan därför inte anses ha en dominerande ställning⁽⁵⁾.

2.2.3 De stora europeiska detaljhandelsföretagen deltar aktivt i erövringen av världsmarknaden. Den brittiska distributören Tesco, de franska detaljhandelsföretagen Auchan och Carrefour, de tyska och österrikiska multinationella företagen Kaufland, Lidl, Metro och Billa och det nederländska företaget Ahold har etablerat sig i flera länder.

⁽²⁾ En av de få sakkunniga som på den tiden offentligt vågade ta upp den storskaliga detaljhandelns otillbörliga metoder är Christian Jacquiau, författare till boken *Coullisse de la grande distribution* och en artikel som publicerats i *Le Monde Diplomatique* (december 2002) med rubriken *Racket dans la grande distribution à la française*.

⁽³⁾ Consumers International, "The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?", 2012, s. 2.

⁽⁴⁾ År 2009 kontrollerades 80 % av världsmarknaden för utsäde av endast ett tiotal företag. För 25 år sedan var det hundratals företag som arbetade med att välja ut och sälja utsäde. Detsamma gäller för agrokemiska produkter.

⁽⁵⁾ British Institute of International and Comparative Law, "Models of Enforcement in Europe for Relations in the Food Supply Chain", 23 april 2012, s. 4.

2.2.4 Resultatet blir att en handfull distributörer effektivt kontrollerar detaljhandelsmarknaden för livsmedel i en rad länder. I Tyskland kontrollerar till exempel fyra företag 85 % av marknaden, i Storbritannien kontrollerar fyra företag 76 %, i Österrike kontrollerar tre detaljhandelsföretag 82 %, i Frankrike och i Nederländerna kontrollerar fem företag 65 % och så vidare ⁽⁶⁾. Detta innebär att inte något detaljhandelsföretag uppfyller den officiella definitionen av dominerande ställning, men att tre till fem kommersiella företag ändå kontrollerar huvuddelen av marknaden och bildar ett oligopol.

2.2.5 Medlemmarna i dessa oligopol konkurrerar tveklöst med varandra, men bara i förhållande till konsumenterna. I förhållande till leverantörerna märks konkurrensen nästan inte alls, särskilt inte för små och medelstora företag. Till skillnad från leverantörerna, som är många fler, har köparna snarare svårt att välja. Leverantörerna måste med andra ord göra stora ansträngningar och många eftergifter för att få leverera, medan köparna väljer de leverantörer som är mest "flexibla" när det gäller villkoren.

2.2.5.1 Producentens legitima försök att få en rimlig del av mervärdet inom ramen för en sund och lojal relation med sina distributörer innebär också att producenten är lyhörd för signaler när det gäller konsumenternas förväntningar. Producenterna skulle kunna stärka sin förhandlingsposition genom att vara innovativa och anpassa beredningen och presentationen av sina produkter till efterfrågan.

2.3 Otillbörliga metoder

2.3.1 Tack vare sin köpkraft kan de storskaliga detaljhandelsföretagen alltså diktera avtalsvillkor som ofta med fog kan betraktas som missbruk av köpkraften. Avtalsvillkoren har också kallats otillbörliga och illojala, och det har upprättats icke uttömmande listor över sådana villkor flera gånger. Utöver en ständig press (nedåt) på inköpspriserna, sena betalningar eller orimligt långa betalningsfrister, har de storskaliga detaljhandelsföretagen med hjälp av otillbörliga metoder ändrat den klassiska modellen för samarbete mellan leverantör och uppköpare fullständigt. Något förenklat kan man säga att de avtalslutande parterna traditionellt har kommit överens om hur många varor som ska levereras och till vilket pris samt andra nödvändiga villkor. Sedan har leverantören levererat och uppköparen betalat. I och med de storskaliga detaljhandelsföretagens ankomst har denna modell ställts på ända. I dag tvingas leverantörerna, som får allt mindre betalt för sina produkter, betala allt mer eller ge andra former av ersättningar för uppköparens tjänster.

De som borde få pengar får alltså fakturor i stället! Det är anmärkningsvärt att de storskaliga detaljhandelsföretagen har lyckats införa denna nya modell. Den är i dag allmänt accepterad och ingen, inte ens konkurrensmyndigheterna, reagerar.

2.3.2 De vanligaste formerna av otillbörliga metoder gäller generellt sett två aspekter av relationerna mellan leverantör och köpare ⁽⁷⁾. För det första handlar det om att överföra kommersiella kostnader från köparen till leverantörerna, det vill säga kostnaderna för reklam och marknadsföring, lagerlokaler, distribution och drift av enskilda butiker. Detaljhandelsföretagen uppnår detta mål genom att tvinga leverantörerna att göra olika "betalningar", till exempel för att ha med en vara i utbudet eller för marknadsföringsprospekt. För det andra överför distributören kostnaderna för sina affärsrisker på leverantören genom att justera inköpspriset i efterhand beroende på försäljningen av den berörda varan till slutkonsumenterna, så att alla skillnader i förhållande till den önskade försäljningsnivån bärs av leverantören. Det andra målet uppnås genom ett komplicerat system för att fastställa det slutliga nettopriset (olika typer av returbonusar). Dessa både mekanismer förvanskar den enkla kommersiella formeln där producenten står för produktionskostnaderna och handlaren står för affärskostnaderna.

2.3.3 Denna nya modell för relationerna mellan de storskaliga detaljhandelsföretagen och leverantörerna har införts under förevändning att det krävs ett närmare kommersiellt samarbete till följd av den hårdnande konkurrensen på detaljhandelsmarknaden. Enligt företagets resonemang ligger det i leverantörernas intresse att försäljningen av deras produkter ökar och att det därför är fullt legitimt att de deltar i finansieringen av försäljningskostnaderna. Långt ifrån alla delar denna syn, men leverantörerna är tvungna att gå med på den. Ändå nöjer sig de storskaliga detaljhandelsföretagen inte med detta, utan tillämpar ännu mer anstötliga metoder inom det utökade kommersiella samarbetet, antingen genom att verkliga tjänster överfaktureras eller genom att uppköparen fakturerar för helt fiktiva tjänster. Det senare kallas "grundlös fakturering" eftersom den helt saknar motprestation. Som exempel kan nämnas "betalning för stabilt samarbete", "fakturaavgift", "fakturaregleringsavgift" och "bidrag till firmafesten". Hur otroligt det än kan låta har den typer av fakturor verkligen ställts ut till livsmedelsleverantörer.

2.3.3.1 Ledamöterna i den franska nationalförsamlingen har konstaterat att olika uppköpscentraler har använt sig av 500 olika förevändningar för att kräva extra förmåner av sina leverantörer ⁽⁸⁾.

⁽⁶⁾ Consumers International, "The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?", 2012, s. 5.

⁽⁷⁾ British Institute of International and Comparative Law, "Models of Enforcement in Europe for Relations in the Food Supply Chain", 23 april 2012, s. 4.

⁽⁸⁾ Christian Jacquiau, "Racket dans la grande distribution à la française", *Le Monde Diplomatique*, december 2002, s. 4 och 5.

2.3.3.2 Enligt *Confederation of the Food and Drink industry* (FoodDrinkEurope) och *European Brands Association* (AIM) hade 84 % av de europeiska leverantörerna till storskaliga detaljhandelsföretag utsatts för avtalsbrott 2009, 77 % hade utsatts för hot om att deras produkter skulle tas bort ur utbudet om de inte gick med på oerättigade förmåner till företagen, 63 % hade fått fakturabelopp sänkta utan någon kommersiellt motiverad anledning och 60 % hade tvingats göra betalningar helt utan motprestation.

2.3.4 De storskaliga detaljhandelsföretagens fakturor till leverantörerna i form av "leverantörsrabatter" gör att det är omöjligt att få insyn i prissystemet. Varken leverantören eller en extern observatör kan ta reda på det verkliga inköpspriset. Affärsstrategier som baseras på tekniken med "dubbla vinstmarginaler" skapar allvarliga problem för såväl konsumenter som leverantörer⁽⁹⁾. Det måste införas ett system med större insyn.

2.4 Ingen verklig avtalsfrihet

2.4.1 Leverantörerna går med på detta mycket ofördelaktiga system eftersom de inte har något val. De är tvungna att gå via de storskaliga detaljhandelsföretagen för att kunna sälja sina produkter. Därför fortsätter de att teckna försäljningsavtal, trots att samarbetet ger dem minimala marginaler. De otillbörliga metoder som de olika företagen använder sig av är så gott som identiska, och därför går det inte att avgöra om det är bättre att samarbeta med det ena eller andra företaget. Affärsrelationerna präglas av rädsla (för att tas bort från utbudet), vilket till och med erkänns i officiella handlingar⁽¹⁰⁾.

2.4.2 Vanligtvis brukar man anse att det är oetiskt med otillbörliga avtalsvillkor. Med tanke på de metoder som beskrivs ovan känns ett sådant epitet dock otillräckligt. I en situation där handelsvillkoren dikteras av den starkaste parten och där den andra parten inte har någon reell möjlighet att vägra att gå med på villkoren verkar det riktigare att tala om utpressning eller gangstermetoder. Under dessa omständigheter går det inte heller att tala om avtalsfrihet, ett begrepp som detaljhandelsföretagen och konkurrensmyndigheterna ofta hänvisar till. På samma sätt som det inte går att förutsätta att det råder avtalsfrihet mellan naturliga monopol (t.ex. el- eller gasleverantörer) och konsumenter, är det vilseledande att beskriva de verkliga förbindelserna mellan de storskaliga detaljhandelsföretagen och livsmedelsleverantörerna på det sättet.

2.5 Konsekvenserna av de otillbörliga metoderna och identifiering av offren

2.5.1 De storskaliga detaljhandelsföretagens otillbörliga metoder påverkar både leverantörer och konsumenter negativt. Leverantörerna, särskilt de små och medelstora producenterna, hamnar ofta i en mycket svår ekonomisk situation som kan tvinga dem i konkurs, något som inträffar då och då. De stora livsmedelsföretagen klarar sig mycket bättre, eftersom de kan kompensera lägre intäkter per produkt med större volymer. Dessutom har dessa multinationella livsmedelsföretag också en ganska stark förhandlingsposition. De storskaliga detaljhandelsföretagen vill inte förlora deras produkter och kan alltså inte behandla dem på samma sätt som de behandlar de små och medelstora företagen. Detta har t.ex. i Frankrike lett till att leveranser från ett tjugotal stora multinationella koncerner står för 70–80 % av stormarknadernas omsättning⁽¹¹⁾.

2.5.2 När det gäller konsumenterna, som enligt de behöriga myndigheterna är de stora vinnarna i systemet, är verkligheten mycket mindre rosenröd för dem än vad man skulle kunna tro. Det finns flera faktorer som tyder på att de otillbörliga metoderna gentemot leverantörerna får negativa effekter även för konsumenterna: dels får de inte alltid ta del av de låga inköpspriserna⁽¹²⁾, dels blir utbudet mer begränsat. Innovationerna blir färre, kvaliteten sjunker för ett stort antal livsmedelsprodukter till följd av den ständiga prispressen i inköpsledet och i slutändan höjs detaljhandelspriserna⁽¹³⁾.

2.5.2.1 De storskaliga detaljhandelsföretagen har också en ganska stor samhällsinverkan eftersom deras metoder har omkullkastat vissa tabun i vardagslivet. Söndagen är till exempel inte lika helig som förut, eftersom snabbköp och stormarknader har öppet alla dagar i veckan och till och med är öppna dygnet runt, med allt vad det innebär för arbetsvillkoren.

2.5.3 Systemet med storskalig detaljhandel berör många andra sektorer vid sidan av livsmedelssektorn. Det är dock främst livsmedelsproducenterna som drabbas av otillbörliga metoder. Skälen till detta är sannolikt flera. Bland annat har tillverkare av andra produkter än livsmedel sannolikt tillgång till fler försäljningskanaler. Utöver stormarknaderna har producenter av

⁽⁹⁾ EESK:s yttrande "En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa", EUT C 48, 15.2.2011, s. 145–149.

⁽¹⁰⁾ Till exempel kommissionens rapport COM(2010) 355 final, "Mot en mer effektiv och rättvis inre marknad för handel och distribution 2020", s. 8, eller British Institute of International and Comparative Law, "Models of Enforcement in Europe for Relations in the Food Supply Chain", 23 april 2012, s. 3.

⁽¹¹⁾ Sgheri Marie-Sandrine, "La machine à broyer des PME", Le Point, Paris, nr 1957, den 18 mars 2010, s. 88–89.

⁽¹²⁾ Under mjölkkrisen 2009 fortsatte stormarknaderna i flera månader att sälja mjölken till samma pris till konsumenterna, trots att ersättningen till producenterna hade sänkts kraftigt.

⁽¹³⁾ Consumers International, "The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?", 2012, s. 12, men även EESK:s yttrande CESE, EUT C 255, 14.10.2005, s. 48.

kläder, hushållsapparater, böcker och träningsutrustning tillgång till nät av specialiserade butiker. Därför är det motiverat att titta närmare på förbindelserna mellan de storskaliga detaljhandelsföretagen och livsmedelsleverantörerna.

2.5.4 De otillbörliga metoder som påvisats är också mycket mer sällsynta i relationerna mellan jordbrukarna och livsmedelsindustrin, där företagen inom sektorn också har en stor köpkraft. Även om prisförhandlingarna ofta kan bli ganska hårda kräver industriföretag inte vanemässigt att deras råvaruleverantörer ska bidra till anskaffningen av en ny buteljeringsanläggning – till skillnad från storskaliga detaljhandelsföretag som systematiskt kräver att leverantörerna ska betala extra för modernisering eller nya varuhus.

2.5.5 Kort sagt förekommer merparten av de otillbörliga metoderna enbart i relationen mellan stormarknader och livsmedelsleverantörer, men på grund av dessa metoders konsekvenser och deras stora utbredning finns det också ett tredje offer: statens ekonomiska intresse. Det faktum att vissa leverantörer inte kan uppfylla de storskaliga detaljhandelsföretagens krav, och de därmed förbundna ekonomiska svårigheterna, bidrar till nedgången för jordbruks- och livsmedelssektorn i en rad länder. Vissa stater som tidigare var självförsörjande på livsmedel har inte längre en tryggad livsmedelsförsörjning, vilket är särskilt riskabelt i dag.

2.6 Möjliga lösningar

2.6.1 De otillbörliga metoder som storskaliga detaljhandelsföretag använder sig av gentemot leverantörerna har sedan en tid tillbaka kritiserats allt mer öppet både av myndigheterna i olika medlemsstater och av EU-institutionerna. Det första mycket kritiska yttrandet antogs av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén 2005⁽¹⁴⁾. Men det är framför allt den skriftliga förklaring från ledamöter i Europaparlamentet⁽¹⁵⁾ som undertecknades av en majoritet av ledamöterna i januari 2008 som har väckt debatt i frågan. Förklaringen åtföljdes av flera dokument och undersökningar som har offentliggjorts av kommissionen, parlamentet och EESK⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁴⁾ EESK:s yttrande "Storskalig detaljhandel – tendenser och konsekvenser för jordbrukare och konsumenter", EUT C 255, 14.10.2005, s. 44–49.

⁽¹⁵⁾ Skriftlig förklaring nr 0088/2007 om utredning av och åtgärder mot maktmissbruk som stormarknader med verksamhet i Europeiska unionen kan utöva.

⁽¹⁶⁾ EESK:s yttrande "En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa", EUT C 48, 15.2.2011, s. 145–149.

2.6.1.1 Europeiska konkurrensnätverket, som omfattar kommissionen och de 27 medlemsstaternas nationella konkurrensmyndigheter, har offentliggjort en rapport för att följa upp kommissionens meddelande om en bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja. I meddelandet efterfrågas en gemensam syn bland konkurrensmyndigheterna inom Europeiska konkurrensnätverket för att lättare kunna upptäcka särskilda problem på de inhemska livsmedelsmarknaderna och snabbt samordna kommande åtgärder. Kommissionen har inrättat ett högnivåforum för en bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja som bygger på arbetet i flera expertgrupper, bland annat dem som arbetar med avtalspraxis mellan företag ("business to business") i syfte att fastställa en bästa metod för att undvika illojala metoder. Efter det att alla aktörer inom livsmedelskedjan har kommit överens om grundprinciperna har expertgruppen fått i uppdrag att komma fram till ett samförstånd om hur principerna ska tillämpas. Än så länge har samtliga parter inte nått fram till en tillfredsställande kompromiss på frivillig grund.

2.6.2 Läget har blivit politiskt känsligt och myndigheterna uppmanas att ingripa snarast. En reglering enbart genom marknadskrafterna har misslyckats och i dag är det få som betraktar detta som en idealisk lösning, eftersom problemen har fortsatt att förvärras under de senaste årtiondena med oreglerade handelsförbindelser. För att lösa problemet ställs bland annat krav på reglering, självreglering eller inrättande av grupper med producenter och bearbetningsföretag som tillsammans skulle kunna uppväga de storskaliga detaljhandelsföretagens köpkraft.

2.6.3 Etiska koder skulle vara en så kallad mjuk lösning där företagen gör ett frivilligt åtagande om att avstå från de berörda metoderna. Självreglering har införts av Storbritannien, Spanien och Belgien. Resultatet är varken tillfredsställande eller övertygande. Utöver bristen på positiva erfarenheter av självreglering ger användningen av etiska koder också upphov till en mer allmän fråga. Vilken etik ska tillämpas för multinationella företag? Ledningens, aktieägarnas eller samhällets? De verkliga makthavarna i de multinationella företagen är aktieägarna, som ofta är anonyma och betraktar aktieäandet som en rent finansiell investering. De känner inget personligt ansvar för företagets uppförande och eventuella användning av otillbörliga metoder. Därför är det svårt att se etiska ställningstaganden som en framkomlig väg när det gäller den storskaliga detaljhandeln.

2.6.4 Kommissionen och andra instanser rekommenderar starkt att jordbrukare och andra små och medelstora företag ska gå samman för att stärka sin förhandlingsposition i mötena med de stora detaljhandelsföretagens uppköpare. I vissa medlemsstater där företagen ingår i sådana grupper har initiativen dock bestraffats av de nationella konkurrensmyndigheterna under förevändning att de utgör ett försök att bilda kartell. I dessa

fall har de lokala myndigheterna ansett att producentgrupperna kontrollerade en alltför stor andel av marknaden. I sin bedömning har de emellertid enbart tagit hänsyn till den inhemska produktionen och inte till produkter från andra länder. Det är svårt att förstå varför dessa myndigheter inte tar hänsyn till hela produktutbudet på den nationella marknaden när de fastställer en aktörs marknadsandel.

2.6.5 När det gäller reglering har det gjorts mer eller mindre djärva försök i flera medlemsstater. En del länder har förbjudit vissa metoder (hälften av medlemsstaterna har till exempel ett förbud mot försäljning till underpris). Andra länder har infört en särskild sektorslagstiftning, till exempel Ungern, Italien, Tjeckien, Rumänien, Slovakien och Polen, eller ändrat sina normer, som Lettland och Frankrike. Under de senaste åren har det bland annat införts lagar mot de storskaliga detaljhandelsföretagens otillbörliga metoder i flera postkommunistiska länder i Central- och Östeuropa. Detta beror sannolikt på att läget i denna region är särskilt oroväckande. Till skillnad från Väst-europa ägs de storskaliga detaljhandelsföretagen där nästan helt av utländska företag som har förmånliga kontakter med leverantörer i sina ursprungsländer eller i länder där de har varit etablerade längre. Detta har lett till att jordbruks- och livsmedelssektorn har gått tillbaka i regionen.

2.6.6 Det är sant att det inte är lätt att tillämpa dessa lagar, särskilt eftersom de leverantörer som drabbats av de otillbörliga metoderna fruktar för sin existens om de klagar. Detta till trots är lagar en lämpligare lösning än etiska koder. För det första är de otillbörliga metoderna inte bara oetiska utan även oförenliga med grundläggande rättsprinciper. Oavsett problemen med tillämpningen räcker detta argument för i metoderna bör förbjudas i lag. För det andra har det systematiska lagstiftningsarbetet i Frankrike redan gett vissa resultat⁽¹⁷⁾.

2.6.7 Kommissionen erkänner att det finns problem, men föredrar i nuläget självreglering och kritiserar fragmenteringen av det europeiska rättsområdet. De lagar som de olika medlemsstaterna har antagit är knappast förenliga. Det enda sättet att

överbrygga fragmenteringen och den bristande förenligheten skulle vara att anta en bindande europeisk rättsakt. EESK rekommenderar med eftertryck kommissionen att vidta de åtgärder som krävs för detta. Av praktiska skäl verkar det lämpligt att inte basera en eventuell EU-rättsakt på konkurrensskydd, eftersom det skulle tvinga de drabbade leverantörerna att dra de storskaliga detaljhandelsföretagen inför domstol. Liksom i den franska utformningen är det staten, vars ekonomiska intresse också äventyras, som bör gå in som målsägande. På så sätt kan man kringgå de välkända problemen med att leverantörerna är rädda för att göra en anmälan.

2.6.7.1 Reglerna bör framför allt göra det obligatoriskt med skriftliga avtal med bestämmelser om varaktighet, kvantitet och egenskaper hos den sålda produkten, samt pris och leverans- och betalningsvillkor. Om dessa villkor inte uppfylls ska avtalen vara ogiltiga. Betalning ska ske inom en lagstadgad period på 30 dagar för lättfördärliga produkter och 60 dagar för övriga produkter. Om den tidsfristen inte följs ska en straffavgift tas ut. Framför allt bör följande förbjudas:

- Att direkt eller indirekt påtvinga någon inköps- eller försäljningsvillkor eller andra former av bindande avtalsvillkor, liksom villkor utanför avtalsområdet eller retroaktiva villkor.
- Att tillämpa olika villkor för likvärdiga tjänster.
- Att som villkor för att avtal ska ingås och tillämpas, eller för att handelsförbindelser ska upprätthållas, ställa krav på åtaganden som inte har någon som helst koppling till föremålet för avtalet och den berörda handelsförbindelsen.
- Att utkräva ensidiga otillbörliga förmåner som inte kan motiveras av handelsförbindelsernas art eller innehåll.
- Att på något annat sätt bete sig illojalt med hänsyn till den kommersiella förbindelsen som helhet.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

⁽¹⁷⁾ Enligt Frankrikes generaldirektorat för konkurrenspolitik, konsumentfrågor och bedrägerikontroll har stormarknadernas leverantörsrabatter sjunkit till en rimlig nivå.

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

487:E PLENARSESSIONEN DEN 13 OCH 14 FEBRUARI 2013

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Att främja delad användning av radiospektrumresurser på den inre marknaden”

COM(2012) 478 final

(2013/C 133/04)

Föredragande: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Den 3 september 2012 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Att främja delad användning av radiospektrumresurser på den inre marknaden”

COM(2012) 478 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 23 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 89 röster för, inga röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén stöder kommissionens fokusering på att främja delad användning av radiospektrumresurser på den inre marknaden, eftersom trådlös konnektivitet blir allt viktigare i ekonomin.

1.2 EESK hoppas att det i slutändan verkligen kommer att vara de europeiska medborgarna som gynnas av denna strategi och att de kommer att kunna dra nytta av alla framsteg, samtidigt som man måste garantera att det tillhandahållna spektrumet utnyttjas i största möjliga utsträckning och att personuppgifter fullt ut behandlas på ett säkert sätt som skyddar den personliga integriteten.

1.3 Alla bestämmelser som antas bör utgöra en garanti för ett starkt konsumentskydd samt ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, för att undvika att IT-klyftan vidgas så att informationssamhället utvecklas i två olika hastigheter.

1.4 Förvaltningen av den delade användningen av spektrumet bör leda till en hög sysselsättningsnivå och öka den europeiska ekonomins konkurrenskraft inom en ram som inte snedvrider den fria konkurrensen, och man bör ta tillfället i akt att göra fördjupade insatser på områdena forskning och innovativ teknik. Innan man inför en spektrumliberalisering anser EESK att kommissionen bör försäkra sig om att en ökad konkurrens mellan spektrumoperatörerna leder till en nettoökning av antalet arbetstillfällen. I linje med Europa 2020-strategin bör man särskilt uppmärksamma situationen för de medlemsstater som drabbats av ekonomi- och skattekrisen.

1.5 EESK hoppas att kommissionen ska anta rekommendationen om ett gemensamt format för delade nyttjanderätter till spektrum och en gemensam terminologi för dokumentering av delningsvillkoren och delningsreglerna.

2. Inledning

2.1 Spektrum är en offentlig nyckelresurs inom viktiga sektorer och tjänster, inklusive mobil kommunikation, trådlös bredbandskommunikation och satellitkommunikation, tv- och radiosändningar, transport, radiolokalisering och tillämpningar som larm, fjärrkontroller, hörselhjälpmedel, mikrofoner och medicinsk utrustning.

2.2 Spektrum bidrar till välfungerande allmänna tjänster såsom skydds- och säkerhetstjänster, inklusive civilskydd, och till vetenskaplig verksamhet såsom meteorologi, jordobservation, radioastronomi och rymdforskning.

2.3 Enkel tillgång till spektrumanvändning spelar även en roll för tillhandahållandet av elektronisk kommunikation, särskilt för användare och företag i glesbefolkade eller avlägsna områden, till exempel landsbygdsområden eller öar.

2.4 Alla regleringsåtgärder för spektrum kan få konsekvenser på områdena säkerhet, hälsa, det allmänna intresset, ekonomi, kultur, vetenskap, samhälle och miljö.

2.5 År 2002 fastställdes genom radiospektrumbeslutet de grundläggande rambestämmelserna för radiospektrumpolitiken, och år 2012 kompletterades det med ett beslut om ett flerårigt radiospektrumpolitiskt program på EU-nivå, som kommittén har behandlat i ett tidigare yttrande.

2.6 Syftet med EU:s regelverk är att underlätta tillträdet till spektrum, baserat på det minst krävande auktorisationssystemet. Det gynnar användningen av allmänna auktorisationer, utom i de fall där det är uppenbart att individuella licenser är nödvändiga. Regelverket bygger på principerna om ett effektivt utnyttjande, en effektiv förvaltning av spektrum samt teknik- och tjänsteneutralitet.

Kommissionen har en tillräcklig rättslig grund för att hantera förvaltningen av spektrumet, på basis av den rättsliga ramen för elektronisk kommunikation samt reglerna för inre marknaden, transporter och förebyggande av snedvridningar av den fria konkurrensen.

2.7 Eftersom spektrumförvaltning är en viktig förutsättning för den digitala inre marknaden bidrar detta initiativ direkt till

att nå målen i Europa 2020-strategin. I överensstämmelse med programmet för radiospektrumpolitik har kommissionen för avsikt att uppnå bred konsensus i fråga om de föreslagna åtgärderna för att främja utvecklingen av trådlösa innovationer i EU och därmed säkerställa att det nuvarande tilldelade spektrumet utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt.

3. Kommissionens meddelande

3.1 I meddelandet undersöks de faktorer som driver på och möjliggör utvecklingen av spektrumet, till exempel trådlöst bredband, det trådlöst uppkopplade samhället samt forskning och innovativ teknik. Man erinrar särskilt om följande faktorer:

— Delad användning av licensbelagda eller licensfria frekvenser för trådlöst bredband möjliggör kostnadsbesparingar för mobilnätoperatörer och ekonomiskt överkomlig internetkonnektivitet samt ger möjligheter till gemensamt utnyttjande av infrastruktur.

— Trenden mot ett uppkopplat samhälle visar det mervärde som låga spektrumtillträdeshinder i licensfria delade band har, eftersom de utgör en grogrund för trådlös innovation som stimulerar utvecklingen och användningen av stabilare trådlös teknik.

— Forskning har gjort det möjligt att öppna delat tillträde till spektrum och samtidigt se till att primära tjänster är skyddade. Kognitiv radioteknik utvecklas i dag med stöd av mandaten för harmoniserade standarder och försök i europeiska forskningsprojekt. Ytterligare framsteg förväntas på området för avkänning och användning av basstationer med små celler.

3.2 I meddelandet behandlas utmaningar på vägen till mer delad spektrumanvändning, och man diskuterar hanteringen av skadliga störningar i syfte att undanröja osäkerhet, hur man ska skapa tillräckliga incitament och skydd för alla berörda parter samt de licensfria bandens kapacitet.

3.2.1 För att främja mer delad användning av spektrum måste man

— få användare att ta ett ömsesidigt ansvar för acceptabla gränsvärden för störningar och lämpliga begränsningsstrategier,

- skapa rättssäkerhet i fråga om tillämpliga bestämmelser och villkor, förfaranden för övervakning av efterlevnaden samt insyn i fråga om kompatibilitetsantaganden och skydds rättigheter,
- skapa incitament för investeringar i förbättrad teknik som är gynnsam för etablerade operatörer och ytterligare användare, samtidigt som konkurrensen respekteras och främjas,
- fastställa breda frekvenskanaler för utveckling av RLAN samt tillhandahålla överbelastningsprognoser för att öka förutsägbarheten och tillförlitligheten hos de viktigaste delade banden,
- säkerställa att varje övergång från exklusiva nyttjanderätter till delad användning ökar konkurrensen från fler användare och i synnerhet inte skapar oberättigade konkurrensfördelar för nuvarande eller framtida rättighetshavare.

3.3 Kommissionen föreslår att man utvecklar två verktyg för att skapa incitament för en effektivare och mer omfattande användning av de nuvarande spektrumresurserna:

- Ett tillvägagångssätt på EU-nivå för att identifiera fördelaktiga delningsmöjligheter i harmoniserade eller icke-harmoniserade band.
- Delad tillgång till spektrumrättigheter som regleringsinstrument för att tillåta licensbelagda delningsmöjligheter med garanterade nivåer av skydd mot störningar.

3.4 I den utsträckning som tekniska framsteg möjliggör mer fördelaktiga delningsmöjligheter på den inre marknaden anser kommissionen att det är nödvändigt att främja investeringar och uppmuntra spektrumanvändare att bättre utnyttja sitt spektrumtillträde genom att i nära samarbete med medlemsstaterna definiera ett förfarande och nyckelkriterier på EU-nivå för att identifiera fördelaktiga delningsmöjligheter (t.ex. i form av en rekommendation).

3.5 Enligt kommissionens mening kan spektrumdelningsavtal främja ökad rättssäkerhet för användarna, samtidigt som de ger upphov till marknadsbaserade incitament, däribland ekonomisk ersättning, för att identifiera fler fördelaktiga delningsmöjligheter på inre marknaden, om de nationella tillsynsmyndigheterna beviljar delade spektrumtillträdesrättigheter till ytterligare användare av ett frekvensband.

3.6 Inför nästa steg föreslår kommissionen att man ska vidta följande åtgärder:

- 1) Identifiera fördelaktiga delningsmöjligheter både i licensbelagda och licensfria frekvensband.
- 2) Överväga att göra tillräckligt licensfritt spektrum som är harmoniserat på EU-nivå tillgängligt för trådlösa innovationer.
- 3) Definiera, i samarbete med medlemsstaterna, en gemensam strategi för att möjliggöra fler delningsmöjligheter, som baseras på frekvensdelningsavtal mellan användare.
- 4) Sluta frekvensdelningsavtal mellan användarna i syfte att öka rättssäkerheten för användarna.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Kommittén välkomnar kommissionens meddelande, eftersom det utgör startskottet för de diskussioner som är nödvändiga för att EU:s regelverk i framtiden ska kunna anpassas till målen i det fleråriga radiospektrumpolitiska programmet.

4.1.1 I meddelandet undersöks i detta sammanhang olika sätt att komma till rätta med bristen på ledigt spektrum och de höga priserna i samband med omfördelning av spektrum till nya användningsområden som medför avsevärda begränsningar av användningen av trådlös konnektivitet, och man förespråkar väsentliga ändringar av spektrumets förvaltning.

4.2 För att undanröja de nuvarande lagstiftningsmässiga hindren för utvecklingen av innovativ radioaccessteknik och underlätta en delad användning av spektrumet förespråkar kommissionen en helhetsstrategi som innebär att de nationella tillsynsmyndigheterna och avtalen mellan etablerade och nya spektrumanvändare aktivt ska underlätta en kollektiv och delad spektrumanvändning.

4.3 Dessutom har kommissionen för avsikt att agera på grundval av EU:s gällande rambestämmelser för elektronisk kommunikation genom att utveckla och genomföra principer för ett effektivt utnyttjande och en effektiv förvaltning av spektrum samt teknik- och tjänsteneutralitet, vilket enligt EESK:s mening är mycket lämpligt. Vidare har kommissionen för avsikt att utnyttja sina befogenheter på detta område fullt ut i syfte att förbättra och utvidga användningen av radiospektrum i största möjliga utsträckning. För att kunna göra detta kommer man att utnyttja den fria konkurrensen och göra de nationella tillsynsmyndigheternas kriterier för användningsauktorisering mer enhetliga, med särskild tonvikt på tillträde med hjälp av delade licenser.

4.4 Vad gäller innehållet i kommissionens meddelande vill kommittén emellertid betona ett antal aspekter i syfte att i största möjliga utsträckning underlätta utvecklingen av de framtida stegen i radiospektrumregleringen och se till att de bygger på solida principer – i synnerhet principerna om demokrati, öppenhet, respekt för de grundläggande rättigheterna samt rättigheterna för konsumenter och användare av elektronisk kommunikation. Konsumenternas och användarnas rättigheter bör framför allt ges ett tydligt skydd mot bedrägerier genom att man fastställer kriterier som underlättar en rimlig prissättning, allmän tillgång till spektrumet samt effektiva mekanismer för reklamation och ersättning. Dessa rättigheter bör också borge för att de oberoende kontrollorganen har kapacitet att lösa gränsöverskridande tvister som rör spektrumanvändningen för att undvika skadliga störningar. Genom att utarbeta regelbundna rapporter bör kommissionen klargöra vilka åtgärder och målsättningar som har vidtagits och uppnåtts när det gäller dessa rättigheter och skyldigheter.

4.5 Vad gäller den framtida utvecklingen av relevanta rambestämmelserna vill kommittén uppmana kommissionen att utarbeta en så uttömmande förteckning som möjligt över lagstiftningsmässiga hinder för innovativa radioaccesstekniker.

4.6 Syftet är att undvika att man på nationella eller andra protektionistiska grunder, och med ett falskt överbeskydd av användarna som svepskäl, i själva verket försöker förhindra att så många som möjligt ges tillträde till spektrumet. Man bör göra det lättare att integrera andra användare och innovativ teknik. Kommittén anser att genomförandet av meddelandet måste leda till bättre tillgång till ny teknik för personer med funktionshinder.

4.7 Detta skulle dessutom leda till en ökning av intäkterna från spektrumanvändningsavgifterna, som utan tvivel har en viktig positiv inverkan. Eftersom spektrumet är ett fysiskt begränsat utrymme och de åtgärder som föreslås kommer att öka användartrafiken, vill vi icke desto mindre understryka att det finns ett antal aspekter som noggrant måste övervägas, till exempel i fråga om hur man ska kompensera de nuvarande rättighetshavarna, undvika att spektrumet bryter samman eller begränsas på grund av överanvändning, garantera att teknikformer av mer innovativ karaktär kan införas, etc. Detta yttrandes inriktning ligger dock inte helt i linje med ett antal tidigare yttranden som rör EU-åtgärder med fokus på den tekniska utvecklingen, bland annat vad gäller den så kallade digitala klyftan. Därför bör man beakta de verkliga effekterna av dessa åtgärder för att se till att utvecklingen av EU:s radiospektrumpolitik leder till mer rationella förväntningar.

4.8 Kommittén anser dock att de nationella tillsynsmyndigheternas utfärdande av individuella licenser bör begränsas till ett minimum. Vi förespråkar en mycket mer öppen tillgång under

förutsättning att detta är möjligt med hänsyn till materialtillgången och respekten för spektrumanvändarnas rättigheter. För att främja en mycket öppnare tillgång uppmanar EESK därför de nationella tillsynsmyndigheterna att begränsa utfärdandet av individuella licenser till särskilt motiverade fall.

4.9 Det framgår också av meddelandet att det vid sidan av de andra relevanta målen finns ett behov av att minska den tekniska klyftan mellan de europeiska och de tredjelandsbaserade tillverkarna av utrustning som underlättar elektronisk kommunikation, som bland annat beror på de gällande rambestämmelsernas fragmentering. EESK vill uppmana kommissionen att bifoga en konsekvensanalys som visar de eventuella fördelarna av en spektrumliberalisering när det gäller att överbrygga den digitala klyftan mellan medlemsstaterna. Kommittén stöder därför en snabb anpassning av dessa rambestämmelser, och förlitar sig i detta sammanhang på kommissionens förmåga att reglera detta område genom att tillämpa kommittéförfarandena.

4.9.1 Kommittén vill vidare erinra om EU:s starka engagemang i fråga om de grundläggande rättigheterna, och uppmanar kommissionen att vid utarbetandet av de relevanta anpassningsreglerna vara ytterst noggrann med att skydda dessa grundläggande rättigheter, till exempel när det gäller den personliga integriteten, sekretess eller behandling av uppgifter som kan finnas lagrade hos tillhandahållare av elektroniska kommunikationstjänster.

4.9.2 Det förefaller också lämpligt att inrätta en form av effektiv övervakning av nya användares licensfria tillgång till banden när dessa användare får en allt starkare ställning på grund av det mervärde som deras tekniska innovationer tillför, i synnerhet om de stör tredje parts oproblematiska användning av spektrumet i situationer där tredje parts rätt till skydd inte säkras av en nationell tillsynsmyndighet. EESK uttrycker sin oro över de allvarliga följder som denna liberaliseringsprocess kan få för tillämpningen av principen om tillgång till tjänster av allmänt intresse (polis, ambulans, räddningstjänst, osv.).

4.9.3 På samma sätt bör man ytterst noga undersöka situationen för användare som vill få tillgång till spektrumet och som tillhandahåller tjänster i allmänhetens intresse. Genom att införa en överstatlig bestämmelse och eventuellt anta relevant lagstiftning skulle man kunna undanta dem från kravet på att betala ekonomiska ersättningar eller fastställa en rent symbolisk ersättning.

4.9.3.1 Inget av ovanstående åsidosätter kravet att främja målen av allmänt intresse i enlighet med EU-lagstiftningen, i synnerhet när det gäller reglerna om innehåll, audiovisuell politik och medlemsstaternas rätt att organisera och använda sitt radiospektrum för att främja den allmänna ordningen och den allmänna säkerheten.

4.10 Ett antal oberoende aspekter och rättssäkerhetsaspekter föranleder EESK att föreslå att ansvaret för att övervaka och informera om förekomsten av avtal mellan användare om delad användning och dessa avtals förenlighet med konkurrensreglerna ska ligga hos de nationella tillsynsmyndigheterna och, i förekommande fall, hos Organet för europeiska regleringsmyndigheter för elektronisk kommunikation (Berec). Det gäller framför allt när det finns ett behov av strategisk planering, samordning och harmonisering av förfarandena för beviljande av allmänna auktorisationer eller individuella rättigheter för att vid behov använda radiofrekvenser i syfte att ta itu med hinder som ligger i vägen för inre marknadens utveckling.

4.11 Kommissionen bör i samarbete med företrädare för konsumentorganisationer och företag utarbeta en uppförandekod för tillhandahållande av information på EU-nivå om ansökningar om fördelaktiga delningsmöjligheter och om resultatet av dessa. Detta skulle göra det lättare att sprida öppna förfaranden och främja en optimal förvaltning av de resurser som finns med i spektruminventeringen.

4.12 Avslutningsvis uppmanar kommittén kommissionen att, med utgångspunkt i det arbete som utförts av Gruppen för radiospektrumpolitik, utarbeta en genomförandeakt i enlighet med artikel 291 i EUF-fördraget. En sådan genomförandeakt skulle göra det lättare att uppnå målen i fråga om bland annat en gemensam strategi beträffande licenser för delad tillgång och villkoren i de rekommendationer som främjar användningen av gemensamma kriterier för beviljandet av dessa licenser i EU, så att det blir lättare att genomföra dem i alla medlemsstater.

4.12.1 Denna bestämmelse bör bland andra relevanta element omfatta skydd av principerna om fri konkurrens samt säkerhet och rättigheter för dem som använder sig av elektronisk kommunikation. Man bör fästa särskild vikt vid att sänka priserna på de tjänster som tillhandahålls av leverantörer av elektronisk kommunikation.

4.13 Kommittén är övertygad om att en eventuell teknisk innovation till följd av ett ökat antal spektrumoperatörer skulle kunna dra nytta av finansiering via EU:s solidaritetsfonder i syfte att underlätta den tekniska utvecklingen i de minst utvecklade länderna inom EU.

Bryssel den 13 februari 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*
Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: För en välfungerande inre marknad för energi"

COM(2012) 663 final

(2013/C 133/05)

Föredragande: **Pierre-Jean COULON**

Den 15 november 2012 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: För en välfungerande inre marknad för energi"

COM(2012) 663 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 23 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 94 röster för, 2 röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK anser att den inre marknaden för energi utgör en möjlighet att dra nytta av de olika energivalen i Europa och se till att helheten fungerar optimalt – via sammankopplad infrastruktur – till förmån för industriella och privata konsumenter.

1.2 EESK stöder kommissionens strategi i den mån som den syftar till att undanröja åtgärder som hindrar slutkonsumenterna från att dra nytta av olika energival.

1.3 Konsumenterna måste återigen ställas i centrum, och alla nya funktioner som rör smarta nät och smarta mätare (*smart grids* och *smart meters*) måste utformas med deras intresse i åtanke.

1.4 Det finns en betydande brist på information om syftena med och villkoren på den inre marknaden för energi som enbart kan åtgärdas genom en omfattande informationskampanj från EU:s sida som utformats tillsammans med alla företrädare för det civila samhället.

1.5 Kampen mot energifattigdom måste prioriteras i den politik som förs i EU. EESK uppmanar rådet och kommissionen att sätta denna fråga högst upp på dagordningen för det europeiska toppmötet om energi i maj 2013.

2. Den inre marknaden för energi, en marknad med brister

2.1 I sitt meddelande efterlyser kommissionen med rätta en välfungerande inre marknad för energi för att uppnå det mål för 2014 som EU:s stats- och regeringschefer fastställde i februari 2011. Stats- och regeringscheferna bekräftade då behovet av att inom denna frist fullborda den inre marknaden för energi så att alla europeiska konsumenter fritt kan välja el- och gasleverantör.

2.2 Uppbyggnaden av den inre marknaden för el och gas påbörjades 1996 med utgångspunkt i den dubbla tanken att alla europeiska konsumenter fritt skulle kunna välja leverantör (oavsett dennas nationalitet) och få sin energi levererad via energiinfrastruktur som frikopplats från producenterna och att den inre marknadens effektivitet skulle ha en gynnsam effekt på energipriserna och ge dynamiska och relevanta signaler för nödvändig investeringar.

2.3 Denna ambition har ännu inte förverkligats fullt ut. I vissa länder har den inre marknaden för energi gjort det möjligt att erbjuda konsumenterna flexibla valmöjligheter och en konkurrenskraftigare prissättning, vilket har dämpat prisökningen på grund av de högre primärenergikostnaderna. Den har också underlättat införandet av smidigare och öppnare grossistmarknader, vilket har ökat försörjningstryggheten i EU. I flertalet medlemsstater har utvecklingen på energimarknaderna kännetecknats av övergången från (nationella eller regionala) monopol till – fortfarande nationella eller regionala – oligopol med mycket lite inblandning och konkurrens dem emellan.

2.4 De nya verktygen (börser, marknadskoppling osv.) omfattar enbart små volymer, och huvuddelen av handeln organiseras fortfarande på nationell nivå. När det gäller el är konkurrensen i produktionsledet hypotetisk i vissa länder: I 8 av de 27 länderna kontrolleras 80 % av elproduktionen av de traditionella aktörerna, och med tanke på de nationella gasleverantörernas dominerande ställning (och i vissa länder t.o.m. ensamställning) är även den inre marknaden för gas fortfarande i hög grad virtuell.

2.5 Den inre marknaden för energi fungerar alltså i dag mer som en sammanställning av nationella metoder, marknader och industriella aktörer som under överinseende av respektive lands tillsynsmyndigheter och Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer) tillämpar de olika EU-bestämmelser som har antagits sedan närmare tjugo år, än som ett gemensamt ekonomisk område som tack vare en verklig konkurrens gynnar industrin och konsumenterna i Europa. De nationella energivalen påverkar dock energipriserna i grannländerna, och besluten i frågan kan inte fattas ensidigt.

2.6 Priserna snedvrids genom tillägg av svärgenomskådliga, asymmetriska och ofta överdrivet höga lokala eller nationella skatter, som i vissa fall har ökat med 1 000 % på 15 år, vilket drabbar privata konsumenter och elintensiva industrier hårt. De nationella strategierna för att uppmuntra utvecklingen av förnybar energi, som inte samordnas länderna emellan, gör det – eftersom produktionen av sådan energi inte alltid kan styras och energin måste prioriteras i nätet – nödvändigt att snabbt fastställa en ny utformning av den europeiska marknaden för att undvika en försvagning av förvaltningen av det europeiska elsystemet. Oavsett energityp krävs det fullständig öppenhet i fråga om ordningarna för subventioner (eller undantag) i medlemsstaterna för att säkerställa att alla aktörer på marknaden agerar rättvist och att EU:s konkurrensregler följs på energiområdet.

2.7 Den utbredda praxisen med nationellt reglerade tariffer ger inte dynamiska prissignaler som kan uppmuntra konsumenterna att minska sin förbrukning och kontrollera sin energiräkning. Den garanterar inte heller att de verkliga kostnaderna för försörjning med och produktion av energi täcks, vilket undergräver energibolagens balansräkning och de investeringar i både produktion och nät som är nödvändiga under de kommande årtiondena.

2.8 Slutligen har den europeiska allmänheten/de europeiska konsumenterna på grund av bristande upplysning, information och öppenhet till största delen inte förstått syftena med och villkoren på den inre marknaden för energi. Då marknaden för privata konsumenter i teorin har varit öppen sedan den 1 juli 2007 är den låga procentandelen leverantörsbyten i vissa

medlemsstater enbart en följd av den kroniska bristen på information och kommunikation från staternas, tillsynsmyndigheters och de industriella aktörernas sida.

3. Prioriteringar för att fullborda den inre marknaden för energi

3.1 Med tanke på de stora utmaningar som Europa står inför (global ekonomisk kris, global uppvärmning, trygghet av försörjningen osv.) behövs mer öppenhet, flexibilitet, energihandel och sammankopplingar mellan medlemsstaterna för att främja de uppenbara fördelarna i fråga om effektivitet och solidaritet samt en ökad optimering av investeringarna.

3.2 EESK stöder uttryckligen kommissionens initiativ och anser att slutförandet av ett verkligt gemensamt energiområde för 500 miljoner konsumenter är avgörande för återgången till tillväxt i Europa, utöver upprättandet av en europeisk energigemenskap. EESK anser att riklig, delad och konkurrenskraftig energi är ett viktigt inslag för att utveckla den europeiska ekonomin och skapa arbetstillfällen. Den europeiska industrin har behov av konkurrenskraftiga energipriser för att hålla sig kvar i Europa och fortsätta att utvecklas.

3.3 Därför bör man utöver den formella tillämpningen av de förordningar och direktiv som antagits sedan december 1996 kontrollera att andemeningen i lagstiftningen om den inre marknaden för energi följs och att medlemsstaterna främjar en verklig konkurrens såväl på regional och nationell nivå som på europeisk nivå. EESK stöder initiativen för att främja användningen av och effektiviteten i energitransportnäten genom påskyndad standardisering, något som är nödvändigt med tanke på den storskaliga utvecklingen av förnybar energi. Kommittén ställer sig också bakom sammankopplingar av energinät och marknadskoppling samt multilateralt samarbete såsom inrättandet av Coreso (samordning av elnätet i Västeuropa), som är förstadiet till ett sammanlänkat europeiskt system för el.

3.4 Förekomsten av reglerade tariffer, som främst beror på nationella politiska överväganden, ingår i ett protektionistiskt synsätt som strider mot EU:s intressen. Reglerade tariffer förhindrar att den verkliga energikostnaden beaktas i konsumenternas agerande och kan enbart godtas tillfälligt i de medlemsstater som vill ha dem. Det bör sändas prissignaler som avspeglar den verkliga kostnadsutvecklingen (inklusive koldioxid) till konsumenterna och investerarna så att de kan göra välgrundade val i framtiden. Ett energipris som är kopplat till de verkliga kostnaderna är en faktor för en bättre kontroll över förbrukningen och en nödvändig förändring hos konsumenterna, som måste vara mer aktiva i den nya modell som håller på att utvecklas.

3.5 Samtidigt måste man förtydliga och se över såväl lokal som nationell energibeskattnings, som varierar kraftigt inom EU. När det gäller el varierar bördan av avgifter och moms mellan 4,7 % i Storbritannien och 54,6 % i Danmark, utan hänsyn till den producerade elens energiinnehåll. EESK stöder därför kommissionens initiativ för en enhetlig och smartare beskattning av energi i Europa. För att 20-20-20-målen ska kunna uppnås och koldioxidutsläppen ska kunna minskas med 80–95 % till år 2050 krävs en gemensam skatteram där skattetrycket på förnybar och fossil energi fastställs på objektiv grund och där hänsyn tas till respektive produkts energiinnehåll och koldioxidutsläpp.

3.6 Energifattigdom, som rör 13 % av de europeiska hushållen, dvs. 65 miljoner européer, kan inte åtskiljas från uppbyggnaden av den inre marknaden för energi. Den konkurrens som hör till dess grundläggande mål måste vara i alla europeiska konsumenters intresse. Detta innebär att medborgarna/konsumenterna återigen måste ställas i centrum och att man snabbt måste fastställa en europeisk definition av energifattigdom som – i likhet med EU:s politik för regionalstöd – kan ge upphov till nationella stödåtgärder. EU måste sörja för en tydlig åtskillnad mellan dessa nödvändiga och brådskande åtgärder för att bekämpa energifattigdom och protektionisk prissättning som strider mot den inre marknadens anda. EESK föreslår att nästa europeiska toppmöte om energi i maj 2013 bör inriktas på denna fråga och lägga grunden för en europeisk offentlig energitjänst.

3.7 EESK anser att utbildning, information och öppenhet på energiområdet måste prioriteras⁽¹⁾ så att konsumenterna kan göra de bästa valen i fråga om både ekonomi och energieffektivitet samt välja de billigaste leverantörerna. EU bör göra en omfattande kommunikationsinsats för att förklara de

gemensamma utmaningarna för de europeiska konsumenterna och på ett enkelt och konkret sätt ge dem nödvändig information.

3.8 EESK anser att konsumenternas engagemang är en nödvändig förutsättning för att man ska uppnå goda resultat genom att införa smarta mätare, vilket kan öka energieffektiviteten. Dock återstår många olösta frågor, exempelvis huruvida de potentiella vinsterna uppväger kostnaderna för konsumenterna. Andra frågor är driftskompatibilitet och uppgiftsskydd. Dessa problem bör lösas så snabbt som möjligt eftersom det ligger i samtliga energianvändares intresse.

3.9 Morgondagens europeiska energimarknad får inte längre styras enbart av utbudets logik, utan bör också uppmuntra laststyrning i både industrin och hushållen och på bästa möjliga sätt utnyttja de nya funktionerna hos smarta nät och mätare. EESK stöder därför utvecklingen på europeisk nivå av samordnade kapacitetsmekanismer med vars hjälp man kan utjämna förbrukningstopparna, säkerställa att de europeiska elsystemen fungerar (särskilt under förbrukningstopp) och uppmuntra till minskad elförbrukning.

3.10 EESK efterlyser en verklig europeisk debatt om energiomställningen, de utmaningar och de kostnader som den innebär samt samordningen mellan medlemsstaterna. Europa kan inte vara summan av 27 länders egennyttigt förda energipolitik. EU måste kunna bedöma återverkningarna av ett lands val på övriga länder. För detta måste det civila samhället involveras. Det är positivt att det finns olika forum. Det måste inrättas en verklig europeisk dialog om energi som samlar alla berörda parter, särskilt i medlemsstaterna, i överensstämmelse med den europeiska dimensionen.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽¹⁾ EUT C 191, 29.6.2012, s. 11–17.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om tillfälliga undantag från Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen"

COM(2012) 697 final – 2012/328 COD

(2013/C 133/06)

Föredragande: **Antonello PEZZINI**

Den 5 december 2012 beslutade rådet att i enlighet med artikel 192.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om tillfälliga undantag från Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen"

COM(2012) 697 final – 2012/328 COD.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, utsåg Antonello Pezzini till föredragande. Facksektionens yttrande antogs den 29 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 136 röster för och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén betonar åter, som i tidigare yttranden, att det är av grundläggande betydelse för kampen mot klimatförändringar och för den europeiska luftfartssektorns konkurrenskraft att finna en övergripande lösning vad gäller handel med utsläppsrätter i kombination med ett fungerande gemensamt europeiskt luftrum och en uppsättning bestämmelser som är förenliga med de fastställda målen.

1.2 Kommittén välkomnar alltså initiativet, som innebär ett moratorium för tillämpningen av systemet för handel med utsläppsrätter för flygbolag som trafikerar flyglinjer till och från flygplatser i EES-länderna, i avvaktan på att de globala förhandlingarna ska slutföras.

1.3 EESK anser dock att det är viktigt att alla regioner i världen kommer överens om att begränsa koldioxidutsläppen vid intraregionala flygningar.

1.4 Kommittén vill understryka riskerna för minskad konkurrenskraft hos den europeiska transportsektorn. Under det moratorium som planeras för EES-länderna kommer personer som reser med flyg inom gemenskapen att beskattas, medan övriga passagerare inte beskattas.

1.5 Kommittén anser därför att rådet och parlamentet, med stöd av kommissionen, bör göra kraftfulla insatser för att finna en snabb lösning som grundas på ett övergripande angreppssätt

och som innebär att man undviker orättvisa sanktioner och konkurrenssnedvridning, vilket skulle innebära sämre utveckling vad avser konkurrenskraft och sysselsättning, något som går stick i stäv med Europa 2020-strategin, som alla ställt sig bakom.

2. Inledning

2.1 Direktiv 2008/101/EG, som innebär att även luftfarten (inbegripet operatörer från tredje land) omfattas av det europeiska systemet för handel med utsläppsrätter för koldioxid (*Emissions Trading System*) från och med 2012, har nyligen förklarats lagenligt av EU-domstolen. Talan hade väckts av vissa nordamerikanska flygbolag, som ansåg att den europeiska lagstiftningen kränkte olika internationella avtal⁽¹⁾.

2.2 Enligt domstolen bryter inte tillämpningen av systemet för handel med utsläppsrätter på luftfartssektorn mot vare sig internationell sedvanerätt eller *Open Skies*-avtalet. Den europeiska lagstiftningen ligger i linje med Kyotoprotokollet, som föreskrev ett avtal om växthusgaser för luftfarten inom ramen för FN-organet **ICAO (Internationella civila luftfartsorganisationen)**.

2.3 Som svar på de framsteg som gjorts i internationella förhandlingar och för att skapa en positiv atmosfär i förhandlingarna har kommissionen för avsikt att **tillfälligt** undanta flyg från tredje land från **systemet för handel med utsläppsrätter**.

⁽¹⁾ EU-domstolens dom i mål C-366/10 – Air Transport Association of America m.fl. mot Secretary of State for Energy and Climate Change, Luxemburg den 21 december 2011.

2.4 Enligt systemet för handel med utsläppsrätter ska de företag som omfattas av kravet på minskade utsläpp erhålla **utsläppsrätter som motsvarar det antal ton koldioxid** som de kan släppa ut, varvid **tilldelningen minskar år från år**. De företag som lyckas minska utsläppen mer än vad kraven föreskriver, erhåller ett antal utsläppsrätter som de kan sälja vidare till företag som inte lyckats lika väl och som behöver utsläppsrätterna bättre. Direktivet om handel med utsläppsrätter utsträcktes år 2012 till att även omfatta luftfartssektorn. Det gäller alla flyg som anländer till eller avreser från en EU-flygplats och innehåller krav på en redovisning av utsläppen och deltagande i systemet. I april 2013 ska alla luftfartygsoperatörer lämna tillbaks sina utsläppsrätter.

2.5 För att göra det lättare att nå ett övergripande avtal i ICAO var det nödvändigt att bevilja tillfälligt undantag från EU-direktivet om systemet för handel med utsläppsrätter för att säkerställa att inga åtgärder vidtogs mot luftfartsoperatörer som inte uppfyllde rapporteringskraven och efterlevnaden av direktivet före den 1 januari 2014 i fråga om flyg från och till EU, med ankomst till eller avgång från flygplatser utanför EU.

2.6 Den metod som föreslagits kan emellertid minska konkurrenskraften i den europeiska luftfartssektorn internationellt, och detta just när vi befinner oss i en recession. Att man nu "fryser" tillämpningen av systemet för handel med utsläppsrätter i ett år i avvaktan på internationella bestämmelser om utsläppen från luftfarten (*Market Based Mechanism (MBM) på global nivå*) påverkar inte luftfarten inom EU.

2.7 För att undvika sanktioner och snedvridning av konkurrensen anser kommittén att detta undantag endast bör tillämpas tillfälligt och enbart på luftfartygsoperatörer som antingen inte mottagit eller har återlämnat alla gratis utsläppsrätter som de har tilldelats för sådana verksamheter under 2012. Av samma skäl bör sådana utsläppsrätter inte beaktas i beräkningen av därtill hörande rättigheter.

3. Kommissionens förslag

3.1 Förslaget till beslut syftar till följande:

— Tillfälligt skjuta upp genomdrivandet av luftfartygsoperatörernas skyldigheter inom ramen för systemet för handel med utsläppsrätter för operatörer som trafikerar flyglinjer till och från EES-området.

— Säkerställa att inga åtgärder vidtas mot luftfartygsoperatörer som trafikerar flyglinjer till och från EES-området avseende krav som följer av direktiv 2003/87/EG när det gäller rapportering och efterlevnad för perioden före den 1 januari 2014.

— Säkerställa att systemet för handel med utsläppsrätter fortsätter att tillämpas i sin helhet för flyg mellan flygplatser inom EES-området inom ramen för åtagandet att bekämpa klimatförändringarna.

3.2 För att undvika en snedvridning av konkurrensen bör enligt förslaget detta undantag endast tillämpas på luftfartygsoperatörer som antingen inte har mottagit eller har återlämnat alla gratis utsläppsrätter som de har tilldelats för sådana verksamheter under 2012.

4. Kommentarer

4.1 Redan i sitt tidigare yttrande framförde EESK att följande är av största vikt för luftfartssektorn:

— En helhetslösning för handeln med utsläppsrätter.

— Ett gemensamt europeiskt luftrum som fungerar effektivt.

— Lämplig lagstiftning.

"Inrättandet av ett gemensamt europeiskt luftrum är också av stor betydelse för konkurrenskraften hos EU:s flygindustri på den globala marknaden" ⁽²⁾ med tanke på att luftfartssektorn är en viktig del i den europeiska ekonomin, med 748 miljoner passagerare per år, transport av mer än 11 miljoner ton varor, ett bidrag till BNP med 359 miljarder och mer än 5 miljoner anställda.

4.2 Kommittén ställer sig därför bakom beslutet att tillämpa ett moratorium för genomförandet av systemet för handel med utsläppsrätter för flygbolag för ankomst till och avgång från EES-länderna, i avvaktan på att de globala förhandlingarna ska slutföras, men anser att alla regioner i världen måste komma överens om att tillämpa systemet för handel med utsläppsrätter också på sina intraregionala flygningar.

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:376:0038:0043:SV:PDF>.

4.3 Kommittén vill understryka de potentiella riskerna för konkurrenskraften hos den europeiska transportsektorn. Under det moratorium som planeras för systemet för handel med utsläppsrätter kommer personer som reser med flyg inom gemenskapen att beskattas av respekt för miljökraven, medan övriga passagerare inte beskattas.

4.4 Mot bakgrund av detta anser kommittén därför att man bör finna en snabb lösning som grundas på ett övergripande angreppssätt och som innebär att man undviker orättvisa sanktioner och konkurrensnedvridning. Avsaknaden av en helhetslösning för handeln med utsläppsrätter skulle utan tvekan utgöra ett hinder för den europeiska marknaden, som skulle vara den enda där denna typ av reglering skulle finnas.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt"

COM(2012) 628 final – 2012/0297 (NLE)

(2013/C 133/07)

Föredragande: **Josef ZBOŘIL**

Europaparlamentet och rådet beslutade den 19 november 2012 respektive den 16 november 2012 att i enlighet med artikel 192.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt"

COM(2012) 628 final – 2012/0297 (NLE).

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 29 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 116 röster för, 11 röster emot och 7 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Kommittén anser att idén om miljökonsekvensbedömningar (MKB) har bidragit till en förbättring av miljösituationen i medlemsstaterna och i EU som helhet.

1.2 Hur effektivt välgrundade beslut fattas om ett projekts miljöpåverkan beror till stor del på kvaliteten på och oberoendet i informationen i MKB-dokumentationen och kvaliteten på själva dokumentationen. Vid bedömningen av kvaliteten måste proportionalitetsprincipen tillämpas, och kvalitetskrav måste också ställas på de ansvariga myndigheterna efter en konstruktiv dialog med det civila samhället.

1.3 Enligt kommittén måste det påpekas att kostnaderna – i fråga om både pengar och framför allt tid – kan ha en hämmande inverkan på små och medelstora företags projekt, framför allt när krav ställs på alternativa lösningar utan respekt för proportionalitetsprincipen.

1.4 För projekt där de kända eller på förhand fastställda miljökonsekvenserna är obetydliga borde man genom flexibilitet och proportionalitet vid tillämpningen av MKB-direktivet göra det möjligt att integrera förfarandena för miljö- och byggnadstillstånd. EESK välkomnar och stöder kommissionens åtgärder för att öka rättssäkerheten för dem som deltar i miljökonsekvensbedömningsförfarandet.

1.5 Kommittén ställer sig mycket positiv till förslaget om att specificera tidsramarna för de huvudsakliga stadier som krävs enligt direktivet (offentligt samråd, beslut som fattas vid behovsbedömningen och slutligt MKB-beslut) och införa en mekanism för att se till att förfarandena för miljökonsekvensbedömningar harmoniseras och samordnas i hela EU.

1.6 EESK anser att man i besluten om miljökonsekvensbedömningar endast bör ställa krav på kontroll i motiverade fall och inte i onödan.

1.7 När det gäller förslaget om att ta med en "anpassning av miljökonsekvensbedömningen till nya utmaningar" anser EESK att en sådan utvidgning av direktivets tillämpningsområde bör avse alla projekt som förväntas ha inverkan på de miljöskyddsaspekter som ska bedömas, att proportionalitetsprincipen i samband med detta ska spela en betydande roll och att det ska göras tydlig åtskillnad mellan de enskilda stadierna i förberedelserna och genomförandet av projektförslagen.

1.8 EESK stöder medborgarnas rätt att ta del av information och delta i miljökonsekvensbedömningarna. Kommittén anser dock samtidigt att förfarandereglererna för miljökonsekvensbedömningarna bör utformas på ett sådant sätt att bestämmelserna i MKB-direktivet inte missbrukas för att främja korrupktion och tänja på tidsramarna i onödan. EESK vill gärna att klagomålen behandlas i rimlig tid i alla berörda parterns intresse.

2. Kommissionens dokument

2.1 Direktiv 2011/92/EU har genom införandet av minimikrav medfört att principerna för miljöbedömningar av projekt har harmoniserats och bidragit till att skapa en hög skyddsnivå för både miljö och människors hälsa.

2.2 Direktiv 2011/92/EU behöver ändras för att förbättra miljöbedömningsförfarandet, effektivisera förfarandets olika steg och öka samstämmigheten och synergierna med annan EU-lagstiftning och EU-politik, samt strategier och politik som utarbetats av medlemsstaterna på områden med nationell behö-
righet.

2.3 De åtgärder som vidtas för att undvika, minska och om möjligt motverka betydande negativ miljöpåverkan ska se till att miljön inte försämras och den biologiska mångfalden inte minskar, i enlighet med unionens åtaganden i konventionen samt målen och åtgärderna i EU:s strategi för biologisk mångfald fram till 2020.

2.4 Klimatförändringen kommer att fortsätta att skada miljön och äventyra den ekonomiska utvecklingen. Unionens miljömässiga, sociala och ekonomiska motståndskraft bör därför ökas för att på ett effektivt sätt ta itu med klimatförändringen på hela unionens territorium. Åtgärder för att anpassa sig till och minska klimatförändringen måste föras in i många olika delar av unionslagstiftningen.

2.5 Vid tillämpningen av direktiv 2011/92/EU är det nödvändigt att se till att det råder ett konkurrenskraftigt företagsklimat, särskilt för små och medelstora företag, för att skapa smart och hållbar tillväxt för alla i enlighet med de mål som fastställs i kommissionens meddelande Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla.

2.6 Den miljörapport som exploitören ska lämna för ett projekt bör innehålla en bedömning av skäliga och relevanta alternativ till projektet, inklusive en bedömning av hur det befintliga miljötillståndet väntas utveckla sig om projektet inte genomförs (referensscenariot), för att förbättra

bedömningsprocessens kvalitet och göra det möjligt att i ett tidigt skede integrera miljöhänsyn i projektets utformning.

2.7 För att garantera öppenhet och ansvarighet bör den ansvariga myndigheten vara skyldig att motivera sitt beslut att bevilja tillstånd för ett projekt och ange att den har beaktat resultaten av de samråd som hållits och de relevanta uppgifter som inhämtats.

2.8 För att främja ett effektivare beslutsfattande och öka rättssäkerheten bör det införas tidsramar för de olika stegen i miljöbedömningen av projekt, där hänsyn även tas till det föreslagna projektets art, komplexitet, lokalisering och omfattning. Dessa tidsramar bör under inga omständigheter äventyra de höga miljöskyddsnormerna, särskilt inte dem som följer av annan unionslagstiftning på miljöområdet, och inte heller allmänhetens möjlighet till effektivt deltagande eller rätt till rättslig prövning.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Kommittén anser att idén om miljökonsekvensbedömningar har bidragit till en förbättring av miljösituationen i medlemsstaterna i EU som helhet. Miljökonsekvensbedömningarna är ett tvärgående instrument för miljöpolitiken och EU:s och medlemsstaternas rättssystem och ett konkret uttryck för den rättsliga ramen för denna politik.

3.2 Kommissionens förslag om ytterligare förbättringar i systemet för miljökonsekvensbedömningar av projekt grundar sig på de omfattande erfarenheter av miljökonsekvensbedömningar som kommissionen har skaffat sig under de 27 år som gått sedan det första direktivet antogs⁽¹⁾. Dessutom har det genomförts ett offentligt samråd, och resultaten av detta har bidragit till arbetet med att formulera de föreslagna ändringarna och anpassa bestämmelserna i det kodifierade MKB-direktivet 2011/92/EU⁽²⁾ för att rätta till bristerna, ta hänsyn till pågående miljömässiga och socioekonomiska förändringar och utmaningar, och anpassa bestämmelserna till principerna om smart lagstiftning.

⁽¹⁾ EUT L 175, 5.7.1985, s. 40-48.

⁽²⁾ EUT L 26, 28.1.2012, s. 1.

3.3 Hur effektivt välgrundade beslut fattas om ett projekts miljöpåverkan beror till stor del på kvaliteten på informationen i MKB-dokumentationen och kvaliteten på själva dokumentationen. Det bör finnas en objektiv definition på kvalitet och kvalitetskraven bör fastställas i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen, dvs. kvaliteten och omfattningen på den information som finns tillgänglig i samband med bygglovsbeslut. Man bör inte bara ställa krav på informationens kvalitet och oberoende utan också på att de aktörer som medverkar i förfarandet, framför allt vid de tillståndsgivande myndigheterna, är kompetenta och hela tiden verkar för att höja sin kompetens. EESK vill understryka att det tycks önskvärt att fastställa vilka villkor som ska vara uppfyllda för att medborgarna ska få begära bedömning av andra experter.

3.4 Här finns det inte några enhetliga standardlösningar, eftersom lösningen måste bero på det specifika samspillet mellan det projekt som föreslås och dess omgivning, men man måste förstärka grundläggande principer som tryggar uppgifter av högre kvalitet för fastställandet av referensinformationen och bedömningen av potentiell påverkan, alternativt samt uppgiftskvaliteten mer allmänt. Flexibilitet bör spela en avgörande roll i de faktiska miljökonsekvensbedömningarna i form av rimliga krav. Denna princip är också en grundläggande förutsättning för att den politiska samstämmigheten med andra EU-rättsakter ska öka och för att förfarandena ska förenklas, i syfte att minska mängden onödig administration.

3.5 Ett förstärkt genomförande måste prioriteras och bör grunda sig på en enhetlig europeisk ram. Denna bör dock erbjuda den flexibilitet som krävs och den bör anpassas framför allt till de lokala och regionala behoven i fråga om hälsovård och miljöskydd. När det handlar om att bedöma projektens gränsöverskridande miljökonsekvenser måste denna ram samtidigt vara tillräckligt väldefinierad och begriplig för att motverka intressen som inte är legitima.

3.6 Bedömningar på lokal och regional nivå förutsätter tillgång till uppgifter av god kvalitet på strategisk nivå, som kan ligga till grund för projektspecifika bedömningar. Den nationella administrationen bör ansvara för att samla in dessa uppgifter och för att göra dem tillgängliga för bedömningsprocessen i alla sektorer.

3.7 Kommittén ställer sig positiv till att kommissionen under det förberedande stadiet har tagit ställning till olika alternativ när det gäller nödvändiga ändringar i MKB-direktivet och att man efter en ingående analys har lagt fram ett förslag grundat på ett alternativ som enligt denna konsekvensbedömning innebär rimliga ekonomiska kostnader och rimliga fördelar för

miljön. Trots detta måste det påpekas att kostnaderna – i fråga om både pengar och framför allt tid – kan ha en hämmande inverkan på små och medelstora företag, framför allt när krav ställs på alternativa lösningar där effekterna kan vara förödande för projektet.

3.8 För projekt där de kända och på förhand fastställda miljökonsekvenserna inte är betydande borde man genom flexibilitet och proportionalitet vid tillämpningen av MKB-direktivet göra det möjligt att integrera förfarandena för miljö- och byggnadstillstånd på ett sådant sätt att det inte uppstår orimliga och onödiga förseningar i hela kedjan av tillståndsförfaranden. Denna rekommendation blir särskilt viktig nu när tillstånden ska behandlas för de transeuropeiska nätverk som krävs för att elektricitets- och gasmarknaderna ska integreras och transportinfrastrukturen ska utvecklas.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Kommittén ställer sig odelat positiv till kommissionens planer på att genom den föreslagna ändringen av MKB-direktivet skapa bättre samstämmighet mellan EU:s bestämmelser, bland annat genom att vid behov utarbeta mer exakta definitioner av grundläggande begrepp. För varje konkret projekt borde exploatören och den behöriga myndigheten i enlighet med proportionalitetsprincipen ta ställning till och tillsammans fastställa en förteckning över vilka upplysningar och urvalskriterier som krävs för en viss miljökonsekvensbedömning.

4.2 Kommittén ställer sig vidare positiv till förslaget om att specificera tidsramarna för de huvudsakliga stadier som krävs enligt direktivet (offentligt samråd, beslut som fattas vid behovsbedömningen och slutligt MKB-beslut) och införa en mekanism som utgör ett slags gemensam kontaktpunkt för miljökonsekvensbedömningar, för att se till att de samordnas eller hanteras tillsammans med miljökonsekvensbedömningarna. Det är dock kontraproduktivt att låta förvaltningsmyndigheten lägga till ytterligare tre månader till de "grundläggande" tre månaderna för den obligatoriska prövningen/undersökningen. Man måste helt enkelt harmonisera förfarandet i hela EU, och kravet på högst tre plus en månad för att utfärda ett utlåtande ger förvaltningsmyndigheten tillräckligt med tid.

4.3 EESK stöder förslaget om att medlemsstater i exceptionella situationer inte ska behöva tillämpa miljökonsekvensbedömningar när detta är nödvändigt och motiverat. Kommittén välkomnar också kommissionens åtgärder för ökad insyn och ökat ansvar och kravet att den ansvariga myndigheten ska motivera sitt beslut ordentligt (oavsett om detta är positivt eller negativt) för projektet i fråga.

4.4 EESK välkomnar och stöder kommissionens åtgärder för att öka rättssäkerheten för dem som deltar i miljökonsekvensbedömningsförfarandet. Kommittén är dock övertygad om att man för att uppnå detta delmål måste anta bindande tidsfrister, inte bara för enskilda steg i MKB-förfarandet utan också för när hela förfarandet ska ha slutförts och beslut om det föreslagna projektet ska ha fattats. Man måste framför allt begränsa möjligheterna till missbruk under de enskilda stadierna i MKB-förfarandet, som leder till oskäligen fördröjningar i beslutsfattandet och på så sätt minskar rättssäkerheten för dem som deltar i förfarandet.

4.5 När det gäller förslaget om användning av alternativa lösningar, som har diskuterats ofta och på många platser, anser EESK att man bör agera mycket försiktigt. "Referensscenariot" har uppenbarligen sina skäl och sin logik, framför allt när det handlar om investeringar i modernisering. Antalet alternativ och graden av detalj i utarbetandet av dem bör stå i proportion till projektets omfattning och karaktär och bör på förhand fastställas tillsammans med förvaltningsmyndigheten.

4.6 Särskilda områden där genomförandet behöver förbättras:

- Konsekvenserna för den biologiska mångfalden får inte försummas vid bedömningsförfarandet. Dessa konsekvenser är ofta kumulativa och lämnas på grund av sin begränsade omfattning obeaktade, trots att de kan vara betydande.
- Allmänhetens deltagande i ett tidigt skede av förfarandet för miljökonsekvensbedömning bör säkerställas.
- De förfaranden som tillämpas för att införliva tredje parter ståndpunkter och sakkunskap bör klargöras.
- Miljöutlåtandens och miljöbedömningars oavhängighet och kvalitet bör säkerställas.
- Det bör ske en bedömning och ett förtydligande i de fall där de begränsande åtgärder som föreslagits inte fungerar och där de negativa konsekvenserna för miljön blir betydande.
- Man bör se till att de begränsande åtgärder som föreslås verkligen genomförs.

4.7 Ett annat problem är kravet på kontroll. Enligt EESK bör ett beslut om miljökonsekvensbedömning endast innehålla krav på kontroll i motiverade fall och i den utsträckning som detta är nödvändigt för att identifiera viktiga påverkansfaktorer under anläggningen av ett projekt i enlighet med artikel 8.2 i den föreslagna ändringen. Kontrollkraven under driften av ett projekt/en anläggning omfattas för närvarande av bestämmelserna om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (IPPC), och dessa bestämmelser fortsätter att gälla även i direktivet om industriutsläpp.

4.8 När det gäller förslaget om att ta med en "anpassning av miljökonsekvensbedömningen till nya utmaningar" anser EESK att en sådan utvidgning av direktivets tillämpningsområde bör avse alla projekt som förväntas ha inverkan på de miljöskyddsaspekter som bedöms. EESK anser att följande aspekter bör beaktas:

4.8.1 När det gäller skyddet av den biologiska mångfalden bör effekterna av ett projekt bedömas både när de framträder på regional nivå och när de framträder på lokal nivå. Andra rättsliga instrument skyddar olika aspekter av miljön (t.ex. nationalparker, naturreservat, Natura 2000-områden o.d.), men det finns ett tydligt behov av en mer övergripande bedömningsprocess t.ex. av den typ som miljökonsekvensbedömningarna innebär, som regleras av både nationella och europeiska bestämmelser.

4.8.2 Klimatförändringarna är ett globalt fenomen med lokala konsekvenser som kräver åtgärder på lokal nivå. Att bedöma projekt med avseende på den globala inverkan på klimatförändringarna och att hantera klimatförändringarna är en betydande utmaning. I detta fall bör proportionalitetsprincipen tillämpas, med handledning på nationell och lokal nivå. På klimatskyddsområdet bör bedömningen därför vara inriktad på projektets verkliga direkta effekter på det lokala klimatet (markanvändning, vattenresurser m.m.) och på effekter på regional nivå. EESK anser också att frågan om att bedöma möjligheterna att mildra klimatförändringarnas förväntade effekter (på lokal, regional och global nivå) är viktig.

4.8.3 EESK pekar i samband med detta på att det kriterium som föreslås – nämligen utsläpp av växthusgaser – inte är tillräckligt för en bedömning av ett enskilt projekts inverkan på de globala klimatförändringarna. EESK efterlyser därför riktlinjer om genomförandet av denna aspekt, och anser att en bedömning av inverkan på klimatförändringarna också bör göras i samband med den strategiska miljöbedömningen för planer och program.

4.8.4 Bedömningar av katastrofrisken bör inte grunda sig på rent hypotetiska fall eller hypotetiska kombinationer av sådana. Dessa bedömningar är i enlighet med proportionalitetsprincipen i grund och botten inte något nytt krav, eftersom vi även i fortsättningen kommer att ägna oss åt naturkatastrofer som kan förutsägas (översvämningar, omfattande bränder, jordbävningar m.m.).

4.8.5 Enligt EESK:s uppfattning behöver man i miljökonsekvensbedömningen göra en bedömning av förbrukningen av (natur-) resurser i kedjan av tillståndsförfaranden. Det råder ingen tvekan om att en sparsam användning av resurser är en ekonomisk förutsättning för varje projekt som ska kunna genomföras, men den minskade biologiska mångfalden visar dock att det dessutom krävs proaktiva åtgärder. När miljökonsekvensbedömningen görs finns det dock inte tillräckligt med

information för att möjliggöra en sådan bedömning. Det krävs riktlinjer och insamling av information för att bedöma denna aspekt av miljökonsekvensbedömningen. Även om bedömningen av behovet av råvaror, naturresurser och energi för produktiva investeringar behandlas i ett integrerat tillståndsförfarande enligt direktivet om industriutsläpp, så tas förlusten av biologisk mångfald inte upp där.

4.9 EESK stöder medborgarnas rätt att ta del av information och delta i miljökonsekvensbedömningarna. Kommittén anser dock samtidigt att förfarandereglererna för miljökonsekvensbedömningar bör utformas på ett sådant sätt att bestämmelserna i MBK-direktivet inte missbrukas för att främja korruption och tänja på tidsramarna i onödan. 27 månader är helt enkelt en oacceptabel tidsram för att fatta ett beslut och diskvalificerar EU som ett lämpligt ekonomiskt område för nya investeringar.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

BILAGA I

till yttrandet från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Följande punkter i facksektionens yttrande ändrades i enlighet med det ändringsförslag som antogs av plenarförsamlingen, men fick minst en fjärdedel av rösterna (artikel 54.4 i arbetsordningen):

Punkterna 1.1 och 3.1 (gemensam omröstning)

"Kommittén anser att idén om miljökonsekvensbedömningar i hög grad har bidragit till en successiv men ändå betydande förbättring av miljösituationen i medlemsstaterna i EU som helhet. Miljökonsekvensbedömningarna är ett tvärgående instrument för miljöpolitiken och EU:s och medlemsstaternas rättssystem och ett konkret uttryck för den rättsliga ramen för denna politik."

Resultat av omröstningen:

För: 55

Emot: 41

Nedlagda röster: 19

Punkterna 1.2 och 3.3 (gemensam omröstning)

"Hur effektivt välgrundade beslut fattas om ett projekts miljöpåverkan beror till stor del på kvaliteten på informationen i MKB-dokumentationen och kvaliteten på själva dokumentationen. Ett problem är dock hur olika deltagare i förfarandet uppfattar kvalitet. Det bör finnas en objektiv definition på kvalitet och kvalitetskraven bör fastställas i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen, dvs. kvaliteten och omfattningen på den information som finns tillgänglig vid det territoriella förfarandet. Man bör inte bara ställa krav på informationens kvalitet utan också på att de aktörer som medverkar i förfarandet, framför allt vid de tillståndsgivande myndigheterna, är kompetenta och hela tiden verkar för att höja sin kompetens."

Resultat av omröstningen:

För: 65

Emot: 44

Nedlagda röster: 13

Punkt 3.4

"Här finns det inte några enhetliga standardlösningar, eftersom lösningen måste bero på det specifika samspelet mellan det projekt som föreslås och dess omgivning, och flexibilitet bör spela en avgörande roll i de faktiska miljökonsekvensbedömningarna i form av rimliga krav. Denna princip är också en grundläggande förutsättning för att den politiska samstämmigheten med andra EU-rättsakter ska öka och för att förfarandena ska förenklas, i syfte att minska mängden onödigt administration."

Resultat av omröstningen:

För: 68

Emot: 51

Nedlagda röster: 11

Punkt 4.6

Följande punkt förekom inte i sektionsyttrandet:

"Särskilda områden där genomförandet behöver förbättras:

— Konsekvenserna för den biologiska mångfalden får inte försummas vid bedömningsförfarandet. Dessa konsekvenser är ofta kumulativa och lämnas på grund av sin begränsade omfattning obeaktade, trots att de kan vara betydande.

- Allmänhetens deltagande i ett tidigt skede av förfarandet för miljökonsekvensbedömning bör säkerställas.
- De förfaranden som tillämpas för att införliva tredje parterns ståndpunkter och sakkunskap bör klargöras.
- Miljöutlåtandens och miljöbedömningars oavhängighet och kvalitet bör säkerställas.
- Det bör ske en bedömning och ett förtydligande i de fall där de begränsande åtgärder som föreslagits inte fungerar och där de negativa konsekvenserna för miljön blir betydande.
- Man bör se till att de begränsande åtgärder som föreslås verkligen genomförs."

Resultat av omröstningen:

För: 70

Emot: 54

Nedlagda röster: 8

Punkt 4.7 (ny punkt 4.8)

"När det gäller förslaget om att ta med en 'anpassning av miljökonsekvensbedömningen till nya utmaningar' anser EESK att en sådan utvidgning av direktivets tillämpningsområde bör avse alla projekt som förväntas ha inverkan på de miljöskyddsaspekter som bedöms. EESK anser att följande aspekter bör beaktas:"

Resultat av omröstningen:

För: 69

Emot: 52

Nedlagda röster: 11

Punkt 4.7.1 (ny punkt 4.8.1)

"När det gäller skyddet av den biologiska mångfalden bör effekterna av ett projekt endast bedömas när de åtminstone framträder på regional nivå eller när de på lokal nivå berör områden som åtnjuter skydd enligt särskild lagstiftning (t.ex. nationalparker, naturreservat, Natura 2000-områden o.d.)."

Resultat av omröstningen:

För: 71

Emot: 56

Nedlagda röster: 5

Punkt 4.7.2 (punkt 4.8.2)

"Klimatförändringarna är ett globalt fenomen, medan endast ett mycket litet antal exploatörer på ett kvalificerat sätt kan bedöma sina projekt med avseende på den globala inverkan på klimatförändringarna. I detta fall bör därför proportionalitetsprincipen tillämpas. På klimatskyddsområdet bör bedömningen därför vara inriktad på projektets verkliga direkta effekter på det lokala klimatet (markanvändning, vattenresurser m.m.) och på effekter på regional nivå. EESK anser också att frågan om att bedöma möjligheterna att mildra klimatförändringarnas förväntade effekter (på lokal, regional och global nivå) är viktig."

Resultat av omröstningen:

För: 84

Emot: 53

Nedlagda röster: 6

Punkt 4.7.3 (ny punkt 4.8.3)

"EESK pekar i samband med detta på att det kriterium som föreslås – nämligen utsläpp av växthusgaser – inte är tillräckligt för en bedömning av ett enskilt projekts inverkan på de globala klimatförändringarna. EESK anser därför att man bör göra en bedömning av inverkan på klimatförändringarna i samband med den strategiska miljöbedömningen för planer och program – i enlighet med proportionalitetsprincipen – och att man bör överge idén om att utvidga tillämpningsområdet för MKB-direktivet till att omfatta globala klimatförändringar."

Resultat av omröstningen:

För: 74

Emot: 51

Nedlagda röster: 7

Punkt 4.7.5 (ny punkt 4.8.5)

"Enligt EESK:s uppfattning är det för tidigt att i miljökonsekvensbedömningen göra en bedömning av förbrukningen av (natur-) resurser i kedjan av tillståndsförfaranden. Det råder ingen tvekan om att en sparsam användning av resurser är en ekonomisk förutsättning för varje projekt som ska kunna genomföras. När miljökonsekvensbedömningen görs finns det dessutom inte tillräckligt med information för att möjliggöra en sådan bedömning. Bedömningen av behovet av råvaror, naturresurser och energi för produktiva investeringar behandlas i ett integrerat tillståndsförfarande enligt direktivet om industriutsläpp."

Resultat av omröstningen:

För: 78

Emot: 53

Nedlagda röster: 6

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av särskilda villkor för fiske efter djuphavsbestånd i Nordostatlanten och bestämmelser för fiske i Nordostatlantens internationella vatten samt om upphävande av förordning (EG) nr 2347/2002"

COM(2012) 371 final – 2012/0179 COD

(2013/C 133/08)

Föredragande: **Mário SOARES**

Rådet och Europaparlamentet beslutade den 3 september 2012 respektive den 11 september 2012 att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av särskilda villkor för fiske efter djuphavsbestånd i Nordostatlanten och bestämmelser för fiske i Nordostatlantens internationella vatten samt om upphävande av förordning (EG) nr 2347/2002"

COM(2012) 371 final.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 29 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 89 röster för, 3 röster emot och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén anser att det viktigt att man så fort som möjligt garanterar att djuphavsarterna förvaltas på ett hållbart sätt och att havsbotten skyddas. Detta är ett komplext problem, och lösningen måste bygga på en omfattande dataanalys och en grundlig vetenskaplig analys. Försiktighetsprincipen bör användas så att man undviker fiskeutrustning vars följder vi inte har fullständiga kunskaper om och som kan orsaka skador på lång sikt.

1.2 Vidare anser EESK att alla eventuella ändringar som görs i fråga om detta fiske bör ta hänsyn till både den miljömässiga och den socioekonomiska hållbarheten, eftersom detta fiske ger upphov till ett stort antal arbetstillfällen såväl till havs som på land och i slutändan är avgörande för kustsamhällenas överlevnad. Alla berörda parter bör höras i arbetet med att utveckla lämpliga kontrollsystem för fiskeverksamhet samt när det gäller att genomföra systemen och kontrollera efterlevnaden på ett sätt som präglas av samarbete.

1.3 Genom att flytta artikeln om indragning av fisketillstånd, som för närvarande ingår i kapitlet "Kontroll", till kapitlet "Fisketillstånd" skulle man enligt EESK:s mening göra förslaget mer konsekvent och undanröja alla eventuella tvivel kring den roll som de vetenskapliga observatörer som nämns i denna artikel ska spela. Dessa observatörer får inte i något fall uppfattas som kontrollanter.

1.4 EESK vill än en gång erinra om att det är viktigt att alla åtgärder som vidtas på detta område bygger på rön

från vetenskapliga undersökningar, som hittills har gett utmärkta resultat.

2. Bakgrund

2.1 Den reform av den gemensamma fiskeripolitiken som påbörjades av kommissionen⁽¹⁾ genom grönboken från 2009⁽²⁾ omfattat andra ändringar av de förordningar som reglerar den gemensamma fiskeripolitikens tillämpning i fråga om särskilda områden eller arter. Det förslag som är föremål för detta yttrande bör tolkas mot bakgrund av detta, och förslaget skulle i viss utsträckning kunna leda till att djuphavs fisket i Nordostatlanten omfattas av de generella ändringar som fastställs för den gemensamma fiskeripolitiken, i synnerhet att fisket ska bygga på principerna om hållbarhet och vetenskaplig forskning.

2.2 Avsikten med den översyn av rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002 som ingår i det nya förslaget är i första hand att anpassa det till innehållet i FN:s generalförsamlings resolutioner 61/105 och 64/72. Dessa resolutioner riktar sig till stater och regionala fiskeorganisationer, i syfte att förmå dem att vidta åtgärder för att garantera att sårbara marina djuphavsekosystem skyddas från de skadliga effekter som fiske kan ge upphov till, och att se till att ett hållbart utnyttjande av resurserna utgör en generell princip för all fiskeriverksamhet. Dessutom framhåller kommissionen att man behöver komma till rätta med några av de brister i tillämpningen av den nuvarande förordningen som har konstaterats under den tid den har varit i kraft.

⁽¹⁾ EUT C 181, 21.6.2012, s. 183–194.

⁽²⁾ EUT C 18, 19.1.2011, s. 53–58.

2.3 Under tiden har kommissionen, mot bakgrund av de problem som upptäcktes vid den praktiska tillämpningen av förordning (EG) nr 2371/2002, offentliggjort bestämmelser som i viss mån har anpassat förordningens innehåll.

2.4 I detta sammanhang bör man särskilt nämna meddelandet av den 29 januari 2007, som behandlade djuphavsfiskbestånd och skillnaderna mellan de högsta tillåtna fångster som fastställts och fångsternas storlek i praktiken. Man påpekade att dessa skillnader till viss del beror på bristen på en väl underbyggd vetenskaplig kunskapsbas om dels de arter som räknas upp i förordningen, dels den verkliga kapaciteten hos de flottor som bedriver fiske i Nordostatlanten och vars kvoter fastställdes före denna förordning. Det ansågs också nödvändigt att följa upp och kontrollera detta fiske med hjälp av satellitbaserade fartygsövervakningssystem (VMS).

2.5 Förordning (EG) nr 199/2008 om upprättande av en gemenskapsram för insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn tar i viss utsträckning upp kommissionens förslag om att införa ett EU-program för att i praktiken omsätta planerna på att förvalta och kontrollera fisket på vetenskapliga grunder.

2.6 Avslutningsvis fastställdes i förordning (EU) nr 1262/2012 fiskemöjligheterna med avseende på vissa specifika djuphavsarter för åren 2013 och 2014, vilket innebar att målet om att fastställa tvååriga fiskeplaner uppfylldes. I denna förordning fastställs de högsta totala tillåtna fångstmängderna och, vilket är ännu viktigare, hur dessa ska fördelas.

3. Analys av förslaget

3.1 Utgångspunkten är att man erkänner att resultatet är otillfredsställande i förhållande till de mål som sattes upp i förordning (EG) nr 2347/2002, i synnerhet vad gäller

- den sårbarhet som kännetecknar många djuphavsbestånd,
- bottentrålningens negativa effekter i sårbara marina ekosystem,
- de höga nivåerna av oönskade fångster,
- svårigheten att fastställa en hållbar fisketrycksnivå på grund av att det saknas ett tillräckligt vetenskapligt underlag.

3.2 EESK anser att det stora antal riktlinjer som har utfärdats på detta område sedan förordningen trädde i kraft år 2003 kan ha haft en negativ inverkan ur såväl miljömässig som ekonomisk synpunkt för fiskefartygen. Därför måste man sträva efter förenkling, stabila regler och rättssäkerhet för medlemsstater och berörda ekonomiska och sociala aktörer, och detta måste utgöra en generell princip vid diskussionerna om det nya förslaget.

3.3 Djuphavsbestånd kan vara såväl målarter som bifångster vid fiske av andra arter. Det allmänna målet för förslaget är att så långt som möjligt garantera ett hållbart utnyttjande av dessa bestånd och att samtidigt minska fiskets miljöpåverkan och förbättra informationsunderlaget för vetenskapliga bedömningar. För att uppnå detta mål fastställs en rad åtgärder som behandlas nedan.

3.4 Ett hållbart utnyttjande av djuphavsarter

3.4.1 Som generell regel ska fiskemöjligheterna fastställas så att utnyttjandegraden för de berörda djuphavsarterna är förenlig med ett maximalt hållbart uttag. För att uppnå denna hållbarhet vidtar man olika åtgärder: För det första inrättas ett system för fisketillstånd som innebär att alla operatörer ska uppge vilken eller vilka arter i de fastställda förteckningarna som kommer att vara målart för deras fiske. EESK konstaterar att förteckningarna i det aktuella förslaget, som baseras på Nordostatlantiska fiskerikommissionens (NEAFC) avtal, är mer omfattande än de nuvarande och inbegriper fiske som för närvarande inte omfattas av djuphavsfiskeregleringen. För det andra betonas i än högre grad vikten av vetenskaplig information, även om det bör nämnas att det i de flesta medlemsstaterna finns vetenskapliga organ och organisationer som har utfört ett exemplariskt arbete som kan bidra till att förverkliga ett hållbart fiske.

3.4.2 Fisketillstånd är en obligatorisk förutsättning för att bedriva djuphavsfiske, och viss fiskeutrustning (bottentrålar och bottenstående nät) förbjuds efter en övergångsperiod på två år. Fartyg som används för fiske av andra målarter kan få tillgång till dessa områden om de har ett fisketillstånd där djuphavsarterna anges som bifångst, upp till en bestämd gräns.

3.4.3 När det gäller vissa arter (till exempel glasvar och havskräfta) är det för närvarande endast möjligt att bedriva ett lönsamt fiske med hjälp av trålutrustning. Om man förbjuder detta fiske med mycket kort varsel och utan förhandlingar med berörda parter, kan konsekvensen bli ekonomiska förluster och förlorade arbetstillfällen i denna sektor. EESK anser att det med hjälp av bättre vetenskapliga kunskaper och ett kontrollerat fiske av dessa arter, i kombination med andra tekniska och stödjande åtgärder, skulle vara möjligt att bedriva ett fiske som är hållbart ur miljömässig, social och ekonomisk synvinkel. Därför bör man stödja spridningen av nya redskap med tekniska lösningar som gör det möjligt att ersätta den nuvarande bottentrålningen med andra fiskemetoder i djuphavsområden.

3.5 Vetenskaplig grund

3.5.1 Detta mål är ett övergripande kriterium för hela den gemensamma fiskeripolitiken: Utan vetenskaplig information om haven och deras livsmiljöer är det inte möjligt att fastställa utnyttjandegrader som är förenliga med ett hållbart utnyttjande av dessa resurser. Fiskeriförvaltningen måste bygga på de utnyttjandegrader som har fastställs för ett maximalt hållbart uttag.

3.5.2 Redan i yttrandet om grönboken och de efterföljande yttrandena i detta ärende påpekade EESK att de vetenskapliga kunskaperna om den marina miljön och beståndens situation måste förbättras, och kommittén föreslog att det ska vara de regionala fiskeorganisationernas uppgift att samordna forskning och insamling av uppgifter.

3.5.3 EESK står fast vid sitt förslag i yttrandet om finansieringen av den gemensamma fiskeripolitiken ⁽³⁾ att det ska vara oberoende vetenskapliga organ som, tillsammans med fiskarna eller fiskeriorganisationerna, bedriver denna verksamhet. I detta sammanhang vill vi åter erinra om att det krävs livslångt lärande för att främja humankapitalet, i synnerhet genom att uppmuntra unga forskare att ägna sig åt havsrelaterad forskning.

3.6 Tekniska förvaltningsåtgärder

3.6.1 Enligt förslaget ska fiskemöjligheterna, som i nuläget kan fastställas både genom begränsningar av fiskeansträngningen och genom fångstbegränsningar, i stället endast fastställas genom begränsningar av fiskeansträngningen. I detta hänseende upprepar EESK sin ståndpunkt att alla eventuella begränsningar bör vara vetenskapligt motiverade.

3.6.2 Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att undvika ökning av såväl fångstkapaciteten som bifångsten i fråga om sårbara arter, samt för att förebygga utkast av fångst.

3.6.3 För att undvika en diskriminerande behandling av EU:s fiskare, som måste respektera kvoter och fiskeansträngningsbegränsningar samtidigt som deras konkurrenter i andra länder kan bedriva ett obegränsat fiske, ber EESK kommissionen att långsiktigt sträva efter att sluta regionala avtal om resursbevarande som är bindande för alla parter.

4. Särskilda kommentarer

4.1 EESK delar kommissionens åsikter om följande aspekter i förslaget:

- Djuphavsområdenas ekosystem och arter är särskilt känsliga för mänsklig verksamhet.
- Fiskare samarbetar redan med forskare när det gäller forskningen om djuphavsområdenas miljö och arter, och det är vanligt förekommande att forskare är med ombord på fiskerifartyg.
- Huvudsyftet med förslaget bör vara att garantera ett hållbart utnyttjande av djuphavsbestånden och att minska djuphavsfiskets miljöpåverkan. Därför bör man se till att den tillgängliga informationen håller bättre kvalitet och att den används som underlag för vetenskapliga utvärderingar och för bestämmelser som antas i fråga om utnyttjandet av djuphavsområdena.
- Ett licenssystem för djuphavsfiske är ett lämpligt instrument för att kontrollera tillgången till detta fiske.

4.2 EESK anser vidare att bottenfiskeredskap kan utgöra ett hot inte bara för djuphavsarterna utan även för havsbotten i känsliga områden. Dessa redskap får dock inte demoniseras eftersom de, använda på rätt sätt, är de enda som gör det möjligt att bedriva andra former av fiske utan att äventyra hållbarheten. EESK föreslår att man utarbetar vetenskapliga kriterier för att fastställa gränserna för deras användning.

4.3 Avslutningsvis anser EESK att förslaget är ett steg i rätt riktning, men att man måste hitta en balans mellan å ena sidan skyddet av livsmiljöer och sårbara arter och å andra sidan ett resursutnyttjande som är hållbart ur miljömässig, social och ekonomisk synvinkel. Därför anser kommittén att ett förbud mot bottenredskap (bottentrålar och bottensatta garn) kan vara en oproportionerlig åtgärd om man inte tar hänsyn till vetenskapliga bedömningar.

4.4 Ett alternativ till förbud är enligt EESK att man följer FAO:s internationella riktlinjer för förvaltning av djuphavsfiske i det fria havet. FN har uttalat sig positivt om tillämpningen av dessa riktlinjer på internationell nivå och framför allt inom EU. Dessutom välkomnar kommittén att kommissionen erkänner att det behövs ekonomiskt stöd för att kunna byta ut fiskeutrustning och utbilda besättningarna, ett stöd som bör vara anpassat till den ekonomiska och sociala krissituation som nu råder i Europa.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

⁽³⁾ EUT C 299, 4.10.2012, s. 133–140.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Rådets rekommendation om genomförande av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken för de medlemsstater som har euron som valuta"

COM(2012) 301 final

(2013/C 133/09)

Föredragande: **Thomas DELAPINA**

Den 14 augusti 2012 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Rekommendation till rådets rekommendation om genomförande av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken för de medlemsstater som har euron som valuta"

COM(2012) 301 final.

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 21 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 161 röster för, 3 röster emot och 9 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar fastställandet av allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken för länderna i euroområdet som en enhetlig ram för den ökade integration som krävs samt för en bättre och effektivare samordning.

1.2 Kommittén stöder dessutom utarbetandet av landsspecifika rekommendationer och den landsspecifika granskningen av genomförandet. Härigenom blir det möjligt att ta hänsyn till skillnaderna i ekonomisk effektivitet och till att orsakerna till krisen skiljer sig åt mellan länderna.

1.3 Med anledning av rekommendationen om genomförande av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken vill EESK emellertid framhålla behovet av att reformera den ekonomipolitiska strategin, särskilt med tanke på den förnyelse av riktlinjerna som planeras till 2014. Kommittén anser att den rådande makroekonomiska åtgärdsmixen är obalanserad, eftersom betydelsen av efterfrågan och rättvis fördelning inte beaktas i tillräcklig utsträckning. Vissa reformansträngningar verkar ha en stabiliserande effekt på finansmarknaderna, så det bör vara möjligt att i högre grad betona tillväxtpolitik och skapande av sysselsättning i den ekonomiska politik som nu förs. Banksektorns och finansmarknadernas operativa kapacitet är dock ännu inte helt återställd. Dessutom möjliggör åtstramningspolitiken inte något trovärdigt expansionsprogram för att minska statskulden och arbetslösheten. Krisen har tvärtom förvärrats: I stället för att växa sig ur krisen har euroområdet sparat sig in i en recession med dubbel nedgång med djupgående konsekvenser, inte bara ekonomiskt utan särskilt socialt. Om man ignorerar dessa sociala konsekvenser innebär det på lång sikt ett ännu större hot mot tillväxten i den europeiska ekonomin.

1.4 Stabiliseringsinsatserna på nationell politisk nivå är dömda att misslyckas om de undergrävs av utvecklingen på finansmarknaderna och av spekulation. EESK efterlyser därför en strängare återreglering av finansmarknaderna som omfattar skuggbanksystemet och som samordnas på G20-nivå, samt en minskning av finanssystemets omfattning, som måste återanpassas till realekonomins behov. EESK uppmanar till en "realekonomisk förnyelse" i Europa, där fokus åter läggs på entreprenörskap snarare än spekulativa motiv.

1.5 Ett trovärdigt solidariskt säkerhetsnät med en stark grund av välförtjänt förtroende skulle kunna säkerställa att spekulation riktad mot problemländer framstår som utsiktslös och därmed leda till att dessa länders finansieringskostnader minskar. Även gemensamma europeiska obligationer och minskat beroende av kreditvärderingsinstitut kan bidra till att sänka finansieringskostnaderna i krisländer.

1.6 Åtgärderna för att konsolidera de offentliga finanserna, som är nödvändiga av en rad olika orsaker, exempelvis kostnaderna för bankstöd, konjunkturfrämjande åtgärder och i vissa länder de spruckna bostads- och byggbubblorna, är mer eller mindre brådskande och kräver därför bredare och flexibla tidsramar. Dessutom måste man i åtgärderna ta hänsyn till efterfrågeeffekterna, och de måste samordnas med de social- och sysselsättningspolitiska målen i Europa 2020-strategin. Tillväxt och sysselsättning är nämligen de viktigaste faktorerna för att konsolideringen ska lyckas. Ett lågt budgetunderskott beror främst på en gynnsam utveckling i ekonomin som helhet och på god styrning, och är inte en förutsättning för en sådan utveckling.

1.7 En hållbar finanspolitisk konsolidering måste vara balanserad genom att det dels tas hänsyn till balansen mellan utbuds- och efterfrågeeffekter, dels i samma omfattning tas hänsyn till utgifts- och inkomstsidan. EESK framhåller med eftertryck att en integrerad finanspolitisk ram ("finanspolitisk union") inte bara omfattar de statliga utgifterna utan även de statliga inkomsterna. EESK efterlyser en allmän omprövning inte bara av utgifterna utan också av skattesystemen med hänsyn till en rättvis fördelning. Vi hänvisar till en rad möjliga åtgärder för att öka skatteintäkterna i syfte att trygga finansieringen av den önskade nivån på de sociala trygghetssystemen och framtidsinriktade offentliga investeringar. Det skulle vara önskvärt med en harmonisering av skatteunderlagen och skattesystemen på grundval av ingående analyser av de olika ekonomiska systemen i EU. Detta skulle förhindra snedvridning av konkurrensen inom EU, i stället för att man fortsätter att underminera de offentliga inkomsterna genom att konkurrera med lägre skatt.

1.8 Kommittén efterlyser en omvärdering av de finanspolitiska multiplikatoreffekterna mot bakgrund av den betydande internationella forskning som visar att de finanspolitiska multiplikatoreffekterna under en recession skiljer sig åt mellan länderna och får betydligt ogynnsammare konsekvenser för den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen än vad man hittills har trott. Politiken bör dra större nytta av att de negativa inkomst- och sysselsättningsmultiplikatorerna brukar bli mindre av åtgärder på inkomstsidan än av minskade utgifter, särskilt när åtgärderna på inkomstsidan riktas mot befolkningsgrupper med lägre konsumtionsbenägenhet. Detta skulle kunna ge möjlighet att skapa sysselsättning och efterfrågan genom budgetneutrala omfördelningar där medel frigörs för expansiva åtgärder, t.ex. för utbildnings- och sysselsättningsprogram samt investeringar i industri, forskning och sociala tjänster. Detta bidrar i sin tur till större tillförsikt hos företag och konsumenter, vilket är absolut nödvändigt.

1.9 Sådana expansiva åtgärder skulle också stimulera importen, i synnerhet i länder med överskott. Det skulle vara betydligt effektivare att samordna sådana åtgärder på EU-nivå, eftersom importkvoten för euroområdet som helhet (dvs. från tredjeländer) är betydligt lägre än för varje enskild ekonomi.

1.10 När de externa obalanserna utjämnas måste länderna med överskott, med hänsyn till den nödvändiga symmetrin, låta sina exportvinster gagna välfärden för stora delar av befolkningen. En sådan ökning av den inhemska efterfrågan skulle också bidra till att minska dessa länders "importunderskott".

1.11 Utöver den ändrade inriktning av den makroekonomiska åtgärdsmixen som efterlyses kan också strukturreformer som utformas på ett socialt godtagbart sätt stärka efterfrågan och förbättra den ekonomiska effektiviteten.

1.12 I allmänhet är det inte ändamålsenligt att fokusera på priskonkurrenskraften, som ofta är förenad med krav på en återhållsam löneutveckling, för att utjämna de externa obalanserna. Återhållsamhet i löneutvecklingen i syfte att främja exporten i alla länder i euroområdet samtidigt får inte bara omfördelningseffekter med allvarliga följder, utan minskar också den totala efterfrågan och leder in i en nedåtgående spiral där alla länder är förlorare.

1.13 EESK upprepar sitt krav på en lönepolitik som utnyttjar hela produktivitetstrymmet, och avvisar statliga anvisningar och ingrepp i den självständiga kollektivavtalspolitiken som helt oacceptabla.

1.14 Andra kostnadsfaktorer, som ofta har större betydelse än lönerna, förbises för det mesta. Dessutom bortser man från den betydelse som andra faktorer än priserna har för konkurrenskraften. För att Europa ska lyckas i den globala konkurrensen krävs emellertid en "high road"-strategi som ger högkvalitativt mervärde. En "low road"-strategi som går ut på att konkurrera med andra regioner i världen genom lägre kostnader är dömd att misslyckas.

1.15 På det hela taget har den europeiska sociala modellen, genom de automatiska stabilisatorerna i det sociala trygghetssystemet, bidragit till krishanteringen genom att efterfrågan och förtroende har stötts. En nedmontering av detta system riskerar att leda till en djup depression, som på 1930-talet.

1.16 Rent generellt anser EESK att arbetsmarknadens parter bör ges en mer framträdande roll på både nationell och europeisk nivå och att man bör öka samordningen av lönepolitiken inom Europa, t.ex. genom en starkt makroekonomisk dialog som även bör införas i euroområdet. Vid utarbetandet av de nya riktlinjerna bör man ta hänsyn till att länder med ett fungerande samarbete mellan arbetsmarknadens parter har kunnat hantera konsekvenserna av krisen bättre än andra länder.

1.17 Kommittén upprepar dessutom sitt krav på att arbetsmarknadens parter och övriga representativa civilsamhällesorganisationer så tidigt och i så stor utsträckning som möjligt bör involveras i utformningen av politiken. För att de nödvändiga förändringarna och reformerna ska lyckas och bli accepterade måste fördelningen av bördan upplevas som rättvis.

1.18 Sammanfattningsvis kan man konstatera följande: Europa behöver en ny tillväxtmodell som kännetecknas av bekämpning av den oacceptabla arbetslösheten och av tillräckligt utrymme för framtidsinvesteringar, sociala investeringar och miljöinvesteringar, som skapar tillväxt och efterfrågan. De sociala trygghetssystemen måste stärkas för att öka produktiviteten och stabilisera efterfrågan, genom finanspolitiska omfördelningar och trygghet av en tillräcklig inkomstbas med hänsyn tagen till en rättvis fördelning. Med en sådan tillväxtmodell möjliggörs också en hållbar konsolidering av de offentliga finanserna.

2. Bakgrund

2.1 I rådets rekommendation av den 13 juli 2010 om allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik fastställs följande riktlinjer, som förblir oförändrade till 2014 för att tonvikten ska kunna läggas på genomförandet:

- Riktlinje 1: Förbättra de offentliga finansernas kvalitet och hållbarhet.
- Riktlinje 2: Hantera makroekonomiska obalanser.
- Riktlinje 3: Minska obalanserna i euroområdet.
- Riktlinje 4: Optimera stödet för FoU och innovation, stärka kunskapstriangeln och utnyttja den digitala ekonomins potential.
- Riktlinje 5: Förbättra resurseffektiviteten och minska utsläppen av växthusgaser.
- Riktlinje 6: Förbättra företagsklimatet och konsumenternas situation samt modernisera och utveckla industribasen för att säkerställa den inre marknadens funktion.

2.2 Mot denna bakgrund lade kommissionen den 30 maj 2012 fram sin senaste "Rekommendation till rådets rekommendation om genomförande av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken för de medlemsstater som har euron som valuta", som innehåller en uppdatering av rekommendationerna om den allmänna utformningen av den ekonomiska politiken i euroområdet. Dessutom utarbetades landsspecifika rekommendationer för EU:s samtliga 27 medlemsstater. Den 6 juli 2012 antog rådet de nämnda dokumenten.

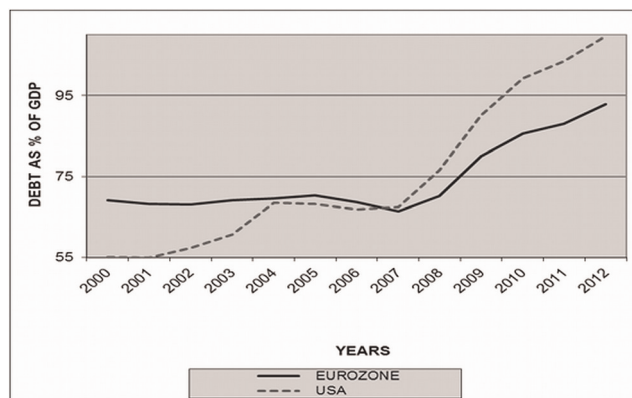
3. Allmänna kommentarer

3.1 **EESK välkomnar kommissionens ansträngningar för att skapa en enhetlig ram för bättre samordning av den europeiska ekonomiska politiken, något som är mycket brådskande.** Detta är absolut nödvändigt för att man ska kunna finna en hållbar väg tillbaka mot tillväxt och sysselsättning. Det finns nämligen en risk för att åtgärderna för att minska obalanserna visserligen kan vara ändamålsenliga för ett enskilt land, men att de är kontraproduktiva för euroområdet som helhet.

3.2 Det behövs därför ett europeiskt helhetsperspektiv, ett europeiskt tänkesätt och en europeisk förståelse. EESK delar därmed kommissionens uppfattning att ett genuint ekonomipolitiskt samarbete, åtminstone inom Eurogruppen, förutsätter ökad integration samt bättre och effektivare samordning. I detta sammanhang måste man ta hänsyn till skillnaderna i medlemsstaternas ekonomiska resultat (BNP-nivå och tillväxt, arbetslöshet och utvecklingstendenser, storlek och struktur på budgetunderskott och skuldsättning, utgifter för forskning och utveckling, sociala utgifter, bytesbalans, energiförsörjning etc.).

3.3 Den kris som råder sedan 2008 började i USA och utvecklades till en global kris. Till följd av krisen blev det tydligt att valutaunionens struktur i alltför hög grad förlitade sig på marknadskrafterna och att den inte i tillräcklig utsträckning motverkar risken för obalanser. Bristande budgetdisciplin var inte den allmänna orsaken till krisen, vilket framgår av hur de statliga budgetarna i euroområdet som helhet utvecklades fram till 2008.

Skuldkvot i förhållande till BNP i % (källa: AMECO 2012/11)

3.4 I euroområdet i genomsnitt började underskott och skulder växa först genom den massiva användningen av offentliga medel för att rädda finanssystemet och stödja efterfrågan och arbetsmarknaden, som hade brutit samman till följd av den finansiella krisen⁽¹⁾, och genom de sjunkande intäkterna till statskassan, särskilt på grund av den minskade sysselsättningen. Denna aspekt är särskilt viktig för utvecklingen av strategier för den ekonomiska politiken: En felaktig diagnos leder nämligen till fel behandling. **EESK välkomnar därför i princip att genomförandet av riktlinjerna bedöms specifikt för varje land.** Det finns ingen standardlösning som passar alla, eftersom även orsakerna till krisen skiljer sig mycket åt mellan länderna.

3.5 EESK vill emellertid ta tillfället i akt och framhålla att **den ekonomipolitiska strategin måste reformeras.** Detta gäller inte bara de årliga granskningarna utan är även särskilt betydelsefullt för nästa version av riktlinjerna för den ekonomiska politiken 2014.

3.6 År 2012 var krisen i Europa inne på sitt femte år. Strax efter fastställandet av de nuvarande riktlinjerna räknade kommissionen i sin prognos för euroområdet från hösten 2010 fortfarande med en BNP-tillväxt på 1,6 % och en arbetslöshet på 9,6 % under 2012. I själva verket befann sig euroområdet detta år i en recession och arbetslösheten hade stigit till över 11 %, i vissa länder till och med till uppåt 25 %.

3.7 USA:s ekonomi växer däremot – måttligt men stabilt – med cirka 2 %, bl.a. tack vare en fortsatt starkt expansiv penningpolitik samt regeringens social- och finanspolitiska kurs. Konsumtion, investeringar och industriproduktion utvecklas stadigt, vilket har gjort att arbetslösheten nu ligger klart under toppnoteringen från oktober 2009⁽²⁾.

3.8 I den "ekonomiska återhämtningsplanen för Europa" från 2008, som präglades fullständigt av det plötsliga ekonomiska sammanbrottet efter Lehman-konkursen, erkändes behovet av aktiva åtgärder för att stärka den inhemska efterfrågan och reglera marknaderna, men den ekonomiska politiken återfick snart sin traditionella inriktning. De upprepade varningarna från bl.a. EESK om att Europa måste växa sig ur krisen och inte spara sig in i nästa kris beaktades inte, och den befarade recessionen med dubbel nedgång blev verklighet.

3.9 För det första har den europeiska ekonomiska politiken slagit fel genom att man inte lyckats stabilisera finansmarknaderna. Hög volatilitet, höga spreadar samt alltför höga långfristiga räntesatser och stora likviditetsreserver hos bankerna visar att finanssystemets funktionsduglighet ännu inte är helt återställd, trots de första viktiga stegen i riktning mot en bankunion. Detta skapar osäkerhet hos företag och konsument, vilket i sin tur hämmar tillväxtmöjligheterna.

3.10 För det andra har den ekonomiska politiken inte lyckats motverka den bristande inre och yttre efterfrågan. Den påfallande skärpningen av kraven på medlemsstaternas budgetpolitik och omläggningen till en restriktiv finanspolitik – som skedde alldeles för tidigt, var alltför radikal och dessutom genomfördes samtidigt i alla länder – har lett till att alla väsentliga delar av den inhemska efterfrågan har dämpats. Det är dessutom givet att också tillväxtpulserna från efterfrågan från utlandet blir mycket begränsade när de viktigaste handelspartnerna, nämligen de andra medlemsstaterna, gör åtstramningar samtidigt. Samtidigt som den inhemska efterfrågan sjunker, minskar alltså även de ömsesidiga exportmöjligheterna.

3.11 Den nuvarande **makroekonomiska åtgärdsmixen** är obalanserad, eftersom den bortser från aspekter som rör efterfrågan och fördelning. Den är en fortsättning av den politik som ledde till att Lissabonstrategin blev ett misslyckande, eftersom den förbisåg den bristande inhemska efterfrågan i viktiga stora medlemsstater och den allt ojämnare fördelningen. Inriktningen ligger enbart på finanspolitisk konsolidering och på en strategi för att minska kostnaderna för att därigenom öka priskonkurrenskraften. Kommittén välkomnar visserligen kommissionens krav på en tillväxtvänlig finanspolitisk konsolidering, som även framhålls i efterföljande kommissionsdokument såsom "Den årliga tillväxtstrategin för 2013"⁽³⁾. Denna konsolidering verkar dock bara existera på papperet, för hittills finns det inga empiriska belägg för att den ska ha omsatts i praktiken.

3.12 Man har i den ekonomiska politiken på europeisk nivå inte lyckats vidta åtgärder som inom ramen för ett trovärdigt expansionsprogram möjliggör både minskad statsskuld och minskad arbetslöshet. Kraftiga nedskärningar i de statliga utgifterna, särskilt inom välfärden, och breda skattehöjningar får förödande konsekvenser för ekonomier som redan har börjat krympa. De disponibla inkomsterna minskar, vilket leder till minskad konsumentefterfrågan, produktion och sysselsättning. Åtstramningspolitiken bromsar alltså skatteintäkterna betydligt

⁽¹⁾ En mer detaljerad och differentierad beskrivning av hur den finansiella och ekonomiska krisen uppkom finns i EUT C 182, 4.8.2009, s. 71, punkt 2.

⁽²⁾ Se Europeiska kommissionens höstprognos 2012.

⁽³⁾ COM(2012) 750 final.

mer än man ursprungligen hade räknat med, vilket även IMF måste medge i sin senaste prognos ⁽⁴⁾. Detta förvärrar recessionen ytterligare, vilket i slutändan ger ännu större budgetunderskott – en ond cirkel som man ännu inte kan se slutet på. De stora ekonomiska och sociala kostnaderna blir påtagliga genom att arbetslösheten ökar drastiskt.

3.13 Det är uppenbart att det – framför allt på grund av kostnaderna för bankstöd, konjunkturfrämjande åtgärder och i vissa länder de spruckna bostads- och byggbubborna – krävs landsspecifika konsolideringsstrategier för att säkra de offentliga finansernas hållbarhet. EESK framhåller emellertid att programmen för att minska statsskulden måste vara förenliga med Europa 2020-strategins mål för ekonomisk återhämtning samt med de sociala och sysselsättningspolitiska målen i denna strategi. Tillväxt och sysselsättning är de viktigaste faktorerna för att konsolideringen ska lyckas, medan radikala åtstramningar utöver att orsaka ofantliga sociala problem till och med kan göra att statsskulden ökar.

3.14 I detta yttrande tar EESK främst upp aspekter som rör den makroekonomiska åtgärdsbilden, men detta innebär inte att **strukture reformer** är mindre viktiga. Socialt godtagbara strukture reformer inom t.ex. skatter och avgifter, energiförsörjning, förvaltning, utbildning, hälso- och sjukvård, bostadsbyggande, transporter och pensioner måste bidra till att stärka efterfrågan och effektiviteten, varvid man måste ta hänsyn till skillnaderna i de enskilda ländernas konkurrenskraft.

3.15 Även regional- och strukturpolitiken bör inriktas på att höja produktiviteten, så att det blir möjligt att modernisera respektive bygga upp ett hållbart industri- och tjänstesamhälle. Rent allmänt kan man konstatera att länder vars nationella ekonomier omfattar en större andel industri drabbades mindre hårt av krisen, vilket talar för att det behövs lämpliga industrialiseringsstrategier.

3.16 Kommittén vill emellertid utvidga den rådande, för det mesta något snäva tolkningen av begreppet "strukture reform". När man efterlyser strukture reformer bör man även beakta t.ex.

strukturen på regleringen av finansmarknaderna, strukturen på samordningen av skattesystemen och strukturen på de offentliga utgifterna och inkomsterna.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Finanssystemet

4.1.1 EESK håller med kommissionen om vikten av att finanssystemet stabiliseras och fungerar väl. Om man ska lyckas hantera och undvika kriser krävs det nämligen att manöverutrymmet för den ekonomiska politiken inte undergrävs och motverkas av spekulation på finansmarknaderna. Därför behövs det en tydlig och effektiv tillsynsstruktur och en strängare reglering av finansmarknaderna (inbegripet skuggbankssystemet), som medför en större risk för instabilitet än bristande konkurrenskraft. För att förhindra att reglerna kringgås bör lämpliga åtgärder samordnas på G20-nivå. Finansmarknadernas omfattning måste minskas till vad som är rimligt. De måste återigen tjäna realekonomin i stället för att konkurrera med den ⁽⁵⁾.

4.1.2 För att minska krisländernas finansieringskostnader, som är onaturligt höga på grund av spekulation, krävs en strävan efter minskat beroende av privata kreditvärderingsinstitut. Samtidigt skulle ett trovärdigt solidariskt skyddsnät med en stark grund av välförtjänt förtroende kunna se till att spekulation riktad mot problemländer framstår som utsiktslös och på så vis förhindra den. Nyligen togs några betydelsefulla steg i denna riktning (ECB:s senaste program för köp av statsobligationer, Europeiska stabilitetsmekanismens slutliga ikraftträdande och fulla funktionsduglighet etc.). Om ramvillkoren är de rätta kan även gemensamma europeiska obligationer bidra till att lindra budgetsituationen i krisländerna ⁽⁶⁾.

4.1.3 Kommittén framhåller att det är nödvändigt att bryta kopplingen mellan affärsbanker och statsskuld. Dessutom måste fragmenteringen och åternationaliseringen av finansmarknaderna vändas genom att sektorn stabiliseras. Även en intensifiering av insatserna för en bankunion skulle, tillsammans med effektiva instrument för att återhämta och rekonstruera kreditinstitut på europeisk och nationell nivå ⁽⁷⁾, kunna bidra till en stabilisering.

⁽⁴⁾ Enligt IMF:s prognos av den 9 oktober 2012 torde utgiftsmultiplikatorerna under krisen ha uppgått till 0,9–1,7, medan man ursprungligen hade räknat med cirka 0,5 (se IMF 2012, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/pdf/text.pdf>).

⁽⁵⁾ EUT C 11, 15.1.2013, s. 34.

⁽⁶⁾ Beträffande diskussionen om stabilitetsobligationer, euroobligationer, projektobligationer etc., se EUT C 299, 4.10.2012, s. 60 och EUT C 143, 22.5.2012, s. 10.

⁽⁷⁾ EUT C 44, 15.2.2013, s. 68.

4.2 Offentliga finanser

4.2.1 För en hållbar finanspolitisk konsolidering kan man inte bara ta hänsyn till balansen mellan utbuds- och efterfråge-effekter utan måste också skapa balans mellan utgifts- och inkomstsidan. I många länder belastas också faktorn arbete oproportionerligt hårt. Det vore därför lämpligt med en allmän omprövning inte bara av utgifterna utan också av hela skattesystemet, där hänsyn bör tas till frågor om rättvis fördelning mellan olika typer av inkomster och förmögenheter. I detta sammanhang bör man också kräva ett passande bidrag från dem som har tjänat mest på den felaktiga utvecklingen på finansmarknaderna och de räddningspaket för banker som finansierats med skattepengar.

4.2.2 På inkomstsidan finns flera sätt att tillgodose behovet av en stärkt skattebas: skatt på finansiella transaktioner (vilket EESK har efterlyst vid flera tillfällen⁽⁸⁾), energi- och miljöavgifter, avskaffande av skatteparadis⁽⁹⁾, målmedveten kamp mot skattesmitning, beskattning av stora förmögenheter, fastigheter och arv, beskattning av banker för att internalisera externa kostnader⁽¹⁰⁾ samt harmonisering av skatteunderlag och skattesystem för att förhindra snedvridning av konkurrensen inom EU, i stället för att fortsätta att underminera de offentliga inkomsterna genom att konkurrera med lägre skatt. Man bortser ofta från att en integrerad finanspolitisk ram ("finanspolitisk union") även omfattar inkomstsidan och inte bara de offentliga utgifterna.

4.2.3 I vissa medlemsstater måste dessutom skatteuppbörds-systemets effektivitet förbättras betydligt.

4.2.4 Den traditionella metoden för finanspolitisk konsolidering går ut på att minska de offentliga utgifterna. Det saknas emellertid belägg för att minskade utgifter ger bättre resultat än ökade inkomster. De praktiska erfarenheterna i krisländer som Grekland visar att förhoppningen om så kallade icke-keynesianska effekter var fåfång. Utgiftsminskningar leder nämligen inte till att privata investeringar stimuleras tack vare ökat förtroende när den inhemska efterfrågan i hela valutaunionen är svag till följd av åtstramningspolitiken. Dessutom har utgiftsminskningar inom t.ex. sociala trygghetssystem och offentliga tjänster i regel en regressiv effekt och förvärrar därmed den ojämna fördel-

ningen och dämpar konsumtionen. Det finns dock utrymme för att minska vissa improduktiva utgifter, t.ex. på försvarsområdet.

4.2.5 Politiken bör i stället dra nytta av de stora skillnaderna i inkomst- och sysselsättningsmultiplikatorer mellan olika finanspolitiska åtgärder. Nästan alla empiriska undersökningar visar att skattemässiga åtgärder har en mindre multiplikatoreffekt än åtgärder på utgiftssidan. Med en politik som syftar till att höja de statliga inkomsterna skulle man alltså kunna frigöra de absolut nödvändiga medlen för t.ex. sysselsättningsprogram, särskilt för ungdomar.

4.2.6 En sådan budgetneutral omfördelning skulle omedelbart skapa arbetstillfällen och efterfrågan utan att belasta de offentliga budgetarna. Vid sidan om de positiva effekterna på den inhemska ekonomin skulle sådana åtgärder särskilt i överskottsländer ge expansiva impulser till hela valutaunionen, eftersom de stimulerar importen.

4.2.7 Det skulle vara betydligt effektivare att samordna sådana expansiva åtgärder på EU-nivå, eftersom importkvoten för euroområdet som helhet (dvs. från tredjeländer) är betydligt lägre än för varje enskild ekonomi.

4.3 Externa obalanser

4.3.1 När en medlemsstat visar tecken på svag produktivitet som leder till privata och offentliga finansieringsproblem är det mycket viktigt att följa hur bytesbalansen och dess olika delar utvecklas för att kunna vidta åtgärder i tid. När obalanser i handelsbalansen utjämnas måste emellertid symmetrin beaktas, för ett lands export är ett annat lands import. En utjämning kan alltså inte ske enbart genom en minskning i underskottsländerna, utan överskottsländerna måste också stimulera importen genom att stärka den inhemska efterfrågan, dvs. minska sitt "importunderskott".

4.3.2 Ur europeiskt perspektiv utgör i synnerhet energiområdet ett undantag, där alla medlemsstater i praktiken har stora underskott i handelsbalansen⁽¹¹⁾. Med en miljövänlig omläggning av EU:s inre marknad bör man minska beroendet av importerade fossila bränslen genom att i stället utnyttja egna alternativa energikällor i Europa. Dessutom ger särskilt solenergiområdet den södra periferin möjlighet att även förbättra handelsbalansen inom EU.

⁽⁸⁾ Senast i EUT C 181, 21.6.2012, s. 55.

⁽⁹⁾ EUT C 229, 31.7.2012, s. 7.

⁽¹⁰⁾ Dvs. se till att de framtida kostnaderna för bankkriser inte måste finansieras av skattebetalarna.

⁽¹¹⁾ EU-27: 2,5 % av BNP 2010.

4.3.3 I åtgärderna mot externa underskott läggs i regel alltför stor vikt vid förmågan att kunna konkurrera med priser. Det är riskfyllt att enbart fokusera på priskonkurrenskraften: Om den "tyska modellen" (återhållsamhet i löneutvecklingen för att främja exporten och dämpa importen) tillämpas samtidigt i alla länder kan det bara leda till en nedåtgående spiral ("kapp-löpning mot botten"), med tanke på den höga andelen intern handel inom euroområdet.

4.3.4 Enhetsarbetskostnadernas olikartade utveckling betraktas ofta som en avgörande orsak till krisen, vilket har lett till krav på minskade lönekostnader. Bortsett från att en minskning av löneandelen ger omfördelningseffekter med allvarliga följder, vilket dämpar efterfrågan, innebär detta att man inte tar hänsyn till andra relevanta kostnadsfaktorer (t.ex. energi-, material- och finansieringskostnader) ⁽¹²⁾.

4.3.5 Före krisen minskade de reala enhetsarbetskostnaderna i exempelvis Portugal, Spanien och Grekland under perioden 2000–2007 ⁽¹³⁾. För stora nominella vinstökningar har alltså i lika hög grad drivit upp priserna som nominella löneökningar.

4.3.6 Knappt 90 % av den totala efterfrågan i EU kommer fortfarande från EU-medlemsstater. När det gäller löneutvecklingen bekräftar EESK därför sin ståndpunkt från yttrandet om den årliga tillväxtöversikten 2011: "Det är av central vikt för krishanteringarna att man för en lämplig lönepolitik. Att anpassa lönetillväxten till den allmänna ekonomiska produktivitetstillväxten i ett land kommer att säkra en ur ett makroekonomiskt perspektiv lämplig balans mellan tillräcklig efterfrågeutveckling och konkurrenskraftiga priser. Arbetsmarknadsparterna måste därför försöka undvika en återhållsamhet i löneökningarna som innebär en rofferipolitik (beggars-thy-neighbour policy) och stämna av lönepolitiken mot produktivitetstillväxten" ⁽¹⁴⁾.

4.3.7 För det mesta underskattas dessutom den betydelse som andra faktorer än priserna har för konkurrenskraften ⁽¹⁵⁾. I detta sammanhang hänvisas också till kommissionens definition av "konkurrenskraft" som "ekonomins förmåga att ge människor en hög och stigande levnadsstandard samt skapa hög sysselsättning i ett varaktigt perspektiv" ⁽¹⁶⁾.

4.3.8 Kapitalinkomstbalansen har fått större betydelse i krisländerna, inte minst på grund av den kraftiga ökningen i

nationella räntespreddar. Analysen av obalanser får därför inte enbart omfatta handelsbalansens utveckling.

4.4 Den europeiska sociala modellen och den sociala dialogen

4.4.1 Den europeiska sociala modellen ger Europa en komparativ fördel i den globala konkurrensen. Välfärdsstaten bidrar nämligen också till ekonomisk framgång, om ekonomisk effektivitet å ena sidan och social utjämning å andra sidan inte betraktas som motsatser utan som komplement till varandra.

4.4.2 De automatiska stabilisatorerna i de sociala trygghetssystemen har i Europa bidragit till krishanteringarna, stött efterfrågan och förhindrat en depression liknande den på 1930-talet. De sociala trygghetssystemen har även stor psykologisk betydelse, eftersom de minskar risken för sparande på grund av oro och på så vis stabiliserar konsumtionen.

4.4.3 I vissa länder med en fungerande social dialog (t.ex. Österrike, Tyskland och Sverige) har arbetsmarknadens parter bidragit väsentligt till att minska risken för ökad arbetslöshet till följd av den minskade produktionen. Vid sidan om stöd genom ekonomi- och socialpolitiska åtgärder bidrog nämligen överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter på företags- och branschnivå i hög grad till att upprätthålla den befintliga sysselsättningen (t.ex. genom korttidsarbete, kompensationsledighet, uttag av semesterdagar och studieleddighet). Dessa erfarenheter bör beaktas vid utarbetandet av de nya riktlinjerna och i de årliga landsrapporterna.

4.4.4 De europeiska regeringarna uppmanas att ge arbetsmarknadens parter en mer framträdande roll såväl på europeisk som på nationell nivå. Parterna bör få stöd när det gäller att intensifiera insatserna för att samordna lönepolitiken i Europa. Man bör dessutom eftersträva en stärkt makroekonomisk dialog, som även bör införas för euroområdet.

4.4.5 I alla händelser måste arbetsmarknadsparternas fria förhandlingsrätt skyddas även under krisen. Lönepolitiken måste utformas inom ramen för fria förhandlingar mellan de arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer som har rätt att sluta kollektivavtal. Statligt fastställda mål eller t.o.m. ingrepp såsom statligt förordnade lönesänkningar är oacceptabla och måste avvisas ⁽¹⁷⁾.

⁽¹²⁾ I t.ex. Spaniens exportsektor utgör lönekostnaderna endast 13 % av de totala kostnaderna. Källa: Carlos Gutiérrez Calderón/ Fernando Luengo Escalonilla, Competitividad y costes laborales en España, Estudios de la Fundación 49 (2011, <http://www.1mayo.ccoo.es/nova/files/1018/Estudio49.pdf>).

⁽¹³⁾ Se Statistical Annex of European Economy, hösten 2012.

⁽¹⁴⁾ EUT C 132, 3.5.2011, s. 26, punkt 2.3.

⁽¹⁵⁾ EUT C 132, 3.5.2011, s. 26, punkt 2.2.

⁽¹⁶⁾ COM(2002) 714 final.

⁽¹⁷⁾ EUT C 132, 3.5.2011, s. 26, punkt 2.4.

4.4.6 Utöver arbetsmarknadsparterna bör man också framhäva den viktiga roll som övriga representativa civilsamhällesorganisationer, bl.a. konsumentorganisationerna, spelar. Särskilt i kristider är dessa organisationer oumbärliga som språkrör för medborgarna och partner i den civila dialogen.

4.4.7 För att de nödvändiga förändringarna och reformerna ska lyckas måste man nå en balans mellan ekonomiska och sociala mål, och fördelningen av bördan (mellan länder, inkomstgrupper, kapital och arbete, sektorer, olika befolkningsgrupper etc.) måste upplevas som rättvis. Rättvisa och social balans är en förutsättning för att konsolideringsåtgärderna ska accepteras. I annat fall äventyras den sociala sammanhållningen och finns det risk för en farlig ökning av populism och EU-fientliga stämningar. Kommittén upprepar i detta sammanhang sin enträgna rekommendation att arbetsmarknadens parter och övriga representativa civilsamhällesorganisationer så tidigt och i så stor utsträckning som möjligt bör involveras i utformningen av politiken.

Bryssel den 13 februari 2013

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om medicintekniska produkter och om ändring av direktiv 2001/83/EG, förordning (EG) nr 178/2002 och förordning (EG) nr 1223/2009"

COM(2012) 542 final – 2012/0266 (COD),

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om medicintekniska produkter för *in vitro*-diagnostik"

COM(2012) 541 final – 2012/0267 (COD)

och

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Säkra, effektiva och innovativa medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för *in vitro*-diagnostik till förmån för patienter, konsumenter och hälso- och sjukvårdspersonal"

COM(2012) 540 final

(2013/C 133/10)

Föredragande: **Cveto STANTIČ**

Den 15 oktober 2012 och den 22 oktober 2012 beslutade rådet respektive Europaparlamentet att i enlighet med artiklarna 114 och 168.4 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om medicintekniska produkter och om ändring av direktiv 2001/83/EG, förordning (EG) nr 178/2002 och förordning (EG) nr 1223/2009"

COM(2012) 542 final – 2012/0266 (COD).

Den 15 oktober 2012 och den 22 oktober 2012 beslutade rådet respektive Europaparlamentet att i enlighet med artiklarna 114 och 168.4 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

*"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om medicintekniska produkter för *in vitro*-diagnostik"*

COM(2012) 541 final – 2012/0267 (COD).

Den 26 september 2012 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

*"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Säkra, effektiva och innovativa medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för *in vitro*-diagnostik till förmån för patienter, konsumenter och hälso- och sjukvårdspersonal"*

COM(2012) 540 final.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 5 februari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 14 februari 2013) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 136 röster för och 5 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK framhåller att hälsa har hög prioritet för EU-medborgarna och bekräftar på nytt att medicintekniska produkter ⁽¹⁾ och medicintekniska produkter för *in*

vitro-diagnostik ⁽²⁾ spelar en viktig roll för att förebygga, diagnostisera och behandla sjukdomar. De är avgörande för vår hälsa och för livskvaliteten för människor som lider av och hanterar sjukdomar och funktionsnedsättningar.

⁽¹⁾ Exempel på medicintekniska produkter är plåster, kontaktlinser, hörapparater, tandfyllningar, höftproteser och avancerade apparater såsom röntgenapparater och pacemakrar.

⁽²⁾ Exempel på medicintekniska produkter för *in vitro*-diagnostik är produkter som används för att garantera blodprovers säkerhet, upptäcka infektionssjukdomar (t.ex. hiv), övervaka sjukdomar (t.ex. diabetes) och kontrollera blodkemin.

1.2 EESK välkomnar kommissionens omarbetning av det gällande regelverket, som går längre än en ren förenkling av regelverket och innebär effektivare bestämmelser som förstärker godkännandeförfarandena före utsläppandet på marknaden och framför allt övervakningen efter utsläppandet på marknaden. Med hänsyn till skandalen nyligen med defekta bröstimplantat, som ledde till en resolution från Europaparlamentet i juni 2012, och andra stora problem med medicintekniska högriskprodukter och implantat förespråkar kommittén, liksom Europaparlamentet⁽³⁾, dessutom ett högkvalitativt godkännandeförfarande före utsläppande på marknaden. Detta tillgodoser allmänhetens behov av patientsäkerhet och effektivitet.

1.3 Medicintekniska högriskprodukter (klass III och implanterbara produkter) och medicintekniska högriskprodukter för in vitro-diagnostik måste vara föremål för ett lämpligt högkvalitativt godkännandeförfarande som är enhetligt inom EU innan de släpps ut på marknaden, där säkerhet, effektivitet och ett positivt nytta-riskförhållande måste bevisas med resultat från kliniska undersökningar med höga krav. Samtliga resultat bör lagras i en offentligt tillgänglig central databas. För sådana medicintekniska högriskprodukter och medicintekniska högriskprodukter för in vitro-diagnostik som redan finns på marknaden måste överensstämmelse med artikel 45 i förslaget till förordning säkerställas för att visa att produkten är säker och effektiv.

1.4 EESK stöder fullt ut den rättsliga formen **"förordning"** i stället för **"direktiv"** för att minska utrymmet för olika tolkningar från de enskilda medlemsstaternas sida, vilket ger mer jämlikhet för de europeiska patienterna och lika villkor för leverantörerna.

1.5 Utöver säkerhet är också **snabb tillgång till den senaste medicintekniken** en viktig fördel för patienterna. Betydande fördröjningar i tillgången till nya produkter skulle skada patienterna genom att minska deras behandlingsalternativ (som kan vara livsuppehållande) eller åtminstone hindra dem från att lindra sina funktionsnedsättningar och förbättra sin livskvalitet.

1.6 EESK betonar att sektorerna för medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik, som kännetecknas av hög innovationsförmåga och högkvalificerade arbetstillfällen, utgör en viktig del av den europeiska ekonomin och kan bidra väsentligt till genomförandet av Europa 2020-strategin och dess flaggskeppsinitiativ. Det är därför mycket viktigt med lämplig lagstiftning, inte bara för att trygga högsta möjliga hälsoskyddsnivå utan också för att skapa en innovativ

och konkurrenskraftig miljö för branschen, där 80 % av tillverkarna är små eller medelstora företag eller mikroföretag.

1.7 EESK stöder godkännandeförfaranden med höga krav på medicintekniska högriskprodukter och medicintekniska högriskprodukter för in vitro-diagnostik innan de släpps ut på marknaden, där säkerhet och effektivitet måste bevisas genom resultaten från lämpliga kliniska tester och undersökningar. Kommittén ställer sig dock tveksam till att i EU införa ett centraliserat system för godkännande före utsläppandet på marknaden, eftersom det ytterligare skulle fördröja godkännandet, hindra patienterna från att få snabb tillgång till den senaste medicintekniken och i hög grad öka kostnaderna för små och medelstora företag samt äventyra deras innovationsförmåga.

1.8 Om kraven för godkännande av medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik ska skärpas, måste det göras på ett öppet och förutsägbart sätt som inte ytterligare äventyrar regleringsprocessens effektivitet och minskar framtida innovation.

1.9 EESK välkomnar införandet av en **unik produktidentifiering (UDI)** som ska tilldelas varje produkt och möjliggöra snabbare identifiering och bättre spårbarhet. Kommittén välkomnar också ett fullt funktionsdugligt **centralt registreringsverktyg (Eudamed)** som skulle undanröja behovet av flera registreringar och medföra betydande kostnadsbesparingar för små och medelstora företag.

1.10 EESK stöder **stärkandet av patienternas** ställning. För att trygga en lämplig ekonomisk säkerhet vid skada måste den skadelidande parten ha rätt att begära skadestånd direkt och få full ersättning. När patienter måste bevisa att en skada orsakats av en defekt medicinteknisk produkt bör tillverkaren ge patienten (och/eller den som betalar behandlingskostnaden) all nödvändig dokumentation och information om den berörda produktens säkerhet och effektivitet. Kommittén uppmanar också kommissionen att genom lämpliga mekanismer sörja för att det betalas ut ersättning som inte orsakar en betydande ökning av priserna på medicintekniska produkter.

1.11 EESK noterar en relativt **begränsad medverkan från det civila samhällets sida** i det föreslagna regelverket. Det civila samhällets observatörsstatus i de tillfälliga arbetsgrupper som den nyinrättade samordningsgruppen för medicintekniska produkter inrättat är inte tillräcklig. Vi föreslår att man inrättar en **"rådgivande kommitté"** bestående av företrädare för legitima berörda parter organiserade på europeisk nivå. En sådan kommitté bör arbeta jämsides och tillsammans med samordningsgruppen för medicintekniska produkter och ge kommissionen och medlemsstaterna råd om olika aspekter av medicinteknik och genomförandet av lagstiftningen.

⁽³⁾ Resolution av den 14 juni 2012 (2012/2621(RSP)), P7_TA-PROV(2012)0262.

1.12 EESK skulle återigen vilja framhålla behovet av att lämpliga bestämmelser om **hälso- och sjukvårdspersonalens utbildning** läggs till i de föreslagna förordningarna, i enlighet med rekommendationerna i rådets slutsatser om innovation i sektorn för medicintekniska produkter ⁽⁴⁾.

1.13 **Relevant koppling till andra lagstiftningsärenden och organ:** EESK framhåller vikten av att se till att de nya bestämmelserna om studier av klinisk prestanda för medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik – produkter för behandlingsvägledande diagnostik samverkar väl med de bestämmelser som kommer att följa av det nya regelverk för kliniska prövningar av läkemedel som nu diskuteras, i enlighet med EESK:s nyligen antagna yttrande ⁽⁵⁾.

1.14 **Interna tester av medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik:** EESK rekommenderar att principen om bedömning av riskerna och fördelarna med en hälsovårdsprodukt bör gälla för alla produkter oavsett om de saluförs eller utvecklas och används enbart inom en institution (internt test).

1.15 Tre år efter det att förordningarna har trätt i kraft bör myndigheterna och berörda parter i det civila samhället gemensamt göra en formell granskning av hur förordningarna fungerar för att se till att målen i dem uppnås.

2. Inledning och bakgrund

2.1 Medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik spelar en viktig roll för att förebygga, diagnostisera och behandla sjukdomar. De är avgörande för vår hälsa och för livskvaliteten för människor med funktionsnedsättningar.

2.2 Sektorerna för medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik utgör en viktig och innovativ del av den europeiska ekonomin. De har en årsomsättning på ca 95 miljarder euro (85 miljarder euro för medicintekniska produkter och 10 miljarder euro för medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik) och investerar kraftigt i forskning och innovation (7,5 miljarder euro per år). De sysselsätter mer än 500 000 personer (de flesta högkvalificerade) i ca 25 000 företag. Mer än 80 % av dessa är små eller medelstora företag eller mikroföretag.

2.3 De snabba befolknings- och samhällsförändringarna, de enorma vetenskapliga framstegen samt skandalen nyligen med defekta silikonbröstimplantat ⁽⁶⁾ och problemen med metall-mot-metall-höftproteser och vissa andra produkter ⁽⁷⁾ har alla bidragit till och påskyndat behovet av att se över det gällande regelverket.

⁽⁴⁾ EUT C 202, 8.7.2011, s. 7.

⁽⁵⁾ EESK:s yttrande om "Kliniska prövningar av humanläkemedel", EUT C 44, 15.2.2013, s. 99.

⁽⁶⁾ Det franska företaget Poly Implant Prothèse (PIP) har brutit mot föreskrifterna genom att använda icke godkänt industrisilikon i vissa av sina implanterbara produkter.

⁽⁷⁾ http://www.aok-bv.de/presse/medienservice/politik/index_06262.html

2.4 Bland medicintekniska högriskprodukter har implantat stor betydelse, t.ex. har ca 400 000 silikonbröstimplantat från PIP sålts världen över. Många kvinnor i Storbritannien (40 000), Frankrike (30 000), Spanien (10 000), Tyskland (7 500) och Portugal (2 000) har fått silikonbröstimplantat från PIP med en rupturfrekvens inom 10 år efter insättningen på 10–15 % ⁽⁸⁾. Bara i Tyskland implanterades under 2010 ca 390 000 höft- och knäendopoteser, varav knappt 37 000 var utbytesoperationer där de konstgjorda lederna måste bytas ut ⁽⁹⁾.

2.5 Nedan följer en sammanfattning av de största brister med det rådande systemet som EESK har konstaterat:

— EU-länderna tolkar och genomför bestämmelserna på olika sätt, vilket orsakar ojämlikhet mellan EU-medborgarna och skapar hinder på den inre marknaden.

— Det är inte alltid möjligt att spåra medicintekniska produkter tillbaka till leverantören.

— Patienterna och hälso- och sjukvårdspersonalen har inte tillgång till grundläggande information om kliniska undersökningar och klinisk evidens.

— Det brister i samordningen mellan de nationella myndigheterna och med kommissionen.

— Det finns luckor i regelverket i fråga om vissa produkter ⁽¹⁰⁾.

3. Sammanfattning av det nya paketet med ett ändrat regelverk för medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik

3.1 Paketet består av ett meddelande ⁽¹¹⁾, ett förslag till förordning om medicintekniska produkter ⁽¹²⁾ (som ersätter direktiv 90/385/EEG om aktiva medicintekniska produkter för implantation och direktiv 93/42/EEG om medicintekniska produkter) och ett förslag till förordning om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik ⁽¹³⁾ (som ersätter direktiv 98/79/EG om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik).

⁽⁸⁾ Europaparlamentets resolution av den 14 juni 2012 (2012/2621(RSP)), P7_TA-PROV(2012)0262.

⁽⁹⁾ Meddelande från AOK-Bundesvorstand (styrelsen för de tyska lokala sjukförsäkringskassornas förbund) av den 12 januari 2012.

⁽¹⁰⁾ T.ex. produkter som tillverkas av icke-viåbla mänskliga vävnader eller celler, genetiska tester och estetiska implantat.

⁽¹¹⁾ COM(2012) 540 final.

⁽¹²⁾ COM(2012) 542 final.

⁽¹³⁾ COM(2012) 541 final.

3.2 De viktigaste nya inslagen i de föreslagna förordningarna är

- bredare och tydligare tillämpningsområde för lagstiftningen, som utvidgas till att omfatta estetiska implantat, genetiska tester och medicinsk programvara,
- strängare tillsyn av (anmälda) bedömningsorgan från de nationella myndigheternas sida för att trygga en effektiv bedömning av produkter innan de släpps ut på marknaden,
- tydligare rättigheter och skyldigheter för tillverkare, importörer och distributörer,
- en utvidgad centraliserad europeisk databas för medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik (Eudamed), som är tillgänglig för hälso- och sjukvårdspersonal, patienter och till viss del allmänheten i stort,
- bättre spårbarhet för produkter genom hela leveranskedjan, inklusive ett system med unik produktidentifiering (UDI), som gör det möjligt att reagera snabbt och effektivt vid farhågor för säkerheten,
- strängare krav på klinisk evidens och utvärdering under produktens hela livslängd,
- strängare bestämmelser för marknadskontroll och övervakning,
- bättre samordning mellan de nationella myndigheterna med vetenskapligt stöd från kommissionen för att se till att lagstiftningen genomförs på ett enhetligt sätt,
- anpassning till internationella riktlinjer med sikte på en bättre anpassning till den globala marknaden för medicintekniska produkter.

3.3 Sektorerna för medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik, som kännetecknas av en hög grad av innovation och potential att skapa högkvalificerade arbetstillfällen, kan bidra väsentligt till målen i **Europa 2020-strategin**. Båda sektorerna har en central plats i flera flaggskeppsinitiativ, särskilt den digitala agendan för Europa⁽¹⁴⁾ och innovationsunionen⁽¹⁵⁾.

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK uttrycker sitt starka stöd för valet av förordningar, som är direkt tillämpliga och undanröjer risken för olika

införlivande och tolkning i de enskilda medlemsstaterna. Det är ett ändamålsenligt sätt att skapa mer jämlikhet för patienterna i hela EU och lika villkor för leverantörerna.

4.2 Godkännandesystem och bedömningsförfaranden

4.2.1 Medicintekniska högriskprodukter (klass III och implanterbara produkter) och medicintekniska högriskprodukter för in vitro-diagnostik måste vara föremål för ett lämpligt högkvalitativt godkännandeförfarande som är enhetligt inom EU innan de släpps ut på marknaden, där säkerhet, effektivitet och ett positivt nytta-riskförhållande måste bevisas med resultat från kliniska undersökningar med höga krav. Samtliga resultat bör lagras i en offentligt tillgänglig central databas. För sådana medicintekniska högriskprodukter och medicintekniska högriskprodukter för in vitro-diagnostik som redan finns på marknaden måste överensstämmelse med artikel 45 i förslaget till förordning säkerställas för att visa att produkten är säker och effektiv.

4.2.2 I detta sammanhang stöder EESK förstärkningen av det gällande regelverket för medicintekniska högriskprodukter på grundval av modellen med bedömning av överensstämmelse och decentraliserade tillsynsorgan i enlighet med de föreslagna förordningarna. Vi stöder strängare krav för att få ett intyg om överensstämmelse när det gäller dokumentation och andra villkor, t.ex. prekliniska och kliniska data, kliniska utvärderingar och undersökningar samt analys av nytta-riskförhållandet⁽¹⁶⁾. De kan avsevärt höja de gällande godkännandenormerna i EU, utan att i alltför stor utsträckning inverka negativt på den snabba tillgången till nya produkter.

4.2.3 EESK stöder till fullo stränga godkännandeförfaranden på hög nivå före utsläppandet på marknaden, men hyser betänkligheter beträffande införande i Europa av ett centraliserat system för godkännande före utsläppande på marknaden (PMA), som är känt i USA. Ett sådant system skulle medföra förlängda godkännandetider. För patienter skulle det innebära försenad tillgång till den senaste livräddande medicintekniken. Dessutom skulle ett centraliserat PMA-system få negativa konsekvenser för de flesta europeiska små och medelstora företag inom sektorn för medicintekniska produkter genom att öka deras kostnader betydligt och allvarligt äventyra deras innovationsförmåga. De skulle få svårt att finansiera och överleva utdragna marknads-godkännanden.

4.2.4 Den föreslagna nya mekanismen för granskning (artikel 44/42): EESK noterar att samordningsgruppen för medicintekniska produkter kan ingripa genom att avge ett yttrande om den ansökningsdokumentation som det anmälda organet

⁽¹⁴⁾ COM(2010) 245 final/2 och EUT C 54, 19.2.2011, s. 58.

⁽¹⁵⁾ COM(2010) 546 final och EUT C 132, 3.5.2011, s. 39.

⁽¹⁶⁾ Se bilagorna II, III, V, IX, XII och XIV med krav på att få ett EU-intyg om överensstämmelse.

lämnat in. Kommittén är mycket väl medveten om vikten av patientsäkerhet. För att undvika ytterligare och oförutsebara fördröjningar för tillverkarna (och följaktligen för patienterna) måste detta göras på ett öppet och förutsägbart sätt som inte äventyrar regleringsprocessens effektivitet och minskar framtida innovation.

4.3 Övervakning och marknadskontroll

4.3.1 EESK välkomnar förslaget till förbättring och förstärkning av övervakningssystemet, särskilt införandet av en **EU-portal** där tillverkarna ska rapportera allvarliga tillbud och korrigerande åtgärder för att minska risken för upprepning (artikel 61/59). Den automatiska tillgången för alla berörda nationella myndigheter kommer att möjliggöra bättre samordning mellan dem.

4.3.2 För att ytterligare trygga medicintekniska produkters säkerhet, och i synnerhet för att upptäcka problem med implantats säkerhet på lång sikt, måste lagstiftningen skärpas i fråga om de bestämmelser som gäller efter utsläppandet på marknaden, särskilt klinisk uppföljning, övervakning och marknadskontroll efter utsläppandet på marknaden.

4.4 Öppenhet

4.4.1 För EESK är en av de viktigaste frågorna i de båda omarbetade förordningarna förslaget om ökad öppenhet i hela systemet.

4.4.2 I detta sammanhang stöder kommittén införandet av en **unik produktidentifiering (UDI)** som ska tilldelas varje produkt och möjliggöra snabbare identifiering och bättre spårbarhet, i enlighet med Europaparlamentets resolution av den 14 juni 2012 ⁽¹⁷⁾.

4.4.3 EESK anser att inrättandet av ett fullt funktionsdugligt **Eudamed** är ett mycket ändamålsenligt verktyg för att öka öppenheten. Inrättandet av ett sådant centralt registreringsverktyg (Eudamed) kommer att undanröja behovet av flera registreringar i medlemsstaterna och således bidra till att minska de administrativa kostnaderna för sökandena med upp till 157 miljoner euro.

4.5 Stärkande av skadade patienters ställning

4.5.1 I det gällande produktansvarsdirektivet (85/374/EEG) fastställs skadeståndsansvar för tillverkare av medicintekniska produkter. Den person som lidit skada (eller den som betalar behandlingskostnaden) måste dock bevisa att skadan orsakats av den medicintekniska produkten och att produkten är defekt. Patienten saknar ofta den information som krävs för att bevisa att produkten är defekt. Därför bör tillverkaren vara skyldig att

ge den person som lidit skada all nödvändig dokumentation och information om produktens säkerhet och effektivitet.

4.5.2 EESK anser också att det bör inrättas en mekanism för att kompensera patienter som skadats av defekta medicintekniska produkter eller medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik. För att trygga en lämplig ekonomisk säkerhet vid skada måste den skadelidande parten ha rätt att begära skadestånd direkt och få full ersättning. Bördan att bevisa om en defekt medicinteknisk produkt är orsaken till en hälsoskada eller inte måste flyttas från patienten till tillverkaren. Patienten bör enbart vara skyldig att bevisa att det finns en objektiv möjlighet att skadan har orsakats av den medicintekniska produkten. Kommittén uppmanar därför kommissionen att genom lämpliga mekanismer sörja för att det betalas ut ersättning som inte orsakar en betydande ökning av priserna på medicintekniska produkter.

4.6 Anmälda organ och behöriga myndigheter

4.6.1 EESK stöder skärpningen i fråga om **utnämning och övervakning av anmälda organ** för att säkerställa en enhetligt hög kompetensnivå i hela EU. Även medlemsstaternas centrala tillsyn över deras utnämning välkomnas.

4.6.2 EESK stöder alla förslag om att förstärka rättigheterna och skyldigheterna å ena sidan för de behöriga myndigheterna (bättre samordning och tydligare förfaranden, oanmälda inspektioner på plats) och å andra sidan för leverantörerna (krav på en "person med särskild kompetens").

4.6.3 EESK uppskattar förenhetligandet av normer och kompetenser av hög kvalitet för anmälda organ i hela Europa, men befarar att detta mål inte kan uppnås om antalet anmälda organ förblir lika högt som nu (80). Vi rekommenderar hög kvalitet i stället för kvantitet.

4.7 Utbildning

4.7.1 EESK noterar att medlemsstaterna i rådets slutsatser om innovation i sektorn för medicintekniska produkter ⁽¹⁸⁾ uppmanade kommissionen att förbättra informationen till och utbildningen av såväl hälso- och sjukvårdspersonal som patienter och patienters familjer när det gäller korrekt användning av produkter. Medicintekniska produkter fungerar bara om de används korrekt. Deras effektivitet är beroende av färdigheterna och erfarenheten hos den läkare och laboratoriepersonal som använder dem.

4.7.2 EESK uppmanar därför medlemsstaterna att införa lämpliga bestämmelser om den kvalificerade personalens utbildning i de föreslagna förordningarna.

⁽¹⁷⁾ Se fotnot 3.

⁽¹⁸⁾ Se fotnot 4.

4.8 Det civila samhällets medverkan

4.8.1 EESK anser att den föreslagna samordningsgruppen för medicintekniska produkter inte ger tillräckliga möjligheter till medverkan för alla berörda parter. Enligt de föreslagna förordningarna får samordningsgruppen inrätta ständiga eller tillfälliga arbetsgrupper, men kommittén menar att det är otillräckligt om organisationer som företräder konsumenter, hälso- och sjukvårdspersonal och den medicintekniska industrin på EU-nivå enbart kommer att inbjudas till dessa arbetsgrupper som observatörer. Deras aktiva roll som konsulter måste garanteras.

4.8.2 Erfarenheterna har visat att framsteg inom EU bara är möjliga när de olika aktörerna har en gemensam vision och en gemensam kurs. Systemet drar i dag nytta av en aktiv "rådgivande kommitté" inom ramen för expertgruppen för medicintekniska produkter. Denna kommitté bör bibehållas och uttryckligen nämnas i lagstiftningen. Annars kan beslut fattas och politik fastställas utan tidiga och berättigade synpunkter från patienter, hälso- och sjukvårdspersonal, industrin och andra delar av det civila samhället.

4.9 Översynsklausul

4.9.1 Det skulle behövas en översyn av hur förordningarna fungerar för att se till att deras syfte faktiskt uppnås. Vid en viss tidpunkt, senast tre år efter det att förslagen har trätt i kraft, bör myndigheterna och berörda parter i det civila samhället gemensamt göra en formell granskning av hur förordningarna fungerar för att se till att målen i dem uppnås.

5. Särskilda kommentarer beträffande förordningen om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik när det gäller produkter för behandlingsvägledande diagnostik

5.1 **Definition:** EESK befarar att den föreslagna definitionen av "produkt för behandlingsvägledande diagnostik" i artikel 2.6

är alltför bred och kan leda till rättsosäkerhet. EESK föreslår följande definition: "produkt för behandlingsvägledande diagnostik: en produkt vars särskilda syfte är att ge möjlighet att välja ut patienter med ett tidigare diagnostiserat tillstånd eller anlag som möjliggör behandling med ett visst läkemedel (s.k. companion diagnostic)" (i stället för "som möjliggör en målinriktad behandling").

5.2 **Klinisk evidens:** Förslaget till förordning om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik innehåller en heltäckande uppsättning bestämmelser om studier av klinisk prestanda för medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik, och i det införs också en möjlighet för "sponsorer" av nationella interventionsstudier av klinisk prestanda att lämna in en enda ansökan genom en elektronisk portal som kommissionen ska inrätta.

5.2.1 I den föreslagna förordningen bör man dock se till att de nya bestämmelserna om studier av klinisk prestanda samverkar väl med de bestämmelser som kommer att följa av det nya regelverk för kliniska prövningar av läkemedel som nu diskuteras, i enlighet med EESK:s tidigare yttrande⁽¹⁹⁾. Kommittén anser också att databaserna för registrering av prövningar måste vara interoperabla.

5.3 **"Interna tester:"** Enligt förslaget till förordning om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik omfattas interna högrisktester (klass D) av samma krav som kommersiella klass D-tester. För interna tester inom andra klasser (bl.a. klass C och produkter för behandlingsvägledande diagnostik) gäller förordningen dock inte fullt ut. EESK rekommenderar att principen om bedömning av riskerna och fördelarna med en hälsovårdsprodukt bör gälla för alla produkter oavsett om de saluförs eller utvecklas och används enbart inom en institution (internt test).

Bryssel den 14 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽¹⁹⁾ EESK:s yttrande om "Kliniska prövningar av humanläkemedel", EUT C 44, 15.2.2013, s. 99.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av radioutrustning"

COM(2012) 584 final – 2012/0283 (COD)

(2013/C 133/11)

Föredragande: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Den 25 oktober och den 5 november 2012 beslutade Europaparlamentet respektive rådet att i enlighet med artiklarna 26 och 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av radioutrustning"

COM(2012) 584 final – 2012/0283 (COD).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 5 februari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari 2013) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 74 röster för och 1 nedlagd röst.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK stöder kommissionens förslag eftersom det förenklar den rättsliga ramen och klargör de befintliga reglerna och därmed gör EU-lagstiftningen mer konsekvent när det gäller utsläppandet av produkter på marknaden.

1.2 Det bör framhållas att alla ekonomiska aktörer, beroende på sina respektive roller i leveranskedjan, har ansvaret för produkternas överensstämmelse i syfte att säkerställa en hög skyddsnivå för konsumenternas hälsa och säkerhet. EESK uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att inom ramen för sina respektive ansvarsområden garantera att produkter från tredjeländer som förs in på unionsmarknaden uppfyller kraven i direktivet.

1.3 Vad gäller påföljderna anser EESK att kommissionen i högre grad måste specificera deras karaktär, klassificering och minimitrösklar på överstatlig nivå, även om det är medlemsstaterna som ska införa dem i sina respektive lagstiftningar. Därför ser EESK med förväntan fram mot kommissionens antagande av det så kallade "marknadsövervakningspaketet", som innehåller detaljerade bestämmelser om en högre grad av samarbete och harmonisering.

1.4 Kommissionen, producenterna och konsumenterna bör undersöka om det i framtiden går att förbättra konsumentinformationen genom att införa ett nytt system som anger produktens ursprung och säkerställer deras spårbarhet.

2. Inledning

2.1 Den nuvarande rättsliga ramen på EU-nivå för utsläppande på marknaden, fri rörlighet för och ibruktagande av ra-

dioutrustning och teleterminalutrustning har varit i kraft sedan 1999 ⁽¹⁾, och varit avgörande för att skapa en inre marknad på detta område.

2.2 EESK välkomnade redan då ⁽²⁾ detta direktiv som innehöll väsentliga krav för att värna om hälsa och säkerhet genom att garantera elektromagnetisk kompatibilitet och undvika skadlig störning. Det följde den så kallade "nya metoden" för lagstiftning, eftersom det innebar att man överförde tekniska krav i icke-obligatoriska harmoniserade standarder och begränsade de rättsliga kraven till de allra väsentligaste ⁽³⁾.

2.2.1 Den nuvarande rättsliga ramen är komplex, eftersom man på grundval av direktiv 1999/5/EG endast får släppa ut utrustning som uppfyller kraven i detta direktiv på marknaden, samtidigt som medlemsstaterna inte får införa ytterligare begränsningar på nationell nivå som avser samma krav, det vill säga, sådana som har till syfte att skydda hälsa och säkerhet, garantera elektromagnetisk kompatibilitet och undvika skadliga störningar.

2.2.2 Dessa produkter omfattas även av annan EU-lagstiftning som rör miljöaspekter, särskilt direktiven om farliga ämnen, batterier och avfall från elektriska och elektroniska produkter, samt genomförandeåtgärderna inom ramen för ekodesigndirektivet.

2.2.3 Idrifttagande och användning av radioutrustning omfattas däremot av nationell reglering. När medlemsstaterna utövar denna befogenhet måste de följa EU-lagstiftningen, särskilt följande:

— Den allmänna ram för spektrumpolitik som anges i programmet för radiospektrumpolitik.

⁽¹⁾ EGT L 91, 7.4.1999, s. 10.

⁽²⁾ EGT C 73, 9.3.1998, s. 10.

⁽³⁾ Se rådets beslut 90/683/EEC (EGT L 380, 31.12.1990, s. 13, finns ej på svenska) och rådets beslut 93/465/EEG (EGT L 220, 30.8.1993, s. 23; svensk specialutgåva: Område 13 Volym 24 s. 218–232), i dag upphävd.

- De allmänna kriterier som fastställs i ramedirektivet om elektronisk kommunikation.
- De villkor för tillstånd för användning av spektrum som fastställts i auktorisationsdirektivet om elektronisk kommunikation.
- Genomförandeåtgärderna i radiospektrumbeslutet. Dessa avser harmoniseringen av tekniska villkor för användning av vissa frekvensband i EU och de är bindande för alla EU:s medlemsstater.

2.3 En annan viktig aspekt är kravet på förenlighet med EU:s politik och mål på andra områden, inte minst de nya rambestämmelser för saluföring av produkter som antogs 2008 ⁽⁴⁾. EESK ställde sig bakom dessa rambestämmelsers syfte och målsättningar ⁽⁵⁾, eftersom de fastställde en gemensam ram för

- saluföringen av produkter, och
- allmänna principer och referensbestämmelser som ska tillämpas på all lagstiftning som harmoniserar villkoren för saluföring av produkter, i syfte att skapa en sammanhängande grund för översyn och omarbetning av lagstiftningen.

2.4 För att komma till rätta med den komplexa rättsliga ramen lägger kommissionen fram ett förslag som syftar till att klargöra tillämpningen av direktiv 1999/5/EG och ersätta det för att eliminera onödiga administrativa bördor för företag och förvaltningar genom att öka spektrumflexibiliteten och genom att förenkla den administrativa hanteringen för spektrumanvändning.

3. Kommissionens förslag

De viktigaste delarna i förslaget till översyn av direktivet är följande:

3.1 Anpassning till beslut nr 768/2008/EG om en gemensam ram för saluföring av produkter (inklusive de definitioner som anges i kapitel R1 i beslut 768/2008/EG, de ekonomiska aktörernas skyldigheter, tre moduler för bedömning av överensstämmelse, skyldigheter till anmälan av organ för bedömning av överensstämmelse, samt förenklade förfaranden i fråga om skyddsåtgärder).

3.2 Beslut nr 768/2008/EG antogs tillsammans med förordning (EG) nr 765/2008 (om ackreditering och marknadsövervakning). Genom dessa infördes normer för att få den inre marknaden att fungera bättre genom att man införde en mer enhetlig strategi i fråga om teknisk harmonisering av produkters säkerhet samt genom ett effektivare övervakningssystem för

samtliga varor från EU eller tredjeländer som förs ut på marknaden. Dessutom skulle konsumentskyddet förbättras på inre marknaden.

3.3 Man inför en ny definition av "radioutrustning" som bara omfattar utrustning som avsiktligt avger signaler som använder radiospektrum, oavsett om det gäller kommunikation eller andra ändamål, och till följd av detta är direktivets nya titel "direktiv om tillhandahållande på marknaden av radioutrustning". Direktivet gäller inte fast terminalutrustning.

3.4 Förslaget gör det möjligt att

- kräva att radioutrustning fungerar tillsammans med tillbehör såsom laddare,
- kräva att programvarustyrd radioutrustning säkerställer att endast förenliga kombinationer av programvara och utrustning kombineras, och mot bakgrund av detta gör förslaget det möjligt att anta åtgärder för att undvika att detta lagstadgade krav skapar hinder för konkurrensen på marknaden för programvara från tredje part.

3.5 Dessutom införs möjligheten att kräva registrering i ett centralt register för produkter inom kategorier som visar bristande överensstämmelse på basis av den information om överensstämmelse som medlemsstaterna bidrar med.

3.6 I förslaget klargörs också förhållandet mellan direktiv 1999/5/EG och EU:s och medlemsstaternas lagstiftning om användningen av radiospektrum.

3.7 Vidare förenklas och minskas följande administrativa skyldigheter:

- a) Genom den nya definitionen av radioutrustning införs en klar avgränsning av tillämpningsområdet för direktivet om elektromagnetisk kompatibilitet.
- b) Rena mottagare och fasta terminaler omfattas inte längre av direktivet, utan i stället av direktivet om elektromagnetisk kompatibilitet eller direktivet om elektrisk utrustning avsedd för användning inom vissa spänningsgränser, eller, beroende på deras spänning, av direktivet om elektromagnetisk kompatibilitet och direktivet om allmän produktsäkerhet, vilket leder till en viss minskning av de administrativa skyldigheterna.
- c) Kravet på anmälan om utsläppande på marknaden av utrustning som använder frekvensband som inte är harmoniserade i hela EU avskaffas.

⁽⁴⁾ EUT L 218, 13.8.2008, s. 30 och 82.

⁽⁵⁾ EUT C 120, 16.5.2008, s. 1.

d) För producenternas del avskaffas följande skyldigheter:

- Skyldigheten att anbringa ett identifieringsmärke för utrustningsklassen på produkten.
- Skyldigheten att anbringa CE-märkning på bruksanvisningar.

e) De krav som främjar konkurrensen på marknaden för terminaler tas bort från direktivet (detta gäller specifikationerna avseende gränssnitt och de tekniska skälen för anslutning av teleterminalutrustning till gränssnitt), eftersom det finns liknande krav i direktivet om konkurrens på marknaderna för teleterminalutrustning.

3.8 Avslutningsvis innebär förslaget till direktiv en anpassning till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och till förordning (EG) nr 182/2011 om kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter, förfarandena för utövandet av genomförandeakter och delegerade befogenheter samt utövande av delegering, vilket rent konkret innebär att man

- föreslår genomförandebefogenheter för bestämning av utrustningsklasser och presentation av information om det geografiska användningsområdet och om begränsningar av användningen av radioutrustning,
- föreslår delegerade befogenheter för anpassning till den tekniska utvecklingen av bilaga II som innehåller en förteckning över vissa produkter som omfattas eller inte omfattas av definitionen av radioutrustning, ytterligare väsentliga krav, information om överensstämmelse för programvarustyrd radioutrustning samt krav på registrering av radioutrustning som tillhör vissa kategorier.

4. Allmänna kommentarer

4.1 EESK stöder kommissionens förslag eftersom det i enlighet med artikel 7 i EUF-fördraget bidrar till att göra EU-rätten mer konsekvent genom att omarbetning används som lagstiftningsmetod. Omarbetning innebär att man antar en ny rättsakt som i en och samma text samlar både de innehållsmässiga ändringar som görs av en tidigare rättsakt och de bestämmelser i den tidigare rättsakten som förblir oförändrade. Den nya rättsakten ersätter och upphäver den tidigare, vilket innebär en anpassning till terminologin i beslut nr 768/2008/EG och Lisabonfördraget.

4.2 Fri rörlighet för varor är en av de fyra grundläggande friheterna i fördragen, och förslaget till direktiv främjar fri rörlighet för säkra varor genom att stärka konsumentskyddet och företagens konkurrenskraft och skapa rättvisa konkurrensvillkor för de ekonomiska aktörerna.

4.3 För att se till att det råder villkor som återupprättar den europeiska industrins konkurrenskraft är det mycket viktigt att inre marknaden utgör en garanti för full driftskompatibilitet

genom att man minskar fragmenteringen av de nationella marknaderna och av investeringarna i forskning och innovation.

4.4 EESK påpekar att det finns ett behov av att utveckla en proaktiv industripolitik som bättre avspeglar balansen mellan producenternas kapacitet, tekniska rambestämmelser för immateriella rättigheter och, framför allt, de slags produkter som kan uppfylla gemensamma standarder, regler och harmoniserade förfaranden.

4.5 Antagandet av tekniska standarder och regleringsstandarder bör ske i enlighet med den nya standardiseringsmetodens principer, vilket innebär att information och öppna förfaranden bör ha en central roll i arbetet och att arbetsmarknadens parter och företrädare för det organiserade civila samhället bör delta fullt ut.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Vad gäller direktivets tillämpningsområde anges i artikel 1.3 att det finns flera olika typer av radioutrustning som inte omfattas av direktivet. Dessa används uteslutande för verksamhet som rör "allmän säkerhet", vilket förutom försvar och nationell säkerhet också inbegriper andra begrepp, till exempel "statens ekonomiska välbefinnande", som bör definieras eller klargöras ytterligare för att göra bestämmelsen mer tydlig.

5.1.1 Vi vill också påpeka att dessa typer av utrustning inte finns med i förteckningen över "utrustning som inte omfattas av detta direktiv" i Bilaga I, trots att de enligt artikel 1.3 inte omfattas av direktivet.

5.2 EESK instämmer i att man bör främja samverkan med annan radioutrustning via nät och anslutning till andra gränssnitt av lämplig typ i hela unionen. Detta kan göra det enklare att använda utrustning genom att driftskompatibiliteten mellan radioutrustning och tillbehör underlättas.

5.3 För att stärka skyddet av personuppgifter och användarnas privatliv bör de tekniska säkerhetsanordningarna ha en etisk och social dimension som bör finnas med redan i inledningen av deras utveckling för att underlätta deras acceptans i samhället. Man måste garantera skyddet av medborgarnas grundläggande rättigheter i alla faser, från utformningsskedet till standardiseringsfasen och den tekniska tillämpningen ute på fältet. Denna aspekt måste beaktas redan i de tidigaste stadierna.

5.4 Man bör klargöra vilka krav som gäller för utsläppande på marknaden av produkter från såväl EU som tredjeländer. Därför borde man i artikel 6 ange vid vilka tillfällen man förväntar sig att de centrala krav som fastställs i direktivet ska uppfyllas (harmoniserade europeiska standarder, internationella standarder som kommissionen har offentliggjort), samt vilka villkor som gäller för tillämpningen av kompletterande nationella standarder.

5.5 EESK uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att se till att de produkter som saluförs uppfyller de krav som fastställts i fråga om respektive frekvensband, för att undvika störningar på 800 MHz-bandet samt onödig kontaminering av radiospektrumet. Denna uppmaning är särskilt nödvändig i gränsöverskridande regioner där det skulle vara önskvärt att harmonisera användartiden och tillämpade teknikformer.

5.6 EESK välkomnar att man vill säkerställa tillgången till larmtjänster, i synnerhet för användare med funktionshinder. Radioutrustning bör därför konstrueras på ett sådant sätt att den stöder nödvändiga funktioner.

5.7 Det är mycket viktigt att alla ekonomiska aktörer har ansvaret för produkternas överensstämmelse, i förhållande till sina respektive roller i leveranskedjan, i syfte att säkerställa en hög skyddsnivå för konsumenternas hälsa och säkerhet, och samtidigt garantera rättvis konkurrens på marknaden inom EU.

5.8 EESK uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att inom ramen för sina respektive ansvarsområden garantera att produkter från tredjeländer som förs in på unionsmarknaden uppfyller kraven i direktivet. Man måste se till att importörer som för in produkter på marknaden uppfyller alla krav. De får inte tillhandahålla produkter som inte uppfyller dessa krav eller som medför risker.

5.9 Man bör som en marknadsövervakningsåtgärd säkerställa radioutrustningens spårbarhet genom hela leveranskedjan, för att på så sätt främja konsumenternas rätt till information.

5.10 EESK vill än en gång påpeka ⁽⁶⁾ att det nuvarande marknadssystemet inte säkerställer att produkten har genomgått ett förfarande som garanterar kvalitet och säkerhet, vilket innebär att konsumenterna blir svikna i sina förväntningar.

5.11 Vad gäller systemet för ackreditering och bedömning av överensstämmelse förespråkar EESK gemensamma behörighetsnivåer för de organ för bedömning av överensstämmelse som anmälts samt striktare urvalskriterier och harmoniserade urvalsförfaranden vid bedömning av överensstämmelse.

5.12 EESK anser också att man måste skärpa kraven på att de organ för bedömning av överensstämmelse som anmälts ska vara oberoende, genom att de förbud som fastställs i artikel 26.4 utvidgas till att gälla två eller tre år före bedömningen.

5.13 Kommittén är bekymrad över de delegerade akter som planeras i förslaget, eftersom de ibland inte är tillräckligt konkreta. Detta gäller till exempel artikel 5, som reglerar registreringen av radioutrustning inom vissa kategorier som kommissionen enligt förslaget ges befogenhet att identifiera i efterhand, utan att några kriterier fastställs över huvud taget, vilket kan lämna ett alltför brett tolkningsutrymme.

5.14 Vad gäller påföljderna bör förslaget på överstatlig nivå specificera påföljdernas karaktär och minimitrösklar. Medlemsstaternas lagstiftning måste utgöra en garanti för dessa påföljder, eftersom förslaget till direktiv bara innebär att de nationella myndigheterna ska föreskriva påföljder för dessa former av agerande genom att anta "effektiva, proportionella och avskräckande" åtgärder, vilket kan leda till att vissa aktörer ägnar sig åt "forum shopping" för att hitta det alternativ som passar bäst i förhållande till deras intressen, eller att *ne bis in idem*-regeln överträds vid konkurrerande påföljder.

5.15 EESK rekommenderar att tidsfristen på fem år i artikel 47.2 förkortas på grund av sektorns snabba utveckling.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ EUT C 181, 21.6.2012, s. 105.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt"

COM(2012) 617 final – 2012/295 (COD)

(2013/C 133/12)

Föredragande: **Krzysztof BALON**

Den 22 november 2012 beslutade rådet och den 19 november 2012 Europaparlamentet att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt"

COM(2012) 617 final – 2012/295 (COD).

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 14 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 182 röster för, 7 röster emot och 12 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK stöder i princip innehållet i förslaget till förordning. Samtidigt konstaterar kommittén att de finansiella medel som avsätts för den planerade fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt inte är tillräckliga för att fondens mål ska kunna uppnås.

1.2 Med tanke på att 24,2 % av EU:s befolkning hotas av fattigdom eller social utestängning och att denna siffra förväntas öka, anser EESK att den nya fonden måste få en budget som är avpassad till behoven. Budgeten för den nya fonden måste ligga i linje med målet i Europa 2020-strategin om att fram till 2020 minska antalet personer som lever i eller riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning med åtminstone 20 miljoner. Storleken på budgeten får under inga omständigheter avvika från det belopp som avsätts för befintliga program för materiellt bistånd.

1.3 EESK befarar att medfinansiering från medlemsstaternas sida kan leda till svårigheter vid genomförandet av finansiella transaktioner med den nya fonden och anser att 100 % av finansieringen bör komma från EU:s budget, på samma sätt som i de program för materiellt bistånd som har genomförts under de gångna åren.

1.4 EESK ställer sig bakom planerna på en förenkling av förfarandena och en minskning av de administrativa bördorna för medlemsstaterna, och framför allt för partnerorganisationerna, enligt förslaget till förordning. I samband med detta varnar EESK dock för att medlemsstaterna kan komma att tillämpa de komplicerade förfarandena från Europeiska socialfonden.

1.5 Kommittén ställer sig positiv till bestämmelserna om att partnerorganisationerna ska få ett tillräckligt kassaflöde för att insatserna ska kunna genomföras korrekt och om att medel ur fonden ska avsättas för kostnader för administration, frakt och lagring samt kapacitetsutbyggnad hos partnerorganisationerna.

1.6 EESK stöder planerna på att på EU-nivå inrätta en plattform för utbyte av erfarenheter och bästa praxis. EESK anser samtidigt att det civila samhällets organisationer bör involveras i övervakningen och utvärderingen av den nya fondens operativa program på medlemsstatsnivå.

1.7 Med tanke på skillnaderna i situationen i EU:s medlemsstater uppmanar EESK samtidigt medlemsstaternas regeringar att tillsammans med det civila samhällets organisationer fastställa den nya fondens plats och roll på ett sådant sätt att den blir ett faktiskt komplement till andra åtgärder som vidtas inom ramen för nationella strategier och planer för bekämpning av fattigdom och social utestängning, inklusive åtgärder som får stöd genom Europeiska socialfonden.

1.8 EESK betonar att EU och dess medlemsstater baserar sin socialpolitik på den europeiska sociala modellen, socialvetenskapliga normer och Europa 2020-strategin. Det innebär följande målsättningar: lagstadgade sociala förmåner, iakttagande av EU:s befogenhetsfördelning samt social integration och solidaritet inom medlemsstaterna och inom EU. Tillförlitliga välfärdsstatliga strukturer och i synnerhet tillgång till sociala tjänster krävs bl.a. för att det inte ska uppstå existentiella nödlägen. Vid alla typer av bistånd måste man undvika att fattigdom befästs och att de drabbade människorna stigmatiseras.

1.9 Med tanke på skillnaderna i de nationella politiska strategierna för att bekämpa fattigdom och social utestängning i EU:s medlemsstater men också med tanke på fondens långtifrån tillräckliga budget anser EESK dessutom att användningen av fonden bör vara frivillig för de enskilda medlemsstaterna. Detta får dock inte leda till att medlen i Europeiska socialfonden minskar för de medlemsstater som inte utnyttjar fonden.

2. Bakgrund

2.1 Detta EESK-yttrande handlar om det nya program för stöd till de personer i EU som har det sämst ställt, "Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt", som ersätter programmet för utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen (Pead) och det program för åren 2012–2013 för bistånd till dem som har det sämst ställt som har ersatt Pead.

2.2 Programmet för utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen (Pead) har funnits sedan 1987, då man fastställde allmänna bestämmelser för leverans av livsmedel från interventionslager till vissa utsedda organisationer för utdelning till de sämst ställda i gemenskapen. Detta program bidrar till ökad social sammanhållning i EU genom att det minskar de ekonomiska och sociala klyftorna.

2.3 Organisationer inom det civila samhället (godkända välgörenhetsorganisationer) har i de flesta av EU:s medlemsstater delat ut livsmedelsbistånd till de sämst ställda inom ramen för Pead. Denna hjälp har i många fall varit av grundläggande betydelse för fortsatta åtgärder för att integrera missgynnade grupper i samhället och samtidigt varit ett synligt tecken på den europeiska solidariteten.

2.4 Programmets budget ökade under dessa år från 97 miljoner euro 1988 till 500 miljoner euro 2009 (framför allt i samband med den successiva utvidgningen av EU). Pead har hittills (fram till 2011) gett bistånd till nästan 19 miljoner av de allra fattigaste europeerna ⁽¹⁾.

2.5 Vissa medlemsstater har dock inte deltagit i Pead-programmet med hänvisning till att det inte funnits något behov för detta eller att programmet inte varit förenligt med den nationella politiken för bekämpning av fattigdom och social utestängning. Vissa av det civila samhällets organisationer i dessa stater pekar på att direkt materiellt bistånd har en stig-

matiserande verkan och att staten i stället bör dela ut finansiell hjälp som räcker till för att tillgodose alla grundläggande behov. Även i dessa medlemsstater finns det dock personer och grupper som det finansiella stödet inom ramen för de offentliga stödssystemen av olika skäl inte når fram till.

2.6 Pead har också, vid sidan av den sociala aspekten, varit ett instrument i EU:s jordbrukspolitik och har genom utnyttjandet av interventionslagren bidragit till att stabilisera jordbruksmarknaderna. De successiva reformerna av den gemensamma jordbrukspolitiken har lett till en kraftig minskning av interventionslagren, och dessa har under de senaste åren inte varit tillräckligt stora för att tillgodose behovet av livsmedelsbistånd. Detta är en av anledningarna till att man efter bl.a. samråd med företrädare för det organiserade civila samhället har utarbetat ett förslag till förordning som syftar till att göra systemet för bistånd till de personer som har det sämst ställt permanent. De flesta av de förändringar som hänger samman med detta, bland annat ett successivt införande av medfinansiering, treåriga distributionsplaner, fastställande av prioriterade åtgärder som ska genomföras av medlemsstaterna och en ökning av den tillgängliga budgeten, har inte fått den majoritet som krävs i rådet.

2.7 Den 13 april 2011 fällde EU-domstolen ett avgörande, enligt vilket inköp av livsmedel på EU-marknaden inte regelbundet får användas för att ersätta de minskade interventionslagren. Europaparlamentet uppmanade därefter kommissionen och rådet (med en resolution av den 7 juli 2011) att utarbeta en övergångslösning för de år som återstår av den nu gällande fleråriga budgetramen i syfte att undvika en kraftig minskning av livsmedelsbiståndet. Den 15 februari 2012 antogs Europaparlamentets och rådets förordning om ett tillfälligt program för att livsmedel ska kunna distribueras under 2012 och 2013. Detta program löper ut samtidigt med årsplanen för 2013 ⁽²⁾.

2.8 2011 riskerade 24,2 % av EU:s befolkning – cirka 120 miljoner personer – att drabbas av fattigdom eller social utestängning (att jämföra med 23,4 % 2010 och 23,5 % 2008) ⁽³⁾. Om den ekonomiska och finansiella krisen fortsätter kan man förvänta sig att denna siffra fortsätter att stiga i nästan alla medlemsstater. Fattigdom och social utestängning är dessutom mycket komplexa fenomen. De drabbas inte bara arbetslösa utan också arbetstagare, vilkas lön inte räcker till för att tillgodose grundläggande behov.

⁽¹⁾ Main results of the distribution plan in the last years ("De främsta resultaten av distributionsplanen under de senaste åren") – AGRI C5, möte mellan berörda parter – den 5 juli 2012, Bryssel, http://ec.europa.eu/agriculture/most-deprived-persons/meetings/05-07-2012/dg-agri-1_en.pdf, s. 9–10.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 121/2012 av den 15 februari 2012.

⁽³⁾ Eurostats pressmeddelande nr 171/2012 av den 3 december 2012.

2.9 I Europa 2020-strategin har EU fastställt som mål att fram till 2020 minska antalet personer som lever i eller riskerar fattigdom eller social utestängning med minst 20 miljoner. År 2010 utsågs till Europaåret för bekämpning av fattigdom och social utestängning. EESK påminner i detta sammanhang om att den ekonomiska krisen har lett till ännu större fattigdom och social utestängning, och detta ger anledning att befara att enskilda medlemsstater inte kommer att kunna uppfylla detta mål i Europa 2020-strategin, framför allt inte utan tillräckligt finansiellt stöd från EU:s sida.

2.10 Frågan om stöd till de sämst ställda har flera gånger varit föremål för ett aktivt intresse och diskussioner från EESK:s sida. Bara under 2011 antog kommittén två yttranden där den framhöll behovet av att fortsätta med och vidareutveckla detta stöd ⁽⁴⁾. Om vi betraktar Europa 2020-strategins mål om social integrering ur ett helhetsperspektiv, antog kommittén bara under 2012 yttranden där den tog upp olika aspekter av bekämpning av fattigdom och social utestängning, bland annat situationen för äldre personer, funktionshindrade, risker för den psykiska hälsan och utvecklingen av socialt jordbruk och subventionerat boende ⁽⁵⁾.

2.11 I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna fastslås varje individs rätt till "en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat, kläder, bostad, hälsovård och nödvändiga sociala tjänster (...)" ⁽⁶⁾. Bestämmelserna i EU-fördraget om respekt för människans värdighet, och även bestämmelserna i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna om en värdig tillvaro för alla dem som saknar tillräckliga medel, ligger i linje med dessa bestämmelser ⁽⁷⁾. En av de främsta principerna för det europeiska samhället och en följd av vår kontinents historiska erfarenheter är solidaritetsprincipen ⁽⁸⁾, som också och framför allt bör avse de invånare i EU som lever i extrem fattigdom och social utestängning.

3. De viktigaste inslagen i förslaget till förordning (kommissionens förslag)

3.1 I förslaget till förordning, som grundar sig på artikel 175.3 i EUF-fördraget och hänvisar till artikel 174 i EUF-fördraget, placeras den nya fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt – till skillnad från de program för livsmedelsbistånd som har förekommit hittills – i sammanhållningspolitiken. Förslaget utgår ifrån att målet för förordning-

en, nämligen att förbättra den sociala sammanhållningen i unionen och bidra till att bekämpa fattigdom och social utestängning, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan bättre kan uppnås på unionsnivå. Om EU respekterar proportionalitetsprincipen enligt artikel 5 i EU-fördraget får EU därför också vidta lämpliga åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i samma artikel ⁽⁹⁾.

3.2 Målet för den nya fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (nedan kallad "fonden") är att bidra till Europa 2020-strategins mål om att begränsa fattigdomen och därmed också till den sociala sammanhållningen i EU. Det instrument som föreslås svarar mot grundläggande behov och ska bidra till att minska fattigdomen och den sociala utestängningen i EU. Den nya fonden grundar sig till viss del på erfarenheterna av Pead och samtidigt avsätts en del av fondens resurser till materiellt bistånd i form av andra konsumtionsvaror än livsmedel för hemlösa eller barn och till kompletterande åtgärder för social integrering.

3.3 Stödet från fonden riktar sig till personer som lider brist på livsmedel, hemlösa och barn som är materiellt missgynnade. Det kommer även i fortsättningen att vara upp till medlemsstaterna att fatta beslut om detaljerade bestämmelser om målgrupper och former av stöd.

3.4 Organisationer som inom ramen för åtgärder som får stöd genom fonden direkt tillhandahåller livsmedel eller andra produkter har en skyldighet att vidta åtgärder som kompletterar det materiella biståndet och syftar till en social integrering av de personer som har det sämst ställt. Medlemsstaterna behåller också möjligheten att genom fonden stödja detta slags kompletterande åtgärder.

3.5 Nivån på medfinansieringen ur fonden för de enskilda medlemsstaternas operativa program har fastställts till högst 85 % av de stödberättigande utgifterna, med undantag för de medlemsstater som har tillfälliga budgetproblem.

4. Synpunkter på kommissionens förslag

4.1 Fondens budget och stödets omfattning

4.1.1 Kommittén konstaterar att de finansiella medlen för den planerade fonden tyvärr är långtifrån tillräckliga för att fondens mål ska kunna uppnås.

⁽⁴⁾ EUT C 84, 17.3.2011, s. 49–52 och EUT C 43, 15.2.2012, s. 94–97.

⁽⁵⁾ EUT C 11, 15.1.2013, s. 16–20, EUT C 44, 15.2.2013, s. 28–35, EUT C 44, 15.2.2013, s. 36–43, EUT C 44, 15.2.2013, s. 44–48, EUT C 44, 15.2.2013, s. 53–58.

⁽⁶⁾ Artikel 25.1 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

⁽⁷⁾ Se bland annat artikel 2 i EU-fördraget och artikel 34.3 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

⁽⁸⁾ Se artikel 2 i EU-fördraget.

⁽⁹⁾ Se punkterna 3 och 42 i inledningen till kommissionens förslag.

4.1.2 När livsmedlen köps in måste man se till att inte bryta mot några konkurrensregler och att tillräcklig hänsyn tas till små och medelstora företag samt till regionala, miljömedvetna och socialt inkluderande leverantörer. De organisationer som delar ut livsmedlen får inte ha några privata vinstintressen.

4.1.3 Som bekant har kommissionen i budgetramen för 2014–2020 satt av en budget på 2,5 miljarder euro, dvs. cirka 350 miljoner euro per år, för verksamheten i fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt. Diskussionen om den slutliga EU-budgeten ger dock anledning att befara att detta belopp kan komma att sänkas ännu mer. Det årliga belopp på 500 miljoner euro som redan har avsatts för 2012–2013 inom ramen för det nuvarande programmet räcker inte heller till för att helt tillgodose medlemsstaternas behov, som uppskattas till cirka 680 miljoner euro per år⁽¹⁰⁾. En eventuell ökning av antalet medlemsstater som utnyttjar den nya fonden (för närvarande 20)⁽¹¹⁾ och flexibiliteten i det stöd som föreslås, t.ex. möjligheten att – utöver livsmedel – distribuera grundläggande konsumtionsvaror till hemlösa och barn för personligt bruk, samt de insatser som planeras för social integrering ger anledning att förmoda att behovet kraftigt kommer att överstiga den hittillsvarande budgeten. Det är därför uppenbart att den budget som föreslås för fonden inte motsvarar de behov som den enligt plan ska tillgodose. Med tanke på möjligheten att EU:s budget ligger kvar på samma nivå som hittills eller bara minskar något under 2014–2020 är det dessutom svårt att acceptera en minskning av medlen för materiellt bistånd med minst 28 % (i förhållande till programmet för 2012–2013).

4.1.4 Kommissionen förutsätter att "sammanlagt skulle antalet personer som får bistånd direkt ur fonden, tack vare medlemsstaternas medfinansiering och bidrag in natura från partnerorganisationerna vara cirka fyra miljoner"⁽¹²⁾. Även om man antar att detta mål kommer att uppnås till fullo uppstår frågan om fondens effektivitet mot bakgrund av målen för Europa 2020-strategin (att minska antalet personer i EU som lever i

fattigdom med minst 20 miljoner). Mot denna bakgrund anser EESK att man bör ge den nya fonden den höga prioritet som den förtjänar och en budget som motsvarar de behov som finns.

4.1.5 EESK påminner i detta sammanhang om Regionkommitténs yttrande, där kommissionen i samband med biståndsprogrammet för 2012–2013 uppmanades att "kontinuerligt bedöma om det årliga tak som fastställts för programperioden, 500 miljoner euro, är tillräckligt mot bakgrund av att finanskrisen eventuellt skapar högre tryck på att skära ned offentliga utgifter och eftersom den ekonomiska osäkerheten i många länder har lett till ökad arbetslöshet"⁽¹³⁾.

4.1.6 Dessutom anser EESK att fonden till 100 % bör finansieras med medel från EU:s budget, på samma sätt som i de gångna årens program för livsmedelsbistånd. Enligt kommittén kan medfinansiering med medel från medlemsstaterna leda till finansiella svårigheter vid genomförandet av programmet, inte bara i de medlemsstater som har tillfälliga budgetproblem (där man tänker skapa en möjlighet till ökade utbetalningar)⁽¹⁴⁾.

4.1.7 EESK stöder den bestämmelse i förordningen som gör det möjligt att använda interventionslager för att tillhandahålla livsmedelsbistånd, även om man inte förväntar sig kunna ackumulera några större mängder under den närmaste tiden⁽¹⁵⁾. Med tanke på fondens långt ifrån tillräckliga budget anser kommittén dock inte att värdet på de interventionslager som används bör räknas in i budgeten.

4.1.8 Med tanke på fondens mycket knappa budget och vissa medlemsstaters uppfattning att fonden inte behövs eller inte är förenlig med deras nationella politiska strategier för att bekämpa fattigdom och social utestängning anser EESK slutligen att man bör göra användningen av fonden frivillig för de enskilda medlemsstaterna. Detta skulle också innebära att det fanns mer resurser tillgängliga i fonden för de medlemsstater som vill använda sig av den.

⁽¹⁰⁾ *European food aid programme for the most deprived persons in the EU* ("Den europeiska ordningen för utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen"), AGRI C.5, möte mellan berörda parter, den 5 juli 2012, Bryssel, http://ec.europa.eu/agriculture/most-deprived-persons/meetings/05-07-2012/dg-agri-2_en.pdf, s. 12.

⁽¹¹⁾ Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Estland, Irland, Grekland, Spanien, Frankrike, Italien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien, Slovakien, Finland.

⁽¹²⁾ MEMO/12/800 av den 24 oktober 2012, "Fattigdom: kommissionen föreslår en ny fond för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt – vanliga frågor", http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-800_sv.htm.

⁽¹³⁾ EUT C 104, 2.4.2011, s. 44-46, punkt 22 i yttrandet.

⁽¹⁴⁾ Se artikel 18 och artikel 19 i kommissionens förslag.

⁽¹⁵⁾ Se artikel 21.3 i kommissionens förslag.

4.2 Fondens målgrupper och typ av bistånd

4.2.1 När bistånd tillhandahålls bör man ta hänsyn till alla de tre situationer som anges i förslaget – brist på livsmedel, hemlöshet och materiell fattigdom bland barn – men också till grupper och personer som av särskilda skäl, bland annat historiska, har utestängts från samhället. Utgångspunkten bör vara att biståndet ska tillhandahålla livsmedel. Tillgången till livsmedel är det första steget på vägen mot social integrering eller återintegrering av personer som har varit utestängda. Med tanke på skillnaderna i situationen i de enskilda medlemsstaterna anser EESK dock att frågan om vilka typer av stöd som ska gå till vilka målgrupper helt och hållet bör överlåtas till medlemsstaterna.

4.2.2 Samtidigt motsätter sig EESK att organisationer som direkt tillhandahåller livsmedel eller andra produkter åläggs att vidta åtgärder som kompletterar det materiella biståndet i de fall där dessa åtgärder inte får stöd genom det operativa programmet i medlemsstaten i fråga inom ramen för fonden ⁽¹⁶⁾.

4.3 Förvaltning av fonden

4.3.1 EESK ställer sig bakom kommissionens ståndpunkt när det gäller en förenkling av förfarandena och en minskning av de administrativa bördorna för medlemsstaterna, och framför allt för partnerorganisationerna ⁽¹⁷⁾. Rationaliserade och förenklade förfaranden för genomförandet av insatser bör svara mot fondens specifika mål och målgrupper. I samband med detta vill EESK dock varna för att tillämpa förfaranden från Europeiska

socialfonden ⁽¹⁸⁾. I vissa medlemsstater är dessa förfaranden komplicerade och de kan visa sig vara olämpliga för partnerorganisationerna.

4.3.2 EESK välkomnar kommissionens förslag om att på EU-nivå skapa en plattform, vars verksamhet ska finansieras inom ramen för det tekniska biståndet. Utbytet av erfarenheter och bästa praxis mellan EU:s institutioner, medlemsstaterna, arbetsmarknadsparterna och andra aktörer inom det civila samhället kommer att utgöra ett mervärde för denna fond. ⁽¹⁹⁾

4.3.3 Kommittén ställer sig positiv till att medlemsstaterna åläggs att utarbeta operativa program i samarbete med organ som företräder det civila samhället ⁽²⁰⁾. EESK anser också att man i medlemsstaterna måste inrätta övervakningskommittéer eller andra organ som övervakar och utvärderar de operativa programmen och där organisationer i det civila samhället, personer som lever i direkt fattigdom eller deras företrädare deltar.

4.3.4 Kommittén ställer sig positiv till att man inom ramen för fonden kommer att tillhandahålla medel för kostnader för administration, frakt och lagring samt kapacitetsuppbyggnad hos partnerorganisationerna ⁽²¹⁾. Detta kommer att göra det möjligt att engagera partnerorganisationerna i det faktiska genomförandet av insatser inom ramen för fonden.

4.3.5 Kommittén välkomnar bestämmelsen om att partnerorganisationerna ska få ett tillräckligt kassaflöde för att insatserna ska kunna genomföras korrekt ⁽²²⁾.

Bryssel den 14 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Se artikel 4.2 och artikel 7.1 i kommissionens förslag.

⁽¹⁷⁾ Se t.ex. artikel 23 i kommissionens förslag.

⁽¹⁸⁾ Se artikel 32. 4 i kommissionens förslag.

⁽¹⁹⁾ Se artikel 10 i kommissionens förslag.

⁽²⁰⁾ Se artikel 7. 2 i kommissionens förslag.

⁽²¹⁾ Se artikel 24. 1c och artikel 25. 2 i kommissionens förslag.

⁽²²⁾ Se artikel 39 och artikel 41 i kommissionens förslag.

BILAGA

till Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande ändringsförslag, som fick minst en fjärdedel av de avgivna rösterna, avslogs under diskussionerna:

Punkt 4.1.3

Ändra enligt följande:

"Kommissionen förutsätter att 'sammanlagt skulle antalet personer som får bistånd direkt ur fonden, tack vare medlemsstaternas medfinansiering och bidrag in natura från partnerorganisationerna vara cirka fyra miljoner'. Även om man antar att detta mål kommer att uppfyllas till fullo uppstår frågan om fondens effektivitet mot bakgrund av målen för Europa 2020-strategin (att minska antalet personer i EU som lever i fattigdom med minst 20 miljoner). ~~Med denna bakgrund anser EESK att man bör ge den nya fonden den höga prioritet som den förtjänar och en budget som motsvarar de behov som finns.~~"

Resultat av omröstningen

Röster för: 55

Röster emot: 102

Nedlagda röster: 15

Punkt 4.2.1

Ändra enligt följande:

"När bistånd tillhandahålls bör man ta hänsyn till alla de tre situationer som anges i förslaget – brist på livsmedel, hemlöshet och materiell fattigdom bland barn – men också till grupper och personer som av särskilda skäl, bland annat historiska, har utestängts från samhället. ~~Utgångspunkten för biståndet bör vara att tillhandahålla livsmedel. Tillgången till livsmedel är det kan i detta sammanhang vara ett första steget~~ på vägen mot social integrering eller återintegrering av personer som har varit utestängda. Med tanke på skillnaderna i situationen i de enskilda medlemsstaterna anser EESK dock att frågan om vilka typer av stöd som ska gå till vilka målgrupper helt och hållet bör överlätas till medlemsstaterna."

Resultat av omröstningen

Röster för: 54

Röster emot: 108

Nedlagda röster: 21

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder"

COM(2012) 614 final – 2012/0299 (COD)

(2013/C 133/13)

Föredragande: **Madi SHARMA**

Europaparlamentet och rådet beslutade den 22 november respektive den 10 december 2012 att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder"

COM(2012) 614 final – 2012/0299 (COD).

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 januari 2013.

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 128 röster för, 58 röster emot och 10 nedlagda röster.

1. Rekommendationer och slutsatser

1.1 I den text som här granskas föreslår Europeiska kommissionen ett direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag med ett mål om en miniminivå på 40 % senast 2020.

1.2 EESK välkomnar detta förslag. Vi föredrar frivilliga åtgärder i stället för kvoter, men konstaterar att förändringarna inte kommer att bli så stora när det gäller jämställdhet i börsnoterade företag i EU utan rättsligt förankrade mål. I dag är bara 13,7 % av styrelseledamöterna kvinnor, vilket utgör ett tydligt belägg för diskriminering.

1.3 EESK och kommissionen erkänner behovet att respektera företagets frihet att bedriva verksamhet. Detta direktiv är en miniminorm som syftar till att förbättra förutsättningarna för välfungerande företag och ger medlemsstaterna möjlighet att gå längre än de åtgärder som rekommenderas. Arbetsmarknadsparterna inom EU utarbetade själva en preliminär plan 2005, där många av argumenten för jämställdhet angavs och praktiska verktyg för medlemsstater och företag lyftes fram⁽¹⁾.

1.4 Strävan efter förändringar är baserad på starka belägg för att det finns ett stort antal mycket kompetenta kvinnor i medlemsstaterna, och argumenten för en jämnare könsfördelning

bör utgå från "meriter och företrädesregler" snarare än från positiv diskriminering. Det finns ändå fortfarande faktorer som hindrar kvinnor från att få en ledande ställning, bland annat bristen på åtgärder för att förena arbete och familjeliv, begränsat tillträde till nätverk som är viktiga för högre poster och brist på självförtroende.

1.5 EESK hoppas att denna miniminorm kan antas av samtliga offentliga och privata beslutsfattande organ i en anda av självreglering för att undvika ytterligare lagstiftning. Detta skulle kunna innebära att verkställande direktörer, styrelser i börsnoterade små och medelstora företag och alla offentliga organ främjar en miljö med jämnare könsfördelning, krav på för öppen ansökan och utnämning och en kultur av integration och "valfrihet" i samhället som helhet.

1.6 EESK vill också rekommendera att politiska beslutsfattare och företag tar tag i följande frågor för att säkerställa att 40-procentsmålet uppnås och överskrids:

— Öka synligheten för kvinnor på högre befattningar.

— Skapa större öppenhet vid rekrytering till ledande befattningar.

⁽¹⁾ http://www.etuc.org/IMG/pdf/framework_of_actions_gender_equality_010305-2.pdf.

- Bygga upp och bibehålla en kritisk massa.
- Bekämpa stereotyper när det gäller könsroller.
- Planera ledarsuccessionen.
- Skapa metoder för kanalisering av talanger.
- Sprida exempel på bästa praxis.
- Skapa en EU-omfattande samordnad databas över kvinnor som är kvalificerade att inneha styrelseposter.

1.7 EESK lyckönskar Viviane Reding och dem som stöder henne inom kommissionen, Europaparlamentet och övriga institutioner till att ha tagit de första stegen i riktning mot ett mer balanserat EU och ifrågasatt uppfattningen om vilka som bör sitta i styrelserummet, i syfte att uppnå ett mer integrerat samhälle. Detta är en väsentlig förändring av tänkesättet. EESK konstaterar att omfattande forskning, rättslig analys och samråd med det civila samhället har genomförts för att lägga fram ett ändamålsenligt direktiv med tillräcklig flexibilitet i genomförandet och med tidsramar för både företag och medlemsstater, samtidigt som principerna om subsidiaritet och proportionalitet respekteras.

1.8 Hindren för att uppnå jämställdhet i beslutsfattandet är mycket mer djupgående än ofta upprepade argument om könsstereotyper och problem när det gäller utbudet av sökande. Inte mycket kommer att kunna uppnås om inte både män och kvinnor redan nu vill införa positiv särbehandling och gå från ord till handling och respektera varandras åsikter. **EU:s styrka är dess "enhet i mångfalden", men mångfalden måste först utnyttjas.**

1.9 EESK anser att det i förslaget till direktiv bör ingå särskilda bestämmelser om en jämn könsfördelning mellan styrelsemedlemmar som representerar företagets anställda, med tanke på de särskilda utnämningsförfarandena.

2. Bakgrund

86,3 % av styrelseledamöterna är män

2.1 Jämställdhet är ett av EU:s grundläggande mål, som anges i fördragen (artikel 3.3 i EU-fördraget) och i stadgan

om de grundläggande rättigheterna (artikel 23). Enligt artikel 8 i EUF-fördraget ska EU sträva efter att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män och främja jämställdhet mellan dem. EU:s rätt att agera när det gäller lika behandling av kvinnor och män i frågor som rör anställning och yrke härrör från artikel 157.3 i EUF-fördraget.

2.2 Det finns stora skillnader mellan EU:s medlemsstater när det gäller antalet kvinnor i bolagsstyrelserna till följd av att de politiska strategierna skiljer sig åt. Kvinnors roll i bolagsstyrelserna har undersökts under flera decennier, men i synnerhet under de två senaste åren, i takt med att EU har förnyat sitt åtagande att främja jämställdheten i börsnoterade företags styrelser. Debatten har rört allt från att införa rättsligt bindande kvoter till att använda självreglering utan påföljder vid bristande efterlevnad. Det går fortfarande långsamt att på ett effektivt sätt införa frivilliga åtgärder. **Ökningen av antalet kvinnor i bolagsstyrelserna under det senaste året var endast 0,6 %, och endast 24 företag har undertecknat utfästelsen "Women on the Board pledge for Europe" från 2011.**

2.3 Medlemsstaternas åtgärder ligger längs ett kontinuum som går från rättsligt bindande kvoter med sanktioner till självreglering inom vissa sektorer, och som väntat är den kvinnliga representationen i styrelserna lika varierande. **I länder med bindande kvoter har emellertid andelen kvinnor i bolagsstyrelser i allmänhet ökat med 20 %.** I sex länder som inte har vidtagit några åtgärder har antalet kvinnor i bolagsstyrelserna minskat (se bilaga 1).

2.4 I slutet av 2011 hade elva medlemsstater antagit lagar om införande av kvoter eller mål för könsfördelningen i bolagsstyrelser. Frankrike, Italien och Belgien har fastställt kvoter inklusive påföljder vid bristande efterlevnad. Spanien och Nederländerna har infört kvoteringslagstiftning utan sanktioner. Danmark, Finland, Grekland, Österrike och Slovenien har infört regler som gäller endast statsägda företag, och i Tyskland omfattas könsdimensionen av regler för arbetstagares representation i styrelserna.

2.5 Det är oundvikligt att skillnaderna mellan de olika medlemsstaterna har påverkat antalet kvinnor i styrelserna. Länder med lagstiftad kvotering har haft en 20-procentig ökning, även om Italien endast har uppvisat en 4-procentig ökning. I de fall länderna har infört uppförandekoder för företagsstyrning har den procentuella ökningen varierat mellan 11 % och 2 %.

2.6 Med dagens måluppfyllelse är **Frankrike det enda land som är på väg att uppnå målet på 40 % kvinnlig representation i styrelserna till 2020**. En extrapolering av den kvinnliga styrelserepresentationens aktuella nivå visar att EU som helhet inte kommer att uppnå 40 % kvinnlig representation ens till år 2040 ⁽²⁾.

2.7 Målsättningarna kan bara uppnås på ett effektivt sätt om de kompletteras med påföljder, och det måste finnas tillräckliga sanktioner vid bristande efterlevnad. Direktivet ger möjlighet att motivera bristande efterlevnad i samtliga ärenden, men företaget måste bevisa att man iakttagit tillbörlig aktsamhet i rekryteringsprocessen. Sanktioner fungerar mest effektivt om de utformas, införs och implementeras av det berörda landet, och därför har kommissionen endast lagt fram riktlinjer för tänkbara påföljder i form av rekommendationer.

2.8 Kommissionen erkänner behovet av att respektera den grundläggande friheten för företag att bedriva verksamhet utan inblandning, men anser att denna frihet inte får innebära att rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna åsidosätts. Direktivet utgör en miniminorm som syftar till att förbättra förutsättningarna för företagen och den inre marknaden genom att skapa lika villkor för företag med verksamhet i flera medlemsstater.

2.9 I direktivet fastställs 2020 som tidsgräns för implementeringen av det kvantitativa målet på 40 %, så att tidscykeln för utnämningar till styrelser inom enskilda företag ska kunna beaktas. Direktivets giltighet är tidsbegränsad till 2028. Efter detta datum bör direktivet inte längre behövas.

2.10 För att de kvinnliga förmågornas potential ska kunna optimeras krävs det att åtgärder på EU-nivå är flexibla och tar hänsyn till skillnaderna mellan medlemsstaterna, samt att subsidiaritetsprincipen respekteras fullt ut.

3. Jämställdhet är en grundläggande rättighet och en gemensam värdering i EU

3.1 EESK anser att en ökning av andelen kvinnor i beslutsfattande ställning är ett mål som är gemensamt för samtliga aktörer i det civila samhället som aktivt främjar jämställdhet. EESK har utarbetat en mängd yttranden om könsbalansen i samhället, och i kommitténs rapport om "Ekonomiska och sociala råds och liknande institutioners roll i den nya ekonomiska, sociala och miljömässiga världsordningen" betonas att "politisk

jämlikhet, sann demokrati och jämställdhet kommer [...] inte att uppstå utan rättsliga mandat som kräver representation på lika villkor".

3.2 Detta är inte bara en nödvändig förutsättning för en sann demokrati och ett jämlikt samhälle, utan utgör också ett avgörande villkor för att EU ska kunna uppnå sina mål för en smart och hållbar tillväxt för alla. Forskningsresultat från Världsbanken och Transparency International visar att öppenheten ökar och korruptionen minskar när kvinnor är väl representerade i beslutsfattandet. Goda styrelseformer på alla områden är bra för samhället.

3.3 Över 51 % av EU:s befolkning är kvinnor. De står för 45 % av sysselsättningen och utgör drivkraften bakom mer än 70 % av inköpsbesluten. Därför hade EESK föredragit att det infördes obligatoriska rättsliga åtgärder och sanktioner på alla nivåer i samhället, i alla beslutsfattande organ, för att förbättra jämställdheten. Detta skulle utgöra en utmaning mot uppfattningarna om vilka som bör inkluderas i beslutsprocessen och säkerställa ett inkluderande samhälle.

"I dag står det klart att man inte kan diskriminera kvinnor och män utifrån deras könstillhörighet" ⁽³⁾

MEN faktum är att 96,8 % av alla ordförande är män.

3.4 Den globala ekonomins expansion är en direkt följd av den mänskliga prestationsförmågan, där kvinnor går i spetsen och driver på de geopolitiska förändringar som påverkar folkhälsan, utbildningen, den sociala tryggheten, miljön och den ekonomiska produktiviteten, och detta skapar ett starkt ekonomiskt argument för fler kvinnor i styrelserummen. En jämnare könsfördelning utgör inte bara en tillgång för företagens image utan innebär också en starkare koppling mellan företaget, de anställda, aktieägarna och kunderna. På grund av sitt stora värde erkänns därför mångfalden som en grundläggande aspekt i alla riktlinjer för företagens sociala ansvar inom den privata sektorn, men i många företag den har ännu inte omsatts i praktiken.

3.5 Kvoter är kanske obekväma, men de utgör ett effektivt sätt att få in fler kvinnor i styrelserna, något som betonades av Laurence Parisot, ordförande i Medef, i ett tal vid en EESK-plenarsession under 2012: **"Kvoter borde inte behövas – men de är det enda sättet att bryta mäns fördomar om kvinnors inkompetens"**.

⁽²⁾ Konsekvensbedömning.

⁽³⁾ COM(2012) 615 final.

3.6 Å andra sidan har en del kvinnor på ledande poster varit starkt emot rättsligt bindande kvoter, eftersom de anser att det leder till att deras egna insatser nedvärderas. Det finns en konkret rädsla för att kvoter stämplat kvinnor i ledande ställning.

3.7 För att få fler kvinnor på styrelseposter är det viktigt att införa en politik som uppmuntrar kvinnor att ta ledningen, inbegripet åtgärder för att förena arbete och familjeliv, uppmuntra nätverkande och karriärutveckling på alla nivåer samt öka medvetenheten och ändra attityderna.

4. Drivkrafter för smart och hållbar tillväxt för alla

4.1 Ekonomisk potential

4.1.1 Europa fortsätter att brottas med ekonomiska problem, och en förutsättning för återhämtning är att det finns en väl fungerande arbetskraft, vilket innebär att kvinnor måste delta aktivt. Även före krisen var EU:s arbetsmarknadsparter, BusinessEurope/UEAPME, CEEP och EFS, engagerade i att förbättra jämställdheten på arbetsmarknaden och på arbetsplatserna. Under 2005 slog de fast att en huvudprioritering bör vara att öka kvinnors inflytande på beslutsfattandet, och de lade i sin rapport fram rekommendationer på praktiska verktyg för att främja kvinnors deltagande ⁽⁴⁾.

4.1.2 De europeiska företagens konkurrenskraft kräver att tonvikten läggs på tillväxt, liksom innovation, forskning, utbildning, kompetens, konsumentskydd och företagens sociala ansvar (CSR) – centrala mål för kommissionens åtgärder för att på bästa sätt främja nya affärsmöjligheter. För att uppnå hållbara resultat krävs ett balanserat jämställdhetsperspektiv på alla dessa områden.

4.1.3 Kvinnor utgör 51 % av EU:s befolkning. Många är högutbildade och kvalificerade och utgör därmed ett viktigt bidrag till arbetskraften. Fler kvinnor än män studerar på eftergymnasial nivå, vilket innebär att det **finns 50 % fler högkvalificerade kvinnor än män på arbetsmarknaden**. Davies-rapporten pekar på ett underskott i Storbritanniens arbetskraft som kan kompenseras genom rekrytering av 2 miljoner kvalificerade arbetstagare under de närmaste tio åren, av vilka de flesta skulle behöva vara högkvalificerade kvinnor ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ http://www.etuc.org/IMG/pdf/framework_of_actions_gender_equality_010305-2.pdf.

⁽⁵⁾ Davies, *Women on Boards, One Year On*, mars 2012 <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/business-law/docs/w/12-p135-women-on-boards-2012.pdf>.

4.1.4 Kvinnors deltagande i näringslivet har dessutom långtgående ekonomiska och sociala fördelar för länderna. Det internationella jämställdhetsindexet Global Gender Gap Index för 2011 visade att **länder med högre jämställdhet hade en högre BNP per capita** ⁽⁶⁾.

4.1.5 Enligt Goldman Sachs skulle fler kvinnor på arbetsmarknaden öka BNP med

— 21 % i Italien,

— 19 % i Spanien,

— 9 % i Frankrike och Tyskland och

— 8 % i Storbritannien.

4.1.6 Omfattande forskning om de ekonomiska incitamenten för att inkludera kvinnor i bolagsstyrelser visar på ett övertygande sätt att företagets resultat förbättras med en högre andel kvinnliga styrelseledamöter. Undersökningar från Credit Suisse (2012) ⁽⁷⁾, McKinsey (2007) ⁽⁸⁾ och Catalyst (2004) ⁽⁹⁾ slår oberoende av varandra fast att det finns ett samband mellan andelen kvinnor i styrelsen och företagets ekonomiska resultat. Som exempel kan följande nämnas:

— I McKinsey-rapporten fastställs att **företag med högst andel kvinnor i styrelsen hade 41 % högre avkastning på det egna kapitalet** än företag som helt saknar kvinnliga styrelseledamöter.

— Catalyst konstaterade att **företag med 14,3–38,3 % kvinnor i den högsta ledningen hade 34,1 % högre avkastning på det egna kapitalet** än företag som inte hade samma andel kvinnor på högre befattningar.

⁽⁶⁾ Global Gender Gap Index för 2011, Världsekonomiska forumet, <http://www.uis.unesco.org/>.

⁽⁷⁾ Credit Suisse Research Institute augusti 2012: *Gender diversity and corporate performance*.

⁽⁸⁾ McKinsey, *Women Matter: Gender Diversity: a corporate performance driver* (2007).

⁽⁹⁾ *The Bottom Line: Connecting Corporate Performance and Gender Diversity*, januari 2004, Catalyst.

— Credit Suisse **slog fast att företag med kvinnor i bolagsstyrelserna hade en bättre aktieprisutveckling** än företag utan kvinnor i styrelsen.

4.1.7 Det finns undersökningar som visar att könsfördelningen i styrelserna har liten eller ingen inverkan på de ekonomiska resultaten, men den övervägande tendensen är helt klart ett positivt samband mellan kvinnor i styrelsen och företagets ekonomiska resultat.

4.2 Affärsmodell

4.2.1 Det finns flera förklaringar till de förbättrade resultaten för företag som har en jämnare könsfördelning i styrelsen. Ett av de främsta argumenten är att det främjar en större mångfald när det gäller kritiskt tänkande kring företagsbeslut, vilket skapar en mer proaktiv affärsmodell.

4.2.2 En förståelse för mångfalden på marknaden har ett enormt ekonomiskt värde och är en förutsättning för företag som bedriver verksamhet på en internationell marknad.

4.2.3 **Innovation och styrelseresultat:** Den styrka som kvinnor tillför styrelsen ligger i att de skapar en större mångfald och bidrar med andra erfarenheter och sätt att lösa problem, öppnar upp nya marknader och erbjuder möjligheter genom sin egen konsumentkunskap. Oliktänkande främjar innovation och bättre företagsresultat, innebär ett ifrågasättande av antaganden och uppmuntrar ett större externt fokus på befintliga och nya marknader. En korsbefruktnings av idéer ger oerhört stora effekter, som kan användas för att skapa gränsöverskridande möjligheter till representation i styrelser. Utmaningen för styrelserna är att anpassa sig till en sammansättning som präglas av genuin mångfald och lyckas utnyttja utmaningar för företaget på ett produktivt sätt.

4.2.4 Mångfald i styrelsen innebär en verklig mångfald i ordets vidaste bemärkelse. EESK förespråkar inte att styrelseposterna förbehålls ett litet antal kvinnor som cirkulerar mellan en rad styrelser. Detta fenomen, som brukar kallas "golden skirts"-argumentet, undergräver huvudtanken med styrelser som

präglas av mångfald. Norska undersökningar visar att 62 % av männen endast har en styrelsepost, medan siffran för kvinnor var 79 %. EESK stöder rätten för män och kvinnor att kunna välja fritt och ha lika tillgång till styrelseposter på grundval av meriter.

5. Genomförande

5.1 Om de kvantitativa målen för kvinnor i styrelser ska kunna uppnås, måste åtgärder vidtas för att säkerställa framgång. En kombination av åtgärder på kort och medellång sikt måste vidtas för att garantera att mångfalden i styrelserna upprätthålls efter 2028. Följande aspekter bör beaktas:

5.1.1 **Ökad synlighet för kvinnor på högre befattningar** – utarbeta en översikt över kvinnor i olika medlemsstater som har fått styrelseposter, öka medvetenheten om dessa kvinnor i näringslivet mer generellt och demonstrera styrelsemångfaldens effekter på företagets framgång.

5.1.2 **Större öppenhet vid rekrytering till ledande befattningar** – förfarandena för rekrytering till styrelser är till stor del slutna och baseras på personliga nätverk. För att attrahera en så stor uppsättning talanger som möjligt, måste man lyfta fram och presentera de möjligheter som föreligger på ett sätt som uppmuntrar ansökningar från alla begåvade individer.

5.1.3 **Att bygga upp och behålla en kritisk massa** – värdet för en styrelse av skilda sätt att tänka förverkligas först när man har uppnått en kritisk massa som är tillräckligt stor för att ifrågasätta olika antaganden. Det är därför absolut nödvändigt att kvinnor utgör 40 % av ledamöterna i styrelser. Större öppenhet i rekryteringsprocessen kommer att säkerställa att så många kandidater som möjligt övervägs och att risken för "golden skirt"-effekten kan elimineras⁽¹⁰⁾.

5.1.4 **Kamp mot stereotyper när det gäller könsroller** – stora framsteg har gjorts när det gäller könsrollerna i hemmet, som utgör hinder för kvinnors deltagande i ekonomin. Åtgärderna är ett steg i rätt riktning och ska bidra till att öka kvinnors deltagande i bolagsstyrelser.

⁽¹⁰⁾ "Golden Skirts fill the board rooms" artikel från handelshögskolan BI i Norge, 31.10.2012, redigerad av Morten Huse (2011): The "Golden Skirts". Changes in board composition following gender quotas on corporate boards.

5.1.5 **Metoder för att kanalisera talanger** – för att mångfalden i styrelserna ska ge ett långsiktigt utbyte krävs en stadig ström av högkvalificerade individer som har både ambitionerna och förmågan att inta styrelseposter. Det är absolut nödvändigt att skapa en miljö som gör det möjligt för kvinnor att navigera i labyrinthen ⁽¹¹⁾ under sitt arbetsliv och uppnå styrelseposter. Ett kraftfullt instrument för att kanalisera talanger kommer att skapas med utgångspunkt i ovanstående aspekter. Närvaro av kvinnliga förebilder, öppnare rekryteringsförfaranden och en tydlig planering när det gäller ledarsuccession lägger grundvalarna för en jämnare könsfördelning i styrelserna.

5.1.6 **Skapa en EU-omfattande samordnad databas** – med information om kvinnor som är kvalificerade att inneha styrelseposter. På det här sättet skulle man kunna hantera farhågan om att kvinnor som är kvalificerade att inneha styrelseposter är osynliga. Vidare skulle databasen minska risken för att ett litet antal kvinnor rekryteras till flera poster och skapa större öppenhet i rekryteringsprocessen. En EU-omfattande databas skulle stödja förslaget om en överföring av färdigheter och erfarenheter mellan olika medlemsstater, jämsides med möjligheten att arbeta inom olika sektorer.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ Se "Through the Labyrinth: The Truth About How Women Become Leaders" av Alice Eagly och Linda Carli.

BILAGA 1

till yttrandet från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Följande ändringsförslag avslogs, men fick minst en fjärdedel av de avgivna rösterna:

Punkt 1.2

Ändra enligt följande:

"EESK välkomnar detta förslag. Vi föredrar frivilliga åtgärder i stället för kvoter, men konstaterar att förändringarna inte kommer att bli så stora när det gäller jämställdhet i börsnoterade företag i EU utan rättsligt förankrade mål. I dag är bara 13,7 % av styrelseledamöterna kvinnor, vilket utgör ett tydligt belägg för diskriminering. att andelen kvinnor i företagsstyrelser har ökat från 13,7 % i januari 2012 till 15,8 % i januari 2013. Engagemang inom företagen är en förutsättning för att denna utveckling ska fortsätta, vilket är anledningen till att EESK inte kan stödja kvoter i allmänhet, även om kommittén erkänner att kommissionens förslag har bidragit starkt till att öka medvetenheten och därigenom förstärka denna utveckling."

Resultat av omröstningen

Röster för: 78

Röster emot: 102

Nedlagda röster: 5

Punkt 1.5

Ändra enligt följande:

"EESK tror att 40 %-målet kan uppnås av alla offentliga och privata beslutsfattande organ genom frivilliga åtgärder, kollegial påverkan och genom att man ökar antalet kvinnor (och män) på högre nivåer i alla berörda sektorer och hoppas att denna miniminorm kan antas av samtliga offentliga och privata beslutsfattande organ i en anda av skulle föredra självreglering och mjuka åtgärder för att undvika ytterligare lagstiftning. Detta skulle kunna innebära att verkställande direktörer, styrelser i börsnoterade små och medelstora företag och alla offentliga organ främjar en miljö med jämnare könsfördelning, krav på för öppen ansökan och utnämning och en kultur av integration och 'valfrihet' i samhället som helhet. EESK framhåller att det redan finns ett stort antal medlemsstater som har inlett en lång rad initiativ för att främja kvinnor i bolagsstyrelser. Alla EU:s initiativ bör respektera sådana nationella initiativ."

Resultat av omröstningen

Röster för: 75

Röster emot: 107

Nedlagda röster: 3

Punkt 1.7

Ändra enligt följande:

"EESK lyckönskar Viviane Reding och dem som stöder henne inom kommissionen, Europaparlamentet och övriga institutioner till att ha tagit de första stegen i riktning mot ett mer balanserat EU och ifrågasatt uppfattningen om vilka som bör sitta i styrelserummet, i syfte att uppnå ett mer integrerat samhälle. Detta är en väsentlig förändring av tänkesättet. EESK konstaterar att omfattande forskning, rättslig analys och samråd med det civila samhället har genomförts för att lägga fram ett ändamålsenligt direktiv med tillräcklig flexibilitet i genomförandet och med tidsramar för både företag och medlemsstater, samtidigt som principerna om subsidiaritet och proportionalitet respekteras."

Resultat av omröstningen

Röster för: 79

Röster emot: 107

Nedlagda röster: 5

Punkt 2.2

Ändra enligt följande:

"Det finns stora skillnader mellan EU:s medlemsstater när det gäller antalet kvinnor i bolagsstyrelserna till följd av att de politiska strategierna skiljer sig åt. Kvinnors roll i bolagsstyrelserna har undersökts under flera decennier, men i synnerhet under de två senaste åren, i takt med att EU har förnyat sitt åtagande att främja jämställdheten i börsnoterade företags styrelser. Debatten har rört allt från att införa rättsligt bindande kvoter till att använda självreglering utan påföljder vid bristande efterlevnad. Det går fortfarande långsamt att på ett effektivt sätt införa frivilliga åtgärder. **Ökningen av antalet kvinnor i bolagsstyrelserna under det senaste året var endast 0,6 %**, och endast 24 företag har undertecknat utfästelsen 'Women on the Board pledge for Europe' från 2011. EESK betonar att mandatperioden för icke verkställande styrelseledamöter vanligen är mellan tre och fem år. Man skulle därför gärna ha sett att de europeiska företagen skulle ha fått mer tid att underteckna utfästelsen från 2011 om att öka antalet kvinnor i styrelserna."

Resultat av omröstningen

Röster för: 82

Röster emot: 90

Nedlagda röster: 8

Punkt 2.7

Ändra enligt följande:

"Målsättningar kan bara uppnås på ett effektivt sätt om de kompletteras med påföljder, och det måste finnas tillräckliga sanktioner vid bristande efterlevnad. Direktivet ger möjlighet att motivera bristande efterlevnad i samtliga ärenden, men företaget måste bevisa att man iakttagit tillbörlig aktsamhet i rekryteringsprocessen. Sanktioner fungerar mest effektivt om de utformas, införs och implementeras av det berörda landet, och därför har kommissionen endast lagt fram riktlinjer för tänkbara påföljder i form av rekommendationer. EESK vill dock ha en försäkran om att sanktioner vid ogiltighet eller annullering av utnämningen eller valet av icke verkställande styrelseledamöter inte påverkar de beslut som styrelsen har fattat. I annat fall kan de berörda företagen skadas allvarligt."

Resultat av omröstningen

Röster för: 71

Röster emot: 93

Nedlagda röster: 7

Punkt 2.10

Ändra enligt följande:

"För att de kvinnliga förmågornas potential ska kunna optimeras krävs det att åtgärder på EU-nivå är flexibla och tar hänsyn till skillnaderna mellan medlemsstaterna och skillnaderna i styrelsestruktur, samt att subsidiaritetsprincipen och privat äganderätt respekteras fullt ut. Ett företags behov varierar med produktsortimentet och kunderna, och behoven varierar också över tid beroende på vilken typ av företag det gäller samt företagets storlek, ägarstruktur, verksamhet, utvecklingsfas m.m."

Resultat av omröstningen

Röster för: 80

Röster emot: 100

Nedlagda röster: 8

Ny punkt 2.11

"EESK skulle därför ha föredragit självreglering som man anser vara det rätta sättet att förbättra situationen, eftersom detta skulle ge den flexibilitet som behövs för att hantera lika möjligheter på alla nivåer och för att garantera en korrekt och lämplig representation av båda könen i styrelserna, samtidigt som man beaktar företagens egen cykel, förnyelse och långsiktiga tillväxtutsikter. EESK betonar att många medlemsstater redan har tagit ett stort antal initiativ för att främja antalet kvinnor i företagsstyrelserna. Alla initiativ på EU-nivå bör beakta sådana nationella initiativ."

Resultat av omröstningen

Röster för: 78

Röster emot: 99

Nedlagda röster: 9

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik"

COM(2012) 709 final – 2012/0335 (NLE)

(2013/C 133/14)

Huvudföredragande: **Wolfgang GREIF**

Den 11 december 2012 beslutade rådet att i enlighet med artiklarna 148.2 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik"

COM(2012) 709 final – 2012/0335 (NLE).

Den 11 december 2012 gav kommitténs presidium facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna i uppdrag att utarbeta ett yttrande i ärendet.

Med tanke på ärendets brådskande karaktär utnämnde Europeiska ekonomiska och sociala kommittén vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) Wolfgang Greif till huvudföredragande och antog följande yttrande med 170 röster för, 5 röster emot och 5 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europa har hittills inte kunnat övervinna krisen, och till följd av detta cementeras Europas splittring. Mot bakgrund av de pågående åtstrammingsåtgärder som tvingas fram i EU för att hantera krisen vill EESK upprepa sin djupa oro för att varken sysselsättningsmålen eller målen om fattigdomsbekämpning i Europa 2020-strategin kan uppnås.

1.2 Kommittén efterlyser en europeisk återhämtningsplan med omfattande arbetsmarknadspolitiska effekter i storleksordningen 2 % av BNP. Ytterligare nationella investeringar måste genomföras och europeiska investeringsprojekt måste identifieras på ett snabbt, målinriktat och samordnat sätt för att främja sysselsättningen.

1.3 Arbetsmarknadsparterna och det civila samhället måste involveras fullt ut i alla skeden av utformningen och genomförandet av sysselsättningspolitiken, eftersom detta är en förutsättning för en lyckad politisk samordning. Kommittén understryker att alla berörda aktörer, inklusive kommittén själv, måste ges tillräckligt med tid mellan offentliggörandet av nästa förslag och tidsfristen för antagande av beslutet, för att kunna genomföra en ingående diskussion om förslaget. Detta är särskilt viktigt när det gäller den nya uppsättning riktlinjer som ska antas 2014.

1.4 Dessutom har kommittén utarbetat förslag under följande rubriker:

— EU:s allmänna sysselsättningsmål bör kompletteras med mål för särskilda grupper.

— Ungdomsgarantin bör börja gälla så tidigt som möjligt, dvs. helst vid inskrivningen hos arbetsförmedlingen.

— Det bör inrättas en särskild solidaritetsfond för unga för länder med särskilda svårigheter om ESF-medlen inte räcker till.

— Man bör främja kvalitetsstandarder för den första arbetslivserfarenheten och utbildning på arbetsplatsen.

— Man bör undersöka om det duala lärlingssystemet kan användas i större utsträckning, varvid arbetsmarknadsparterna spelar en viktig roll.

— Osäkra anställningar bör bekämpas, t.ex. genom att bredda flexicurity-strategin och ägna intern flexicurity större uppmärksamhet.

— Erkännandet av företagens, särskilt de små och medelstora företagens, roll i skapandet av sysselsättning bör förbättras.

— Arbetsmarknadsinstitutionernas roll i de nationella reformprogrammen bör förstärkas.

— Länder med en svår arbetsmarknadssituation bör få lättare tillgång till EU-medel.

— EU-medlen måste räcka till, vilket bör beaktas fullt ut i den fleråriga budgetramen.

2. Inledning

2.1 Den 21 oktober 2010 beslutade Europeiska unionens råd att de då nya sysselsättningspolitiska riktlinjerna skulle förbli oförändrade fram till 2014, så att man skulle kunna inrikta sig på genomförandet ⁽¹⁾. Den 28 november 2012 lade Europeiska kommissionen fram sitt förslag till rådets beslut om att riktlinjerna ska fortsätta att gälla under 2013.

2.2 Mot bakgrund av den allt sämre sysselsättningssituationen i de flesta medlemsstaterna och i synnerhet den dramatiska ökningen av ungdomsarbetslösheten och den ihållande höga långtidsarbetslösheten samt med tanke på förberedelserna inför nästa års uppdatering av riktlinjerna, utnyttjar EESK den årliga remiss som föreskrivs i artikel 148.2 EUF-fördraget som en möjlighet att upprepa sina viktigaste rekommendationer från förra året om riktlinjerna och genomförandet av dem ⁽²⁾.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Sysselsättningsmålen i Europa 2020-strategin kanske inte kommer att uppnås

3.1.1 Europa navigerar under de kommande åren i ett ytterst ansträngt sysselsättningsläge. Vissa grupper drabbas mer än andra: ungdomar, lågkvalificerade, långtidsarbetslösa, funktionshindrade, migranter och ensamstående föräldrar. Under krisens femte år tyder alla prognoser, inklusive kommissionens sysselsättningsöversikt, på att utvecklingen på arbetsmarknaden i hela Europa kommer att fortsätta att vara dyster åtminstone under 2013. Europa har hittills inte kunnat övervinna krisen, och till följd av detta cementeras Europas splittring.

3.1.2 Återhämtningen på sysselsättningsfronten har avstannat. Sysselsättningen krymper. Nya arbetstillfällen skapas alltså i dämpad takt som dessutom försämras, trots den outnyttjade sysselsättningspotentialen inom vissa sektorer, och detta gäller hela den inre marknaden. Segmenteringen av arbetsmarknaden har fortsatt att öka, med fler och fler tillfälliga anställningskontrakt och mer deltidsarbete. Skatten på arbete är fortfarande hög och har höjts ytterligare i ett antal medlemsstater. Arbetslösheten stiger åter och har nått rekordnivåer, tillsammans med en långtidsarbetslöshet – och inte bara ungdomsarbetslöshet – som nått oroväckande omfattning, särskilt i medlemsstater där budgetkonsolideringen är kraftfull. De genom-

snittliga hushållsinkomsterna minskar i många medlemsstater och färre uppgifter tyder på en trend mot fler fattiga och djupare fattigdom samt social utestängning med allt fler arbetande fattiga och större social polarisering i många medlemsstater ⁽³⁾.

3.1.3 Mot denna bakgrund vill EESK upprepa sin djupa oro för att varken de sysselsättningsmål eller de mål om fattigdomsbekämpning som ställs upp inom prioriteringen tillväxt för alla i Europa 2020-strategin kan uppnås, mot bakgrund av de politiska premisser som nu tvingar fram en krishantering i EU baserad på åtstramning.

3.2 Underlätta en återhämtning med ökad sysselsättning som främjas genom en europeisk återhämtningsplan

3.2.1 Åtstramningsåtgärder, som leder till att konsumtionen minskar i en medlemsstat, utlöser kedjereaktioner i andra länder vilket leder till en ond cirkel. Genom att åtstramningsprogram inleds samtidigt i flera stater begränsas tillväxtutsikterna ytterligare, och en ond cirkel av osäkerhet riskerar att uppstå, bland annat när det gäller investeringar i utbildning och vidareutbildning, forskning och innovation, sysselsättning och konsumtion.

3.2.2 Sysselsättningspolitiken kan dock inte kompensera för felstyrningar i den makroekonomiska politiken. EESK anser därför att det är avgörande att sysselsättningspolitiken kompletterar utbyggnaden av europeisk infrastruktur och kvalitativ tillväxt. Det krävs snabba och målinriktade europeiska och nationella investeringar med stor inverkan på sysselsättningen. Dessa insatser bör genomföras samordnat för att öka de sysselsättningspolitiska effekterna. Det är därför mycket angeläget att både privata och offentliga investeringar mobiliseras och att nödvändiga reformer genomförs.

3.2.3 Kommittén delar kommissionens bedömning att det är avgörande för utsikterna till ökad sysselsättning att EU – med hjälp av makroekonomisk politik, näringslivspolitik och innovationspolitik – lyckas generera ekonomisk tillväxt och komplettera detta med en sysselsättningspolitik som är inriktad på att skapa en återhämtning med ökad sysselsättning. Kommittén är orolig för att många av de positiva förslagen i sysselsättningspaketet, som antogs i april 2012, inte kan genomföras om sparpolitiken i EU fortsätter oavbrutet.

⁽¹⁾ Rådets beslut 2010/707/EU.

⁽²⁾ Se i synnerhet EESK:s yttrande av den 27 maj 2010 om "Sysselsättningsriktlinjer" (EUT C 21, 21.1.2011, s. 66), EESK:s yttrande av den 22 februari 2012 om "Sysselsättningsriktlinjer" (EUT C 143, 22.5.2012, s. 94), EESK:s yttrande av den 22 februari 2012 om "Sociala konsekvenser av de nya bestämmelserna för den ekonomiska styrningen" (EUT C 143, 22.5.2012, s. 23), EESK:s yttrande av den 25 april 2012 om "Strukturfonderna – Allmänna bestämmelser" (EUT C 191, 29.6.2012, s. 30), EESK:s yttrande av den 12 juli 2012 om "Initiativet Bättre möjligheter för unga" (EUT C 299, 4.10.2012, s. 97), EESK:s yttrande av den 15 november 2012 om "Att skapa förutsättningar för en återhämtning med ökad sysselsättning" (EUT C 11, 15.1.2013, s. 8–15).

⁽³⁾ COM(2012) 750 final: Den årliga tillväxtstrategin för 2013, Bilaga: Utkast till gemensam sysselsättningsrapport.

3.2.4 EESK befarar också att det med enbart de föreslagna åtgärderna inte kommer att vara möjligt att uppnå målen i EU:s sysselsättningsstrategi. Därför har kommittén upprepade gånger efterlyst ett europeiskt stimulanspaket med omfattande arbetsmarknadspolitiska effekter i storleksordningen 2 % av BNP. Med den "tillväxt- och sysselsättningspakt" som antogs vid toppmötet i juni 2012 togs de första stegen, som nu måste konkretiseras för att skapa det absolut nödvändiga handlingsutrymmet för hållbar tillväxt och sysselsättning i hela EU. Kommittén har också efterlyst en social investeringspakt för att varaktigt övervinna kriserna och investera i framtiden och kommer noggrant att granska paketet om sociala investeringar som kommissionen planerar att anta i februari.

3.3 *Det civila samhällets och arbetsmarknadsparternas delaktighet*

3.3.1 EESK har flera gånger uttryckt sitt stöd för den fleråriga politiska samordningen inom ramen för Europa 2020-strategin och har konsekvent betonat att de nationella parlamenten, arbetsmarknadsparterna och det civila samhället på europeisk och nationell nivå måste involveras fullt ut i alla skeden av utformningen och genomförandet av sysselsättningspolitiken, eftersom detta är en förutsättning för en lyckad politisk samordning.

3.3.2 Med tanke på att riktlinjerna utgör en ram för medlemsstaternas utveckling, genomförande och övervakning av den nationella politiken inom Europa 2020-strategin som helhet, understryker kommittén att alla berörda aktörer, inklusive kommittén själv, måste ges tillräckligt med tid mellan offentliggörandet av nästa förslag och tidsfristen för antagande av beslutet, för att kunna föra en ingående diskussion om förslaget. Detta är särskilt viktigt eftersom EU:s sysselsättningspolitik i större utsträckning måste bidra till att stödja medlemsstaterna att hantera krisen.

3.3.3 I enlighet med tidsplanen för den europeiska planeringsterminen bör de europeiska arbetsmarknadsparterna tidigt rådfrågas inom ramen för förberedelserna inför den årliga tillväxtöversikten i samband med fastställandet av de strategiska huvudprioriteringarna för sysselsättningspolitiken samt utarbetandet, genomförandet och utvärderingen av sysselsättningsriktlinjerna. Detta är särskilt viktigt när det gäller den nya uppsättning riktlinjer som ska antas 2014.

4. Särskilda kommentarer och konkreta förslag

4.1 **De allmänna sysselsättningsmålen bör kompletteras med EU-mål för särskilda grupper:** Som komplement till EU:s allmänna mål om ökad sysselsättningsgrad bör också mätbara EU-mål införas med inriktning på särskilda målgrupper som långtidsarbetslösa, kvinnor, äldre, människor med funktionsnedsättning och i synnerhet ungdomar. Att förlägga fastställandet av konkreta mål i fråga om sysselsättningspolitiken till medlemsstatsnivå har hittills inte visat sig fungera särskilt bra. I detta

sammanhang behövs en särskild indikator som syftar till att i avsevärd grad minska antalet ungdomar som varken arbetar eller studerar (*Not in Education, Employment or Training, NEET*).

4.2 **Ungdomsgarantin bör börja gälla så tidigt som möjligt:** Kommittén ställer sig mycket positiv till kommissionens förslag om en ungdomsgaranti med målet att alla ungdomar upp till 25 års ålders i god tid ska få ett högkvalitativt erbjudande om sysselsättning, vidareutbildning, lärlingsutbildning eller praktik⁽⁴⁾. EESK anser dock att det är för sent att ingripa efter fyra månader. Det bästa vore om ungdomsgarantin började gälla så tidigt som möjligt, dvs. direkt vid inskrivningen hos arbetsförmedlingen. En misslyckad övergång skadar nämligen ekonomin och efterlämnar ärr som aldrig försvinner. Konkreta åtgärder i detta avseende bör fastställas inom ramen för de nationella reformplanerna.

4.3 **Det bör inrättas en särskild solidaritetsfond för unga för länder med särskilda svårigheter om ESF-medlen inte räcker till:** Kommittén betonar att man i budgetplanen för 2014–2020 bör ägna särskild uppmärksamhet åt att inom Europeiska socialfonden säkerställa att resurser avsätts för ungdomsfrågor. EESK anser att situationens allvar kräver en särskild solidaritetsfond för unga som en solidarisk lösning enligt modellen med globaliseringsfonden. Länder med särskilda svårigheter skulle kunna få tillfälligt stöd för att genomföra ungdomsgarantin. Om detta inte kan göras med enbart ESF-medel måste ytterligare EU-medel (solidaritetsfond för unga) användas för att finansiera åtgärderna. Om man kunde få fram miljardbelopp till bankerna borde man kunna få fram medel även för detta.

4.4 **Man bör främja kvalitetsstandarder, den första arbetslivserfarenheten och utbildning på arbetsplatsen:** EESK stöder utvecklingen av färdigheter som är relevanta för arbetsmarknaden, i ett aktivt samarbete mellan arbetsplatser och utbildningsinstitutioner. EESK framhåller vikten av att stödja den första arbetslivserfarenheten och utbildning på arbetsplatsen, och instämmer därför i att praktik- och lärlingsplatser, och även program för frivilligarbete, är ett viktigt verktyg för unga människor som vill skaffa sig kompetens och arbetslivserfarenhet. Kommittén betonar att det krävs kvalitetsstandarder för praktikplatser. Vi välkomnar därför kommissionens mål att föreslå en kvalitetsram för att stödja anordnandet av och deltagandet i traineeutbildningar av hög kvalitet.

4.5 **Man bör undersöka om det duala lärlingssystemet kan användas i större utsträckning:** Det är viktigt att överbrygga klyftan mellan arbetsmarknadens behov, utbildning och ungdomarnas förväntningar. Ett sätt att göra det är att ge incitament till och stödja utvecklingen av lärlingssystem av hög kvalitet. Vi välkomnar kommissionens riktlinjer i frågan. Man bör undersöka om det duala lärlingssystemet, där man kombinerar praktik med allmän utbildning och yrkesutbildning, kan överföras till andra länder. I länder som har ett system

⁽⁴⁾ EESK:s yttrande av den 21 mars 2013 om "Ungdomssysselsättningspaketet" (ännu ej offentliggjort i EUT).

med varvad yrkesutbildning är arbetslösheten bland yngre människor betydligt lägre än i länder som inte har lärlingssystem. I vissa krisländer är man dessutom intresserad av att införa system med varvad utbildning. EESK efterlyser i detta sammanhang bättre utbyte av erfarenheter och ESF-stöd till lärlingssystem. Detta utbyte, startfinansiering och utveckling av en kvalitetsram för varvad utbildning måste främjas. EESK vill peka på vikten av att arbetsmarknadsparterna deltar i yrkesutbildningen. Kommittén anser det därför vara mycket viktigt att arbetsmarknadsparterna i medlemsstaterna aktivt medverkar i utformningen, genomförandet och övervakningen av dessa system.

4.6 Osäkra anställningar bör bekämpas: Kommittén har redan flera gånger yttrat sig om flexicurity. Vi välkomnar att erfarenheterna från hanteringen av krisen har lett till att flexicurity-strategin har breddats. Att förbättra den interna flexibiliteten har hittills inte fått den nödvändiga uppmärksamheten i diskussionerna om flexicurity. Tidsbegränsade och tillfälliga anställningar kan på kort sikt möjliggöra övergångar och kan ibland vara nödvändiga för att underlätta en övergång till den öppna arbetsmarknaden, i synnerhet för missgynnade grupper. Den anställningsotrygghet som de innebär får dock bara vara övergående och måste uppvägas med social trygghet. När det gäller ungdomsarbetslösheten avråder EESK också från tillfälliga och kortsiktiga lösningar vad gäller integration på arbetsmarknaden: I stället för att satsa på osäkra arbetstillfällen bör man genomföra åtgärder som leder till att visstidsanställningar och arbetstillfällen med låg lön och dålig social trygghet inte blir normen för ungdomar.

4.7 Erkännandet av företagets roll i skapandet av sysselsättning bör förbättras: Företagen i Europa har en viktig roll att spela för att övervinna arbetsmarknadskrisen. I synnerhet små och medelstora företag har skapat många arbetstillfällen under de senaste åren. Därför måste de små och medelstora företagens tillgång till kapital förbättras och startkostnaderna sänkas. Enligt kommissionen skulle detta få en betydande inverkan på EU:s ekonomi: BNP skulle öka med ca 1,5 %, eller omkring 150 miljarder euro, utan att de anställdas skydd skulle

försämrats. Även företagen inom den sociala ekonomin och organisationerna i det civila samhället kan bidra till ökad sysselsättning, vilket EESK har framhållit upprepade gånger. Dessutom påpekades nyligen i ett initiativyttrande från CCMI att kooperativ, särskilt arbetstagarkooperativ, tryggar fler arbetstillfällen också i kristider genom att de minskar vinsterna för att skydda arbetstillfällena ⁽⁵⁾.

4.8 Arbetsmarknadsinstitutionernas roll i de nationella reformprogrammen bör förstärkas: I många länder är det nödvändigt att bygga ut det specifika stödet från de offentliga arbetsförmedlingarna, och i samband med detta måste större uppmärksamhet ägnas åt de missgynnade grupperna. I alla EU-länder bör man granska och vid behov förbättra stödmöjligheterna för arbetslösa ungdomar och långtidsarbetslösa som söker arbete eller utbildning. Kommittén rekommenderar att man inför mål på det området i de nationella reformprogrammen.

4.9 Länder med en svår arbetsmarknadssituation bör få lättare tillgång till EU-medel: Trots ett ansträngt budgetläge i medlemsstaterna bör nationella och europeiska medel för aktiva arbetsmarknadsåtgärder samt andra medel för utbildning och sysselsättning för ungdomar och långtidsarbetslösa bibehållas på samma nivå eller vid behov ökas. Länder med särskilt svår arbetsmarknadssituation och som dessutom har restriktiva budgetkrav bör lättare få tillgång till EU-medel. Det behövs pragmatiska och flexibla tillvägagångssätt och förenklad administration vid användning av medel, och kraven på medfinansiering från ländernas sida vid stöd från Europeiska socialfonden och andra europeiska fonder bör avskaffas under en tid.

4.10 Ytterligare EU-medel: Den ekonomiska krisens allvar gör att det står klart att det belopp som kommissionen nu föreslår för strukturfonderna 2014–2020 kanske inte kommer att vara tillräckligt för att ha önskad effekt i fråga om ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning samt för att få till stånd ökad ekonomisk, social och territoriell sammanhållning i EU. Detta bör beaktas till fullo i den fleråriga budgetramen.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ EESK:s yttrande av den 25 april 2012 om "Kooperativ och omstrukturering" (EUT C 191, 29.6.2012, s. 24).

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen – Den årliga tillväxtstrategin för 2013"

COM(2012) 750 final

(2013/C 133/15)

Huvudföredragande: **Xavier VERBOVEN**

Den 19 december 2012 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen – Den årliga tillväxtstrategin för 2013"

COM(2012) 750 final.

Den 13 november 2012 gav kommitténs presidium styrgruppen för Europa 2020-strategin i uppdrag att svara för kommitténs beredning av ärendet.

Med hänsyn till ärendets brådskande karaktär utsåg Europeiska ekonomiska och sociala kommittén vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari) Xavier VERBOVEN till huvudföredragande och antog följande yttrande med 180 röster för, 4 röster emot och 7 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén vill rikta uppmärksamheten på att tillväxtstrategin för i år läggs fram mot en bakgrund av **dystra framtidsutsikter för ekonomin och sysselsättningen**, men också vid en tidpunkt då **nya åtgärder och åtaganden** presenteras, t.ex. tillväxt- och sysselsättningspakten eller den stora översynen av den ekonomiska styrningen i EU. Kommittén anser att tillväxt- och sysselsättningspakten och åtgärderna för att bryta kopplingen mellan banker och stater, bl.a. bankunionen och ECB:s nya program (direkta monetära transaktioner), ska genomföras snabbt och balanserat, eftersom de utgör viktiga delar i återhämtningen och arbetet med att återställa förtroendet.

1.2 Det finns vissa tvivel på att EU ska kunna nå målen för Europa 2020-strategin i tid, och EESK beklagar att **tillväxtstrategin för 2013 inte innehåller någon analys av orsakerna till bristen på framsteg mot målen**.

1.3 Med tanke på det svåra läget i ekonomin, de negativa konsekvenserna för den sociala sammanhållningen, den stora och stigande arbetslösheten och den ökande fattigdomen **varnar kommittén för följderna av fortsatt åtstramningspolitik och de svåra konsekvenserna av en djup och långvarig recession**, som kan försvaga ekonomin strukturellt och äventyra övergången till en miljömässigt hållbar modell. Många andra internationella politiska aktörer uttrycker liknande farhågor om läget för Europa och konsekvenserna av åtstramningen för den ekonomiska tillväxten.

1.4 När det gäller idén om en **"tillväxtfrämjande konsolidering"** har kommittén redan tidigare ⁽¹⁾ efterlyst en konsolidering av de offentliga finanserna över en period som ska vara så flexibel som möjligt för att inte tillväxtdynamiken ska brytas

och så att man uppnår en "smart" jämvikt mellan intäkter och kostnader, tillgång och efterfrågan. Vi vill också upprepa vår varning för faran att underminera systemet för offentliga tjänster och kollektiv solidaritet så att vi inte försvagar det sociala skyddet mot de stora riskerna i samhället (arbetslöshet, sjukdom, åldrande) och så att vi undviker en ökning av buffertsparandet.

1.5 I fråga om begreppet **"differentierad" konsolidering** och förslaget om att de medlemsstater som riskerar finansiell oro bör genomföra en "snabb finanspolitisk justering" samtidigt som andra medlemsstater kan låta sina automatiska stabilisatorer verka, tvivlar kommittén på att en sådan policymix skulle fungera. Den kan fortfarande få en tydlig negativ påverkan på euroområdet som helhet och i synnerhet på de medlemsstater som redan genomgår en djup recession till följd av åtstramningar. Samtidigt står det klart att vissa ekonomier kommer att behöva göra mycket större insatser än andra för att åter skapa stabilitet och tillväxt när de tar sig ut ur kisen.

1.6 EESK ser med oro på risken för en obalanserad ekonomisk politik och på den stora vikt som lagts vid åtstramningar. EESK anser att en finanspolitisk konsolidering för att rätta till allvarliga finanspolitiska obalanser kräver ett **mer långsiktigt tidsperspektiv**, och vi anser att tidsaspekten för den finanspolitiska konsolideringen bör stämmas av mot en **avsevärt förstärkt och konkret tillväxt- och sysselsättningspakt**.

1.7 Den årliga tillväxtstrategin för 2013 tycks motivera den finanspolitiska konsolideringen med behovet av förtroende, särskilt finansmarknadernas förtroende. EESK erkänner visserligen vikten av tillgång till kredit och en korrigering av finanssektorn, men vill rikta uppmärksamheten på att hushållens och företagens förtroende är lika viktigt, och att ett klimat som präglas av

⁽¹⁾ EUT C 248, 25.8.2011, s. 8.

förtroende inte kan upprätthållas om företagen är oroliga för efterfrågan och folk är oroliga för sina jobb, sin lön eller sin sociala trygghet. **Finansmarknadernas förtroende respektive konsumenternas och producenternas förtroende** måste följas åt.

1.8 Kommittén efterlyser **beslutsamma åtgärder för att återställa tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft** i den europeiska ekonomin och uppmanar det nuvarande ordförandeskapet att beslutsamt driva frågan om tillväxt. Det behövs ambitiösa åtgärder för tillväxt och sysselsättning, och en investeringspolitik som är inriktad på såväl nystart på kort sikt som strukturiella omvandlingar i den europeiska ekonomin som motsvarar de grundläggande utmaningarna i fråga om hållbarhet, fler och bättre arbetstillfällen, social konvergens uppåt samt innovationsbaserad konkurrenskraft.

1.9 Det är av största vikt att genomföra **olika politiska åtgärder i rätt ordning** för att återstarta ekonomin, med ett fastare finanspolitiskt grepp⁽²⁾.

Den nya politiken för Europas framtid bör baseras på flera principer. I stället för att medlemsstaterna ska konkurrera med varandra behövs en starkt integrerad europeisk och överstatlig flerårig strategi. Marknadskrafterna, särskilt finansmarknaderna, måste kontrolleras och styras av demokratiskt beslutade politiska prioriteringar. Ekonomin måste vara stabil, men också korrekt, med en rättvis fördelning. De starkare regionerna måste stödja de svagare regionerna och hjälpa dem att komma ikapp genom att skapa en produktivare, innovativare och starkare ekonomi. I gengäld måste medlemsstater som kan generera mer skatteintäkter använda detta medel för att minska skuldbördan.

1.10 EESK välkomnar **tillväxt- och sysselsättningspakten** och uppmanar kommissionen och Europeiska rådet att genomföra den skyndsamt och att gå ännu längre genom att omvandla den till ett brett europeiskt investeringsprogram. Vi upprepar därför kraven på en **förstärkt budget** i enlighet med EU:s ambitioner och de utmaningar som unionen står inför, en snabb överenskomme om nästa fleråriga budgetram och en stark ställning för **EIB**, som arbetar med sysselsättningsintensiva projekt (t.ex. projekt för små och medelstora företag, viktig infrastruktur, energi och klimat).

1.11 EESK vill åter betona vikten av **sammanhållningspolitiken** för att uppnå konvergens i hela EU.

1.12 I samband med nystarten för tillväxten vill kommittén återigen lyfta fram den potential som finns i **inre marknaden** och behovet av **innovation** för den europeiska ekonomins

konkurrenskraft. Vi vill understryka **företagens stora roll**, i synnerhet de **små och medelstora företagens**, vikten av **entreprenörskap och nyföretagande, sociala företag och kooperativ** i återhämtningsprocessen.

1.13 Med tanke på kopplingen mellan krisens finansiella, ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter anser EESK att det krävs mer fokus på en miljövänlig ekonomi och europeisk planeringstermin och efterlyser ett större engagemang från det civila samhället på dessa områden.

1.14 När det gäller **sysselsättning** och **kompetenshöjning** påminner EESK om behovet av att investera i utbildning och livslångt lärande (inbegripet utbildning på arbetsplatsen och det duala lärlingssystemet) för att ta itu med kompetensflaskhalsar och bristande överensstämmelse mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden.

Kommittén efterlyser åter åtgärder för att underlätta deltagandet på arbetsmarknaden, förbättrade offentliga arbetsförmedlingar, en ökning av åtgärderna för en aktiv arbetsmarknad och stöd till entreprenörskap och egenföretagande. Satsningar måste göras på att mobilisera investeringar med stor inverkan på sysselsättningen.

EESK hänvisar till sina yttranden nyligen om dessa ämnen. Kommittén förbereder dessutom för närvarande yttranden om ökad sysselsättning för unga⁽³⁾ och de kommande riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik⁽⁴⁾.

Kommittén noterar att kommissionen i tillväxtstrategin för 2013 förespråkar flexibilitet på arbetsmarknaden med liten eller ingen hänsyn tagen till trygghetsaspekterna. Vi vill påminna om våra tidigare yttranden, och särskilt om tanken på att det behövs en **jämvikt mellan flexibilitet och trygghet** och att det i fråga om flexicurity behövs en **"stark och livskraftig social dialog"** där arbetsmarknadens parter deltar aktivt och kan förhandla, påverka och ta ansvar⁽⁵⁾.

När det gäller **löner** hyser kommittén oro för att strukturreformerna ska utlösa en negativ konkurrens mellan staterna. Kommittén framhåller på nytt att lönesättningsreformer kräver förhandlingar på nationell nivå mellan arbetsmarknadsparterna, och ber därför kommissionen att förtydliga sin hållning i fråga om löner, inflation och produktivitet.

⁽²⁾ ETUC/CES, BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP, Joint statement on the Europe 2020 strategy, 4 juni 2010.

⁽³⁾ EESK:s yttrande om "Sysselsättning åt ungdomar", COM(2012)727 final, (ännu ej offentliggjort i EUT).

⁽⁴⁾ EUT C 143, 22.5.2012, s. 94–101.

⁽⁵⁾ EUT C 211, 19.8.2008, s. 48.

1.15 Kommittén anser att mer uppmärksamhet bör ägnas åt frågan om **rättvisa, inte minst social rättvisa**. Reformernas kostnader och fördelar bör fördelas på alla (arbetstagare, hushåll, företag).

1.16 Kommittén efterlyser ytterligare ansträngningar för att **säkerställa att de sociala trygghetssystemen effektivt** motverkar effekterna av krisen och främjar social inkludering. Man bör genomföra strategier för aktiv inkludering för att säkerställa en inkluderande arbetsmarknad samt bekämpa fattigdom.

1.17 Slutligen vill EESK åter peka på behovet av att förbättra **det demokratiska ansvarstagandet och legitimiteten i de olika förfarandena i den europeiska planeringsterminen** samt samordningen av de nationella ekonomiska politiska åtgärderna. Den sociala och civila dialogen är av största vikt för att politiska åtgärder och reformer ska kunna utformas och genomföras på rätt sätt. Därför krävs **nära samarbete och samförstånd med arbetsmarknadsparterna**. Kommittén efterlyser en större roll för arbetsmarknadsparterna och det organiserade civila samhället på EU-nivå och i synnerhet på nationell nivå. Ökat deltagande från arbetsmarknadsparterna bör resultera i bättre genomförande.

2. Inledning

2.1 I meddelandet om den årliga tillväxtstrategin för 2013, som inleder den europeiska planeringsterminen, fastställer kommissionen vad den anser bör vara de övergripande budgetmässiga, ekonomiska och sociala prioriteringarna för 2013. Syftet med den europeiska planeringsterminen är att förbättra samordningen mellan den ekonomiska politiken och socialpolitiken i Europa så att de viktigaste målen i Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla kan uppnås på ett effektivt sätt.

2.2 Den årliga tillväxtstrategin ska fungera som underlag för de nationella beslut om ekonomi och budget som medlemsstaterna fastställer i stabilitets- och konvergensprogram och nationella reformprogram.

2.3 Mot bakgrund av behovet att stödja återhämtningen och återställa förtroendet har kommissionen ansett att de fem prioriteringar som fastställdes 2012 fortfarande är giltiga för 2013: fortsätta att konsolidera de offentliga finanserna på ett differentierat och tillväxtfrämjande sätt, återupprätta normal utlåning till näringslivet, främja dagens och morgondagens tillväxt och konkurrenskraft, komma till rätta med arbetslösheten och de sociala konsekvenserna av krisen samt modernisera den offentliga förvaltningen.

2.4 I det här utkastet till yttrande redovisas analys, kommentarer och förslag som rör den årliga tillväxtstrategin inför 2013.

— Punkt 3 innehåller vissa allmänna kommentarer om det allmänna sammanhang som den årliga tillväxtstrategin offentliggörs i.

— I punkt 4 redovisas särskilda kommentarer och förslag: Med tanke på att EU inte tycks vara på rätt väg för att uppnå målen för Europa 2020-strategin diskuteras i yttrandet frågan om den finansiella åtstramningspolitiken och dess konsekvenser för ekonomin, sysselsättningen och den sociala sammanhållningen. Kommittén anser att man i nuläget bör prioritera realekonomin och åtgärder för tillväxt och sysselsättning. Vi uppmanar de europeiska politiska beslutsfattarna, inte minst inför Europeiska rådets möte i mars 2013, att byta politisk strategi och på nytt koncentrera de politiska åtgärderna på en europeisk investeringsstrategi med inriktning på en nystart för ekonomin, på sysselsättningen och den utmaning som hållbar utveckling innebär. Slutligen betonar kommittén i yttrandet vikten av att involvera det organiserade civila samhället och arbetsmarknadsparterna både på EU-nivå och i det politiska beslutsfattandet på nationell nivå.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Tillväxtstrategin för i år presenteras mot en bakgrund av dystra framtidsutsikter för ekonomin och sysselsättningen. Kommittén delar den oro som uttrycks i tillväxtstrategin: Att krisen har pågått så länge har inte gynnat medlemsstaterna i deras försök att uppfylla målen på områdena sysselsättning, FoU, klimat/energi, utbildning och fattigdomsbekämpning, och allt fler tvivlar på att EU ska kunna uppnå målen.

Kommittén noterar också att tillväxtstrategin för 2013 tillkommit mot bakgrund av helt nya faktorer. Dels undertecknades en tillväxt- och sysselsättningspakt⁽⁶⁾ av Europeiska rådet i juni 2012, dels genomfördes grundläggande förändringar i unionens styrning (särskilt i fråga om förbättrad övervakning av finanspolitiken), ett resultat av den nuvarande strukturens brister när det gäller att hantera den ekonomiska krisen och förhindra en spridning, brister som hotar eurons och EU:s existens och som har gjort recessionen än mer långvarig och orsakat hög arbetslöshet. Kommittén anser att dessa åtgärder bör genomföras skyndsamt och på ett balanserat sätt eftersom de kan utgöra ett viktigt bidrag till att återställa förtroendet bland investerare, företag och konsumenter.

3.2 Kommittén noterar att två viktiga dokument offentliggjorts nyligen: "Mot en verklig ekonomisk och monetär union"⁽⁷⁾ och "En plan för en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union"⁽⁸⁾, som kommittén håller på att utarbeta ett yttrande om.

⁽⁶⁾ EUCO 76/12, s. 7–15.

⁽⁷⁾ Rapport från Europeiska rådets ordförande Herman Van Rompuy, 5 december 2012.

⁽⁸⁾ COM(2012) 777 final/2, 30.11.2012.

Vi såg positivt på att kommissionen betonade nödvändigheten av att bryta kopplingen mellan bankerna och medlemsstaterna och på att man tagit de första stegen mot en bankunion ⁽⁹⁾. Det fanns ett åtagande att göra vad som krävdes för att säkerställa den finansiella stabiliteten, och ECB har åtagit sig att genomföra betydande åtgärder för att lugna ner Europas krisdrabbade statspappersmarknader.

En bankunion skulle bidra till att hushåll och företag i alla delar av EU fick samma tillgång till kredit, och den skulle ge inre marknaden en möjlighet att återskapa den konkurrenskraft som krävs för att uppfylla målen för Europa 2020-strategin.

4. Särskilda kommentarer och förslag

4.1 EU ser inte ut att kunna uppnå målen för Europa 2020-strategin, och de politiska beslutsfattarna måste snarast möjligt erkänna detta

4.1.1 Kommittén beklagar att Europa 2020-strategin knappt nämns i den årliga tillväxtstrategin, bortsett från en hänvisning i en fotnot till en rapport från Eurostat ⁽¹⁰⁾. I meddelandet konstateras bara att Europa "på det hela taget" inte uppfyller sina mål "i den takt som föreskrivs". I den årliga tillväxtstrategin saknas emellertid en adekvat analys av de exakta orsakerna till bristen på framsteg när det gäller att uppfylla målen för Europa 2020-strategin, och ingenstans i dokumentet ställs frågan om huruvida de politiska val som har gjorts på senare tid har bidragit till att EU nu befinner sig längre från Europa 2020-strategin. Kommittén efterlyser en radikal översyn av Europa 2020-processen och en omfördelning av strukturfonderna så att EU kan uppfylla målen och upprätta en jämvikt mellan å ena sidan konkurrenskrafts- och åtstramningspolitik, och å andra sidan tillväxt-, sysselsättnings- och socialpolitik.

4.1.2 EESK ser med oro hur sysselsättningsgraden för människor mellan 20 och 64 minskar stadigt. Andelen sysselsatta har sjunkit från 70,3 % 2008 till 68,6 % 2011, samtidigt som målet för sysselsättningsgraden i Europa 2020-strategin fastställs till 75 % av befolkningen mellan 20 och 64. I absoluta tal har Europa förlorat 5 miljoner arbetstillfällen under denna period ⁽¹¹⁾. Konsekvenserna av detta är stigande arbetslöshetstal, för närvarande 10,7 % i EU-27 och till och med 11,8 % i euroområdet ⁽¹²⁾.

Krisen har medfört högre arbetslöshet, och i kombination med nedskärningarna i de offentliga sociala utgifterna innebär detta att man mellan 2009 och 2011 lade ytterligare 5,9 miljoner till

de 113,8 miljoner människor som löper risk att hamna i fattigdom och drabbas av social utestängning i EU (24,2 % av befolkningen) ⁽¹³⁾.

Det är svårt att se hur EU 2020-strategins mål för sysselsättningen och om att lyfta 20 miljoner människor ur fattigdom ska kunna uppnås om dessa trender fortsätter.

4.1.3 I skarp kontrast till andra stora ekonomier i världen återföll den europeiska ekonomin i recession under 2012, och de ekonomiska prognoserna räknar med extremt svag tillväxt under 2013 och osäker men lika svag tillväxt under 2014. Om den finanspolitiska inriktningen inte förändras och om man inte genomför ytterligare politiska åtgärder för att främja tillväxt och sysselsättning innebär detta att arbetslösheten och den sociala situationen kommer att förvärras ytterligare.

4.1.4 Kommittén noterar att många andra internationella politiska aktörer uttrycker liknande farhågor om läget för Europa. ILO har varnat för att euroområdet skulle kunna förlora ytterligare 4,5 miljoner arbetstillfällen om man inte på ett samordnat sätt lämnar åtstramningsstrategin ⁽¹⁴⁾. FN varnar i sin globala översikt om världens ekonomiska situation och framtidsutsikter 2013 ⁽¹⁵⁾ för att recessionen från 2012 skulle kunna fortsätta och fördjupas fram till 2015 ⁽¹⁶⁾ om Grekland, Italien, Portugal och Spanien gör ännu större finanspolitiska nedskärningar under 2013. Tillsammans med USA:s "budgetstup" ("fiscal cliff") och den snabba inbromsningen i Kina betraktas den europeiska strategin för finanspolitisk konsolidering som en risk för den globala ekonomiska verksamheten. Till och med IMF har i sina prognoser för världsekonomin ⁽¹⁷⁾ uttryckt stora tvivel, och har erkänt att åtstramningens effekter på den ekonomiska tillväxten har underskattats grovt. IMF har ifrågasatt storleken på de finanspolitiska multiplikatoreffekterna.

4.1.5 EESK vill varna de politiska beslutsfattarna i Europa för att en långvarig recession kan försvaga ekonomins strukturer och försvåra övergången till en mer miljövänlig modell med en annan energimix.

Långtidsarbetslöshet kan leda till förlust av kompetens, en känsla av hopplöshet, diskriminering i samband med nyanställningar och till att människor lämnar arbetsmarknaden, vilket får en långvarig negativ strukturell inverkan på produktiviteten och tillväxtpotentialen.

⁽⁹⁾ EUT C 11, 15.1.2013, s. 34–38.

⁽¹⁰⁾ Eurostat, Statistics in focus 39/2012, Europe 2020 Strategy – towards a smarter, greener and more inclusive EU economy?

⁽¹¹⁾ COM(2012) 750 final.

⁽¹²⁾ Eurostats pressmeddelande (Eurostat news release) nr 4/2013, 8 januari 2013.

⁽¹³⁾ Eurostat, tabell http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=t2020_50

⁽¹⁴⁾ ILO 2012, Eurozone job crisis: trends and policy responses, s. 11.

⁽¹⁵⁾ United Nations, World economic situation and prospects 2013 – global outlook, offentliggjord i december 2012, s. 28.

⁽¹⁶⁾ – 0,9 % för 2013, – 2,1 % för 2014 och – 3,3 % för 2015.

⁽¹⁷⁾ IMF 2012, World Economic outlook, *Coping with High Debt and Sluggish Growth*, oktober 2012, s. 21 eller ruta 1.1 på s. 41.

Brist på offentliga och privata investeringar (eftersom företagen har dåliga framtidsutsikter vad gäller efterfrågan) kan påverka ekonomins tillväxtpotential eftersom tekniska framsteg och innovation inte utnyttjas till fullo. För att motverka detta är det nödvändigt att snarast möjligt se över den makroekonomiska politiken och främja reformåtgärder, till exempel aktiv arbetsmarknadspolitik, investeringsstöd och politiska åtgärder för social integrering.

Konsolidera de offentliga finanserna på ett differentierat och tillväxtfrämjande sätt

4.1.6 I tillväxtstrategin för 2013 konstateras att den finanspolitiska konsolideringen kan få kortsiktiga negativa följder för ekonomin, och kommissionen föreslår två andra argument som kan minimera sådan påverkan. Kommittén vill ta upp båda dessa argument till diskussion.

1) I tillväxtstrategin för 2013 diskuteras begreppet "tillväxtfrämjande konsolidering", vilket innebär att nedskärningar i utgifterna på ett bättre sätt stöder tillväxten än ökad beskattning i länder där skattetrycket redan är högt. Vi konstaterar först att kommissionen inte närmare anger vad ett "högt" skattetryck är. Kommittén vill erinra om sitt yttrande från 2011 om "Intelligenta strategier för finanspolitisk konsolidering" ⁽¹⁸⁾ där vi förespråkade en konsolidering av de offentliga finanserna över en period som ska vara så flexibel som möjligt för att inte tillväxtdynamiken ska brytas och så att man uppnår en "smart" jämvikt mellan inkomster och utgifter, tillgång och efterfrågan. I samma yttrande varnade kommittén också för faran med att undergräva de offentliga tjänsterna och de kollektiva solidaritetssystemen. Om man försvagar det sociala skyddet mot de stora riskerna i samhället (arbetslöshet, sjukdom, åldrande), vilket nu är fallet i flera av medlemsstaterna, är det logiskt för hushållen att reagera mot den ökade osäkerheten genom att öka buffertsparandet, vilket är det sista en ekonomi i recession behöver.

2) Det andra argumentet är att de medlemsstater som står inför finanspolitisk oro bör fortsätta åtstramningspolitiken och till och med genomföra "en snabb finanspolitisk justering", medan andra medlemsstater kan låta sina automatiska stabilisatorer verka.

Även om det står klart att vissa ekonomier kommer att behöva göra mycket större insatser än andra för att återskapa stabilitet och tillväxt när de tar sig ut ur kisen tvivlar kommittén på att denna typ av policymix fungerar. Kombinationen av en mycket restriktiv finanspolitik i många medlemsstater och en mer neutral finanspolitisk hållning i ett fåtal medlemsstater kommer att få en tydlig negativ påverkan på euroområdet som helhet och i synnerhet på de medlemsstater som redan genomgår en djup recession till följd av åtstramningarna.

⁽¹⁸⁾ EUT C 248, 25.8.2011, s. 8.

4.1.7 Sammanfattningsvis hyser kommittén stora farhågor för den bristande balansen i den ekonomiska politiken. Alltför stor vikt har lagts vid åtstramningar, och den finanspolitiska konsolideringen för att korrigera allvarliga finanspolitiska obalanser behöver ett längre tidsperspektiv. I *IMF Fiscal Monitor* ⁽¹⁹⁾ redovisades nyligen siffror som bekräftar detta. Under loppet av en kort tidsperiod (2011–2012) sänktes BNP med 3 % ⁽²⁰⁾ i euroområdet ekonomi genom kostnadsnedskärningar och skattehöjningar, vilket orsakade en ny recession. Denna konsolideringstakt är tre gånger så hög som de europeiska politiska beslutsfattarna tidigare beslutat i den reformerade stabilitetspakten (där man fastställde en minskning av det strukturella underskottet med minst 0,5 % av BNP per år).

För att undvika att samma orsaker även fortsättningsvis ger samma följder anser EESK att tidsaspekten för den finanspolitiska konsolideringen bör stämmas av mot en avsevärt förstärkt och konkret tillväxt- och sysselsättningspakt.

4.1.8 Tillväxtstrategin för 2013 bygger på tanken att det är mycket viktigt att återställa och upprätthålla förtroendet, i synnerhet finansmarknadernas förtroende, eftersom dessa marknader kan begränsa tillgången till kredit i medlemsstaterna. Med utgångspunkt i detta fortsätter kommissionen i tillväxtstrategin för 2013 att förespråka en åtstramningspolitik.

4.1.9 EESK konstaterar att finansmarknaderna spelar en central roll i krisen och att en mycket viktig beståndsdel i återhämtningen består i att få den sektorn på rätt köl. Kreditillgången utgör grunden för ekonomin eftersom företagen inte kan investera eller bedriva handel utan lån, och konsumenterna inte kan köpa varor eller bostäder.

Kommittén anser emellertid att de övriga ekonomiska aktörernas (hushållens och företagens) förtroende är lika viktigt. Även om förbättrad tillgång till kredit skulle ge företagen möjlighet att bedriva handel och växa, har lägre räntor och riklig tillgång till kredit inte samma effekt om folk oroar sig för sina jobb, sin lön eller sin sociala trygghet, och om företagen har allvarliga tvivel på efterfrågan i framtiden.

Kommittén vill betona att finansmarknadens förtroende respektive konsumenternas och producenternas förtroende inte nödvändigtvis står i ett motsatsförhållande. I takt med att fler företag, särskilt små och medelstora företag, kan återuppta normal handel när tillgången till kredit har återställts kommer konsumenternas förtroende att öka successivt.

⁽¹⁹⁾ IMF Fiscal Monitor, Taking stock – a progress report on fiscal adjustment, oktober 2012.

⁽²⁰⁾ Dessa 3 % motsvarar förändringen av det strukturella underskottet mellan 2010 och 2012. Det strukturella underskottet beräknas genom att effekterna av konjunktursvängningarna dras bort. Detta underskott måste åtgärdas.

Marknaderna är visserligen oroad över statsskulden men ännu mer av att ekonomin riskerar att kollapsa.

Kommittén vill påminna om ett konstaterande i yttrandet om tillväxtöversikten för 2012: Statsskuldskrisen kan inte lösas utan en tillräcklig tillväxt⁽²¹⁾. Att nedprioritera tillväxten skulle medföra en stor risk för recession, vilket i sin tur omedelbart försämrar möjligheterna att upprätthålla en hållbar skuldnivå.

4.2 *Krisåtgärderna måste tonas ner – i nuläget bör man prioritera realekonomin och åtgärder för tillväxt och sysselsättning*

Att förvandla tillväxt- och sysselsättningspakten till ett brett europeiskt investeringsprogram för hållbar tillväxt

4.2.1 Kommittén efterlyser beslutsamma åtgärder för att återställa tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft i den europeiska ekonomin och uppmanar det nuvarande ordförandeskapet att ställa upp ambitiösa mål för tillväxten. Alltför ofta har Europeiska rådet nöjt sig med en miniminivå när det gäller åtgärder för att komma ur krisen, och man har reagerat först när marknadsstrycket har hotat hela europrojektet. Det finns ett behov av större uthållighet i arbetet med att åstadkomma en sund och balanserad ekonomisk styrning, i kombination med reformer som ökar den strukturella konkurrenskraften i hela unionen och sätter genomförandet av Europa 2020-strategin i första rummet inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Alla finanspolitiska korrigerande åtgärder kommer att innebära en kontraktion, men om man vidtar dem samtidigt som man upprätthåller satsningar som ökad tillväxtpotentialen (utbildning, yrkesutbildning för arbetslösa, FoU, stöd till små och medelstora företag) och kombinerar detta med konkreta framsteg när det gäller att undanröja fragmenteringen i finanssektorn, skulle framtidsutsikterna för tillväxt och sysselsättning på medellång och lång sikt inte försämrats.

4.2.2 EESK välkomnar stabilitets- och tillväxtpakten, som är ett första viktigt steg mot att erkänna att tillväxt är en nyckelfaktor i arbetet med att komma ur krisen, och uppmanar kommissionen och Europeiska rådet att genomföra den skyndsamt och att gå ännu längre genom att omvandla den till ett brett europeiskt investeringsprogram.

4.2.3 Man bör prioritera tillväxtfrämjande utgifter på till exempel utbildning och färdigheter, innovation (som har central betydelse för den europeiska ekonomins konkurrenskraft), en miljövänligare ekonomi (som måste utgöra drivkraften för nästa industriella revolution) och stora nätverk, bl.a. för bredband och sammankoppling av energi- och transportnät. Det gäller att

utnyttja sysselsättningspotentialen inom vissa sektorer: hälsovården, den gröna ekonomin, silvarekonomin, byggbranschen, affärstjänster, turism osv.

4.2.4 Inre marknaden har fortfarande potential att skapa konkreta fördelar för företag, konsumenter och medborgare. För detta krävs ytterligare utveckling, till exempel i fråga om tjänster, mobilitet, e-handel, den digitala agendan, e-upphandling, mikroföretag och familjeföretag, åtgärder för att stödja nyföretagande, i kombination med åtgärder för konsumentskydd och den sociala dimensionen av inre marknaden. Det krävs också ökad öppenhet, och medvetenhet, engagemang och en känsla av egenansvar i det civila samhället⁽²²⁾.

4.2.5 Vi vill understryka företagets viktiga roll, i synnerhet de små och medelstora företagens, och vikten av entreprenörskap, sociala företag och kooperativ i återhämtningen och för den ekonomiska tillväxten, innovation, färdigheter och nya arbetstillfällen. För att utnyttja småföretagens potential krävs olika åtgärder, bl.a. för att underlätta internationalisering, undanröja administrativa bördor, minska etableringskostnaderna samt underlätta tillgången till finansiering, kapitalmarknader, obligationsplattformar riktade till små och medelstora företag, strukturfonder och lånegarantier.

4.2.6 Kommittén vill också påpeka att socialt företagande är en viktig beståndsdel i den europeiska sociala modellen och på inre marknaden. Denna typ av företagande behöver erkännande och stöd, särskilt i det nuvarande hårda ekonomiska klimatet, och dess särart måste beaktas när den europeiska politiken utformas.

4.2.7 Kooperativens roll måste också nämnas eftersom de bidrar till social och territoriell sammanhållning, utvecklar nya entreprenörsinitiativ och är stabilare och mer motståndskraftiga än andra företagstyper, vilket innebär att de skyddar jobben också i kristider⁽²³⁾.

4.2.8 Kommittén välkomnar inriktningen i tillväxtstrategin för 2013 på framsteg i riktning mot hållbar utveckling, förnybar energi och energieffektivitet i syfte att uppnå målen i Europa 2020-strategin i fråga om klimatförändringar och energi⁽²⁴⁾. Att främja en resurseffektiv och koldioxidsnål "grön" ekonomi är av största vikt om vi vill bibehålla den ekonomiska konkurrenskraften och öka sysselsättningen. Det behövs också en storskalig renovering av byggnader med avseende på energieffektivitet, och

⁽²²⁾ EUT C 76, 14.3.2013, s. 24–30.

⁽²³⁾ EUT C 191, 29.6.2012, s. 24.

⁽²⁴⁾ Europa 2020-strategins mål: 20 % lägre utsläpp av växthusgaser än 1990, 20 % av energin ska komma från förnybara energikällor senast 2020 och ökning av resurseffektiviteten med 20 % senast 2020.

⁽²¹⁾ EUT C 143, 22.5.2012, s. 51, (punkt 16).

dessutom investeringar i miljövänliga transporttjänster, avfallsantering och vattenförvaltning. Detta bör åtföljas av en förbättring av näten för energitransporter i syfte att underlätta transporter av stora volymer, och en elhandel som omfattar hela EU. För att stärka den europeiska konkurrenskraften ytterligare bör detta kompletteras med investeringar i högeffektiva transeuropeiska transportnät och utvidgning av infrastrukturen för bredband.

4.2.9 Industripolitik, effektiv användning av naturresurser samt innovation måste samverka för att skapa hållbar tillväxt.

4.2.10 Det krävs stora investeringar för att främja struktumvandlingar och få EU:s ekonomi på rätt spår mot smart och hållbar tillväxt för alla.

Kommittén noterar stats- och regeringschefernas överenskomelse om nästa fleråriga budgetram och framhåller på nytt vikten av att ha en flerårig budgetram som gör det möjligt att uppnå målen för Europa 2020-strategin.

EESK vill hänvisa till de yttranden som kommittén nyligen utarbetat om EU:s budget ⁽²⁵⁾, där vi konsekvent argumenterar för att EU behöver en förstärkt budget för att kunna ta itu med de nuvarande utmaningarna. EU-budgeten bör inte ses som en "börda", utan som ett intelligent sätt att uppnå skalfördelar och sänkta kostnader samt skapa hävstänger för konkurrenskraft, tillväxt och sysselsättning.

Ytterligare resurser kan mobiliseras från andra finansieringskällor. EESK:s stöder EIB:s satsning på att göra långsiktig finansiering tillgänglig för investeringar i realekonomin och attrahera ytterligare privat finansiering. Kommittén välkomnar inriktningen på projekt med största möjliga inverkan vad gäller hållbar tillväxt och sysselsättningspotential (bland annat projekt för små och medelstora företag, kunskapsekonomin, mänskligt kapital, energieffektivitet och klimatförändringar) och anser att de ökade finansieringsresurser som EIB har fått snabbt bör kanaliseras till sektorn för små och medelstora företag. Kommittén ser också positivt på att EIB-garantier används för privata investeringar i renovering av byggnader för att uppnå ökad energieffektivitet.

Vi ställer oss också bakom införandet av projektobligationer för att stimulera finansieringen av centrala infrastrukturprojekt på transport-, energi- och IKT-områdena. Detta utgör ett första viktigt steg mot ett välbehövligt EU-investeringsprogram för de kommande åren.

⁽²⁵⁾ EUT C 229, 31.7.2012, s. 32 och EUT C 248, 25.8.2011, s. 75.

4.2.11 EESK vill betona vikten av sammanhållningspolitiken för att uppnå ekonomisk, social och territoriell konvergens i hela EU, i enlighet med Europa 2020-strategin. Vi efterlyser en gemensam och enhetlig sammanhållningspolitik med aktivt deltagande från det civila samhället, större inriktning på verkliga, hållbara resultat i syfte att stödja de mindre utvecklade EU-medlemsstaterna och de länder som drabbats hårdast av krisen ⁽²⁶⁾.

4.2.12 Kommittén ser positivt på att kommissionen i tillväxtstrategin betonar moderniseringen av den offentliga administrationen. Kommittén anser att detta bland annat innebär att man bör använda offentlig upphandling för att stimulera innovation, bekämpa korruption, förbättra effektiviteten i skatteuppbörden, säkerställa tillräckliga finansiella resurser och förbättra förmågan att absorbera strukturfonderna.

Att skapa arbetstillfällen och förbättra kompetensen

4.2.13 I tillväxtstrategin för 2013 konstateras att krisen efter flera år av svag tillväxt nu har "fått allvarliga sociala konsekvenser" och att "arbetslösheten har ökat betydligt och svåra levnadsförhållanden och fattigdom breder ut sig". Vissa grupper drabbas hårdare än genomsnittet: ungdomar, lågkvalificerade, långtidsarbetslösa, ensamstående föräldrar samt människor med invandrarbakgrund ⁽²⁷⁾.

Satsningar måste göras på att mobilisera både offentliga och privata investeringar för att öka sysselsättningen. EESK har upprepade gånger efterlyst ett europeiskt stimulanspaket med genomgripande inverkan på arbetsmarknadspolitiken, på i storleksordningen 2 % av BNP ⁽²⁸⁾. Kommittén har också efterfrågat en "social investeringspakt" för att på ett hållbart sätt kunna ta itu med krisen och investera i framtiden ⁽²⁹⁾.

Kommittén efterlyser åter åtgärder för att öka deltagandet på arbetsmarknaden, förbättra kompetensnivån, underlätta rörlighet och förbättrade offentliga arbetsförmedlingar, en ökning av åtgärderna för en aktiv arbetsmarknad och stöd till entreprenörskap och egenföretagande. Vad gäller vissa regioner eller sektorer instämmer EESK i kommissionens beskrivning av klyftan mellan å ena sidan höga arbetslöshetsnivåer och å andra sidan tecken på kompetensbrist och obalanser.

Vi föreslår även åtgärder för att främja en dialog på lämplig nivå mellan arbetsmarknadens parter om arbetstidsförläggning.

⁽²⁶⁾ EUT C 44, 15.2.2013, s. 76–82.

⁽²⁷⁾ EUT C 143, 22.5.2012, s. 94.

⁽²⁸⁾ EUT C 11, 15.1.2013, s. 65–70.

⁽²⁹⁾ EUT C 143, 22.5.2012, s. 23.

Vi välkomnar det ungdomssysselsättningspaket som kommissionen offentliggjorde nyligen ⁽³⁰⁾. Förslagen i paketet, bland annat om en ungdomsgaranti, bör komma i rätt tid och vara bindande och stöddas av nödvändiga resurser. Alla medlemsstater bör ha möjlighet att införa dessa förslag.

4.2.14 EESK påminner åter om behovet av att investera i utbildning och livslångt lärande (inbegripet utbildning på arbetsplatsen och det duala lärlingssystemet) för att ta itu med kompetensflaskhalsar och bristande överensstämmelse mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden ⁽³¹⁾.

4.2.15 Europeiska socialfonden, kompletterad av Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter, måste fokusera på att skydda missgynnade grupper från effekterna av krisen ⁽³²⁾. En särskild solidaritetsfond för unga bör inrättas ⁽³³⁾.

Behovet av en balanserad strategi för arbetsmarknadsreformer

4.2.16 Kommittén noterar att kommissionen i tillväxtstrategin för 2013 förespråkar flexibilitet på arbetsmarknaden med liten eller ingen hänsyn tagen till trygghetsaspekterna.

Kommittén konstaterar att man kan bidra till högre sysselsättningsnivåer om man kan undvika segregation på arbetsmarknaden genom att minska skillnaderna i anställningsskydd mellan olika former av anställningsavta. Vi vill dock påminna om vårt tidigare yttrande ⁽³⁴⁾, särskilt tanken på att det behövs en jämvikt mellan flexibilitet och trygghet. "Flexicurity är ett begrepp som inte innebär en ensidig och illegitim inskränkning av arbetstagarnas rättigheter". EESK har vid flera tillfällen understrukt behovet av "en stark och livskraftig social dialog där arbetsmarknadens parter deltar aktivt och kan förhandla, påverka och ta ansvar för hur flexicurity definieras samt för dess beståndsdelar och även delta i utvärderingen av dess resultat" ⁽³⁵⁾. EESK påminner också om att man för att ta itu med de segmenterade arbetsmarknaderna måste erbjuda "lämplig trygghet för arbetstagare inom alla anställningsformer" ⁽³⁶⁾.

Kommittén betonar att flexibilitet inte kan korrigera fel i den makroekonomiska efterfrågan. Den kan däremot förvärja läget om stabila och högkvalitativa jobb ersätts av osäkra

arbetsförhållanden. Om man dessutom tar bort skyddsnäten (anställningsskydd, arbetslöshetsersättning) kan ekonomin bli mycket sårbarare för negativa ekonomiska chocker.

Strukturreformer på löneområdet

4.2.17 Kommittén påminner om att lönesättningsreformer kräver förhandlingar på nationell nivå mellan arbetsmarknadens parter. De måste finna en jämvikt mellan tillräckligt ökad efterfrågan, prisstabilitet, vaksamhet mot stor eller ökande ojämlikhet och upprätthållen priskonkurrens. Kommittén hyser farhågor för att strukturreformer på löneområdet kan utlösa en kostnadskonkurrens mellan staterna som tar sig uttryck i försämrade arbetsvillkor, vilket minskar den interna efterfrågan i EU och bidrar till en mer uttalad övervärdering av euron genom ett ökande handelsöverskott för euroområdet. ILO ⁽³⁷⁾ bekräftar denna trend och varnar för stora ekonomiska och sociala följder.

Tillväxtstrategins synsätt på minimilönerna, nämligen att de ska nå "en jämvikt mellan ökad sysselsättning och tillräckliga inkomster", återspeglar tanken att man måste göra en avvägning mellan nya jobb och olika andra faktorer, t.ex. arbetstillfällenas kvalitet och villigheten att acceptera ett jobberbjudande. Kommittén undrar om det finns bevis för att detta gäller, med tanke på att ILO:s forskning om erfarenheterna med minimilöner i EU inte funnit några bevis för att minimilöner minskar antalet arbetstillfällen ⁽³⁸⁾. Kommittén erinrar om principen att "arbete måste löna sig", som – även om den härstammar från tiden före krisen – fortfarande måste tillämpas.

EESK uppmanar kommissionen att förtydliga sin ståndpunkt när det gäller löner, inflation och produktivitet. I kommissionens meddelande om sysselsättningspaketet ⁽³⁹⁾ klargjordes att reallönerna skulle kopplas till utvecklingen i produktiviteten, men i tillväxtstrategin för 2013 framgår inte om man vill koppla de nominella lönerna eller reallönerna till produktiviteten. Skillnaderna i dessa två metoder är avgörande – i det sistnämnda fallet finns möjligheten att de nominella lönerna endast beaktar produktiviteten, men inte inflationen. En sådan "regel" skulle medföra en risk för nollinflation, vilket skulle leda till deflation i händelse av negativa ekonomiska chocker.

Att främja social rättvisa

4.2.18 Kommittén anser allmänt att mer uppmärksamhet bör ägnas åt frågan om rättvisa, inte minst social rättvisa. För att bygga upp förtroende och säkerställa ett effektivt genomförande av politiken bör den ekonomiska politikens och de strukturella reformernas kostnader och fördelar fördelas på alla (arbetstagare, hushåll, företag). Kommittén konstaterar att

⁽³⁰⁾ COM(2012) 727 final, som EESK håller på att utarbeta ett yttrande om (SOC/474 - CES2419-2012_00_00_TRA_APA).

⁽³¹⁾ EESK håller för närvarande på att utarbeta ett yttrande (SOC/476 - CES658-2013_00_00_TRA_APA) om kommissionens meddelande "En ny syn på utbildning: att investera i färdigheter för att uppnå bättre socioekonomiska resultat", COM(2012) 669 final.

⁽³²⁾ EUT C 143, 22.5.2012, s. 82.

⁽³³⁾ EUT C 11, 15.1.2013, s. 65–70.

⁽³⁴⁾ EUT C 211, 19.8.2008, s. 48.

⁽³⁵⁾ EUT C 256, 27.10.2007, s. 108, punkt 1.3.

⁽³⁶⁾ EUT C 211, 19.8.2008, s. 48–53, punkt 1.1.1.

⁽³⁷⁾ ILO 2012, Global wage report 2012/2013 – Wages and equitable growth.

⁽³⁸⁾ ILO 2010, The minimum wage revisited in the enlarged EU, s. 26.

⁽³⁹⁾ COM(2012) 173 final.

stor vikt läggs vid öppenhet och rättvisa i tillväxtstrategin för 2013 vad gäller följderna för samhället, och vi uppmanar kommissionen att övervaka huruvida de nationella regeringarnas politik beaktar detta i sina reformprogram.

Främja social inkludering och bekämpa fattigdom

4.2.19 Kommittén är positiv till att man i tillväxtstrategin för 2013 efterlyser ytterligare ansträngningar för att säkerställa de sociala trygghetssystemens effektivitet i fråga om att motverka effekterna av krisen, främja social inkludering och förhindra fattigdom. Man bör genomföra strategier för aktiv inkludering för att säkerställa en inkluderande arbetsmarknad och ta itu med fattigdom.

Främja jämställdhet

4.2.20 EESK anser att jämställdhetsperspektivet, som inte togs upp i något av de sju flaggskeppsinitiativen i Europa 2020-strategin, nu måste integreras i förfarandena i samband med den europeiska planeringsterminen (t.ex. i de nationella reformprogrammen) eftersom denna fråga är mycket viktig om man vill uppnå de överordnade målen i Europa 2020-strategin ⁽⁴⁰⁾.

4.3 Vikten av att involvera det organiserade civila samhället och arbetsmarknadsparterna i den europeiska planeringsterminen

4.3.1 EESK vill åter peka på behovet av att förbättra det demokratiska ansvarstagandet och öppenheten i de olika förfarandena i den europeiska planeringsterminen samt samordningen av de nationella ekonomiska politiska åtgärderna. Mot den aktuella bakgrunden med minskat förtroende för EU-institutionernas förmåga att åstadkomma resultat är det av största betydelse att ge en större roll till de institutioner som representerar medborgarna, arbetsmarknadsparterna och det civila samhället om man vill förbättra legitimiteten och egenansvaret. Den

vertikala och horisontella dialogen är centrala ⁽⁴¹⁾, och bestämmelserna om deltagardemokrati i artikel 11 i EU-fördraget måste genomföras snarast ⁽⁴²⁾.

De skrivningar som används i tillväxtstrategin om den sociala dialogens roll är otillräckliga. Om det behövs strukturreformer bör de genomföras i nära samarbete och i samförstånd med arbetsmarknadsparterna, inte bara i samråd med dessa. Dialog med arbetsmarknadsparterna och det organiserade civila samhället, t.ex. konsumentorganisationer, är av största vikt för att politiska åtgärder och reformer ska kunna utformas och genomföras på rätt sätt. Detta kan förbättra reformernas trovärdighet och acceptansen för dem i samhället, och samförstånd och förtroende kan bidra till ökat engagemang bland aktörerna och framgångsrika reformer. Arbetsmarknadsparterna och organisationerna i det civila samhället kan utvärdera politikens följder och vid behov ge tidig varning. På många områden är det samhällsorganisationerna, och då i synnerhet arbetsmarknadsparterna, som måste ge de politiska förslagen ett konkret innehåll ⁽⁴³⁾.

Kommittén efterlyser en större roll för arbetsmarknadsparterna och det organiserade civila samhället, på såväl EU-nivå som nationell nivå. De bör involveras i praktiken och i god tid inom ramen för den europeiska planeringsterminen, i förberedelserna av de årliga tillväxtöversikterna, sysselsättningsriktlinjerna, de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken (som tillsammans bildar de integrerade riktlinjerna för Europa 2020-strategin) och de landsspecifika rekommendationerna. På nationell nivå bör arbetsmarknadsparterna och det organiserade civila samhället involveras mer i utformningen av de nationella reformprogrammen, och EESK vill även fortsättningsvis samarbeta med nätverket för de nationella ekonomiska och sociala råden och liknande organisationer för att kunna bidra med information till de europeiska politiska beslutsfattarna om dessa organisationers deltagande på nationell nivå. Ökat deltagande från arbetsmarknadsparterna bör resultera i bättre genomförande.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽⁴⁰⁾ EUT C 76, 14.3.2013, s. 8–14.

⁽⁴¹⁾ EUT C 299, 4.10.2012, s. 122.

⁽⁴²⁾ EESK:s yttrande om "Principer, förfaranden och åtgärder för tillämpningen av artikel 11.1 och 11.2 i Lissabonfördraget", EUT C 11, 15.1.2013, s. 8.

⁽⁴³⁾ EESK:s yttrande om "Meddelande från kommissionen: Insatser för stabilitet, tillväxt och arbetstillfällen", EUT C 44, 15.2.2013, s. 153.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser"

COM(2012) 499 final – 2012/0237 (COD)

(2013/C 133/16)

Föredragande: **Henri MALOSSE**

Medföredragande: **Georgios DASSIS** och **Luca JAHIER**

Den 10 oktober och den 22 oktober 2012 beslutade rådet respektive Europaparlamentet att i enlighet med artikel 304 första stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser"

COM(2012) 499 final – 2012/0237 (COD).

I enlighet med artikel 19.1 i arbetsordningen beslutade kommittén den 15 november 2012 att tillsätta en underkommitté för att bereda ärendet.

Underkommittén för finansiering av europeiska politiska partier, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 30 januari 2013 (föredragande: Henri MALOSSE, medföredragande: Georgios DASSIS och Luca JAHIER).

Vid sin 487:e plenarsession den 13–14 februari 2013 (sammanträdet den 13 februari 2013) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 155 röster för, 1 röst emot och 6 nedlagda röster.

1. EESK understryker, i likhet med kommissionen och Europaparlamentet, att ett bättre fungerande EU förutsätter att det på denna nivå finns europeiska politiska partier och stiftelser som är mer kända och erkända, som är mer representativa och som står närmare medborgarna.

2. EESK stöder inrättandet av en enhetlig rättslig ställning för europeiska politiska partier och stiftelser samt en översyn av kontrollen av hur de fungerar, i syfte att förbättra villkoren för deras interna demokratiska funktionssätt samt deras effektivitet, synlighet, öppenhet och bokföring.

3. I detta sammanhang lägger EESK särskild vikt vid att de partier och stiftelser som omfattas av denna rättsliga ställning ansluter sig till målen för den europeiska integrationen och de värderingar som ligger till grund för den och som fastställs i de europeiska fördragen och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

3.1 När det gäller målen för den europeiska integrationen anser EESK att en sådan ställning bör förutsätta ett åtagande för förstärkt fred, samarbete mellan länder och folk, främjande av ekonomiska och sociala framsteg och medborgarnas välfärd samt demokratiskt utövande av yttrande- och diskussionsfriheten.

3.2 När det gäller iakttagandet av de grundläggande värderingar som garanteras på europeisk nivå betonar EESK vikten av att respektera de värderingar som fastställs i de europeiska fördragen, särskilt i ingressen till fördraget om Europeiska unionen, och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande

rättigheterna, enligt vars artikel 21 all diskriminering, oavsett grund, är förbjuden. Principen om jämställdhet mellan kvinnor och män på alla områden, som fastställs i artikel 23 i denna stadga, bör för övrigt omsättas i praktiken i alla ledningsorgan för europeiska politiska partier och stiftelser.

3.3 EESK rekommenderar att iakttagandet av ovannämnda grundläggande principer ska bekräftas genom en förklaring om detta från de politiska partier och stiftelser som vill omfattas av den europeiska rättsliga ställningen. Det är upp till Europaparlamentet, och särskilt dess utskott för konstitutionella frågor, att övervaka och rapportera fall av kränkningar av de principer och grundläggande rättigheter som fastställs i EU-fördragen.

3.4 EESK framhåller också den centrala roll som Europeiska unionens domstol ska spela i kontrollen av att dessa principer följs, bl.a. genom att talan kan väckas via det interimistiska förfarandet.

4. EESK betonar också att det, utöver de befintliga europeiska politiska partierna och stiftelserna, är nödvändigt att stödja uppkomsten och utvecklingen av nya politiska partier och stiftelser på denna nivå, om de uppfyller kriterierna för funktionssätt, värderingar och representativitet.

4.1 När det gäller det ytterligare villkoret för att vara berättigad till finansiering, nämligen att ha en företrädare i Europaparlamentet, verkar det kriteriet inte vara särskilt relevant, i synnerhet som valförfarandena, och således förutsättningarna för att bli vald, fortfarande skiljer sig åt betydligt mellan medlemsstaterna.

4.2 EESK föreslår därför att representativitet ska fastställas på ett sätt som medför mindre risk för godtycklig diskriminering. Man skulle kunna hämta inspiration från kriterierna för europeiska medborgarinitiativ och ha som villkor att partiet vid det senaste Europaparlamentsvalet ska ha fått minst en miljon röster från minst sju olika medlemsstater.

4.3 De europeiska politiska partiernas och stiftelsernas finansiering, budgetar och donationer måste vara öppna för insyn och offentliga. Medborgarna har rätt och skyldighet att bli informerade om hur partierna och stiftelserna finansieras och om deras utgifter. Eventuella sanktioner och/eller fall av indragen finansiering måste offentliggöras i pressen.

5. EESK önskar i samband med behandlingen av detta förslag till förordning även med eftertryck påminna om den ojämlika behandling som fortfarande finns och som till och med tenderar att förvärras mellan å ena sidan europeiska partier och stiftelser med politiska syften och å andra sidan föreningar och stiftelser på europeisk nivå med mål av allmänt intresse (t.ex. ekonomiska, fackliga, sociala, humanitära, kulturella, miljömässiga eller idrottsliga).

5.1 I artikel 11 i fördraget om Europeiska unionen ("Lisabonfördraget") erkänns deltagandedemokratin och således betydelsen av föreningar och stiftelser som stimulerar debatten i EU:s offentliga rum. EESK betonar att dessa europeiska förkningsnätverk har fått en ökad – och ibland till och med avgörande – betydelse i en tid av internet för alla. I egenskap av nya aktörer för deltagandedemokrati spelar de redan en viktig och växande roll inom information, offentliga debatter och europeisk opinionsbildning. På detta sätt berikar och kompletterar de på ett fruktbart sätt den representativa politiska demokratins strukturer. Detta mervärde är särskilt påtagligt på europeisk nivå eftersom deltagandedemokratins många förgreningar helt naturligt sträcker sig över landsgränserna.

5.2 Med tanke på den på grund av krisen växande klyftan mellan medborgarna och de europeiska politiska ledarna och

beslutsfattarna varnar EESK därför kommissionen för de skadliga och kontraproduktiva effekterna av ett olämpligt tillvägagångssätt där man bara intresserar sig för europeiska politiska "föreningars" specifika och autonoma rättigheter utan att tillerkänna andra europeiska föreningar motsvarande rättigheter. EESK vill i synnerhet påminna om att utvecklingen av ett politiskt Europa inte kan särskiljas från utvecklingen av ett medborgarnas och det civila samhällets Europa som stöder sig på föreningar och organisationer som förfogar över lämpliga, effektiva och enhetliga juridiska verktyg på denna nivå.

5.3 EESK upprepar sin kritik mot kommissionens beslut för flera år sedan att dra tillbaka förslaget till stadga för europeiska föreningar på grund av den påstådda svårigheten att nå en politisk överenskommelse i rådet, ett skäl som med tanke på ämnet enligt EESK:s uppfattning varken är godtagbart i sig eller i dag kan kontrolleras i praktiken.

5.4 EESK påminner också om sin oro beträffande de ständiga hindren för utvecklingen av Europabolag, oavsett om det handlar om den gällande stadgans bristande dragningskraft, vilket tyder på ett verkligt misslyckande, eller de ihållande fördröjningarna och blockeringarna av en förenklad stadga som är öppen för ett betydande antal företag i alla storlekar.

6. EESK påminner också om sitt stöd för förslaget till stadga för europeiska stiftelser i enlighet med sitt yttrande av den 18 september 2012 ⁽¹⁾, och betonar att man måste undvika all diskriminering i förhållande till europeiska politiska stiftelser.

7. Samtidigt som EESK stöder en enhetlig rättslig ställning för europeiska politiska partier och stiftelser vill kommittén alltså, mot bakgrund av ovanstående synpunkter och i enlighet med den princip om icke-diskriminering som EU värnar, uppmana kommissionen att inom kort lägga fram en motsvarande EU-förordning om stadgar för och finansiering av europeiska föreningar med andra syften än politiska samt uppmana till ett påskyndat arbete med att anta förordningen om stadga för europeiska stiftelser.

Bryssel den 13 februari 2013

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽¹⁾ EUT C 351, 15.11.2012, s. 57.

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning (forts.)	Sida
2013/C 133/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt" – COM(2012) 617 <i>final</i> – 2012/295 (COD)	62
2013/C 133/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder" – COM(2012) 614 <i>final</i> – 2012/0299 (COD)	68
2013/C 133/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik" – COM(2012) 709 <i>final</i> – 2012/0335 (NLE)	77
2013/C 133/15	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen – Den årliga tillväxtstrategin för 2013" – COM(2012) 750 <i>final</i>	81
2013/C 133/16	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser" – COM(2012) 499 <i>final</i> – 2012/0237 (COD)	90

PRENUMERATIONSPRISER 2013 (exkl. moms, inkl. frakt och porto)

<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	1 300 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, pappersversion + årsutgåva på dvd	22 officiella EU-språk	1 420 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L-serien, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	910 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, månatlig (kumulativ) utgåva på dvd	22 officiella EU-språk	100 euro per år
Tillägg till <i>Europeiska unionens officiella tidning</i> (S-serien), meddelanden och offentliga kontrakt, dvd, 1 nummer per vecka	flerspråkig: 23 officiella EU-språk	200 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , C-serien – allmänna uttagningsprov	Antal språk beroende på uttagningsprov	50 euro per år

Europeiska unionens officiella tidning (EUT) ges ut på EU:s officiella språk, och det går att prenumerera på den i 22 olika språkversioner. Den består av två serier: L (lagstiftning) och C (meddelanden och upplysningar).

Varje språkversion kräver en separat prenumeration.

Enligt rådets förordning (EG) nr 920/2005 som offentliggjordes i EUT L 156 av den 18 juni 2005 är Europeiska unionens institutioner under en övergångsperiod inte skyldiga att avfatta och offentliggöra alla rättsakter på iriska. Den iriska utgåvan av EUT säljs därför separat.

En prenumeration på tillägget till EUT (S-serien: meddelanden och offentliga kontrakt) omfattar en flerspråkig dvd med alla de 23 officiella språkversionerna.

Prenumeranter på EUT kan på begäran få de olika bilagorna till tidningen. När en bilaga ges ut meddelas prenumeranterna detta genom ett "meddelande till läsarna" i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Försäljning och prenumeration

Prenumerationer på olika tidskrifter, såsom *Europeiska unionens officiella tidning*, kan beställas från någon av våra kommersiella distributörer. En lista över dessa finns på följande internetadress:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sv.htm

Via EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) har du kostnadsfritt direkt tillgång till Europeiska unionens lagstiftning. På webbplatsen kan du söka i *Europeiska unionens officiella tidning* samt i fördrag, lagstiftning, rättspraxis och förberedande rättsakter.

Mer information om Europeiska unionen finns på <http://europa.eu>

Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV